

تشکیل ائتلاف جهانی در برابر زورگویی‌های آمریکا و غربی‌ها

آیت‌الله اعرافی در پیامی، مهمترین رسالت پژوهشگران حوزوی را ابلاغ نمود

تقویت جبهه حق و تولید نرم‌افزارهای علمی برای تحقق تمدن نوین اسلامی

فقیه جامع و تأثیرگذار

ویژه‌نامه نگاهی به شخصیت «جامع و اثرگذار»

آیت‌الله محمد یزدی رحمته‌الله علیه قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی

ضمیمه این شماره

در نشست صمیمانه اعضای جامعه مدرسین با تولیت جدید مسجد مقدس جمکران مطرح شد

با ظهور حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الیک نتیجه بعثت

غدیر و عاشورا محقق خواهد شد

۳۱

۱۱	معاون پژوهش حوزه‌های علمیه در گفت‌وگو با خبرنگاری حوزه خبر داد
۱۲	برپایی نمایشگاه آخرین دستاوردهای پژوهشی در دی‌ماه ۱۴۰۲
۱۳	سیاست معاونت پژوهش آن است که پژوهش، به‌عنوان مکمل نظام آموزشی ارائه گردد و به جایگاه واقعی خود برسد.
۱۴	آیت‌الله اراکی عنوان کرد هویت، فرهنگ و دانش حاوی بنیادی‌ترین نقش‌ها در تمدن‌سازی
۱۵	هر جامعه‌ای هویت و چستی خاص خود را دارد و قرآن کریم هم دو هویت جوامع غیرالهی و جوامع الهی را برشمرده است.
۱۶	آیت‌الله اعرافی با اشاره به اینکه باید محققین حمایت شوند، مطرح کرد: افزایش مراکز پژوهشی، انجمن‌های پژوهشی، مجلات پژوهشی و قطب‌های پژوهشی را طی سال‌های اخیر شاهد بوده‌ایم.
۱۷	وی با بیان اینکه نیازمند خروجی ماندگار و هدفمند هستیم، عنوان کرد: در حوزه هوش مصنوعی با دست خالی در حوزه‌های علمیه توانسته‌ایم تحولات بزرگی را رقم بزنیم.
۱۸	مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه نظام علمی و درسی باید معطوف به تحقیق و پژوهش شود، تصریح کرد: انتظارات از معاونین پژوهشی نیز در همین مسیر قرار دارد.
۱۹	آیت‌الله اعرافی با اشاره به اینکه از ظرفیت عظیم درس‌های خارج نباید غافل شویم، یادآور شد: در قلمرو کلان علوم اسلامی، درس‌های آزاد تحقیقی باید شکل بگیرد.
۲۰	«سنت‌های پژوهشی حوزه باید احیا شود
۲۱	حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی نیز در این اجلاس به بیان اینکه اگر در نظام آموزش به پژوهش توجه شود به نظام آموزشی مطلوب می‌رسیم، مطرح کرد: در نظام پژوهش سنت‌های پژوهشی داریم که باید به دنبال احیای این سنت‌ها باشیم.
۲۲	معاون پژوهش حوزه‌های علمیه با بیان اینکه باید در نشریات نیز الگوهای نگارشی سنتی حوزه را احیا کنیم، عنوان کرد: یکی از این سنت‌های گذشته، حاشیه‌زنی بر تفسیرها و مقالات مختلف است.
۲۳	وی با اشاره به اینکه بخش اساتید جشنواره علامه حلی <small>رحمته‌الله علیه</small> ، کار جدید بود که مورد استقبال خوبی نیز قرار گرفت، خاطرنشان کرد: در طول سیزده دوره گذشته جشنواره علامه حلی، بیش از ۱۷۶ هزار اثر طلاب خواهر و برادر به دبیرخانه جشنواره ارسال شده است.
۲۴	حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی از تعداد آثار چهاردهمین دوره جشنواره علامه حلی یاد کرد و گفت: در این دوره نیز حدود ۱۸ هزار ۶۰۰ اثر در بخش طلاب و ۲ هزار ۵۰۰ اثر نیز در بخش اساتید داشته‌ایم.
۲۵	وی با بیان اینکه در سامانه نشریات علمی کشور، حدود ۸۵۰ نشریه وجود دارد، تصریح کرد: از این تعداد ۲۷۰ نشریه علوم اسلامی و علوم انسانی اسلامی هستند که به همت نهادهای حوزوی منتشر می‌شوند.
۲۶	معاون پژوهش حوزه‌های علمیه با اشاره به اینکه ۸۰ نشریه علمی و تخصصی نیز توسط مراکز پژوهشی تولید می‌شود، یادآور شد: همچنین ۱۵۰ نشریه نیز به صورت داخلی توسط مراکز و واحدها تولید می‌شود.
۲۷	آیت‌الله اعرافی در پیامی، مهمترین رسالت پژوهشگران حوزوی را ابلاغ نمود
۲۸	تقویت جبهه حق و تولید نرم‌افزارهای علمی برای تحقق تمدن نوین اسلامی
۲۹	مهم‌ترین رسالت پژوهشگران حوزوی در عصر حاضر، تولید علوم اسلامی . انسانی برای اقتداربخشی به جبهه حق و فراهم‌سازی نرم‌افزارهای علمی لازم برای تحقق تمدن نوین اسلامی با زودن منابع فرازمی‌باشد.
۳۰	به گزارش خبرنگاری حوزه، متن پیام آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور به مناسبت گرمی‌داشت هفته پژوهش و تقدیر از پژوهشگران به این شرح است: بسم رب فاطمه
۳۱	«یرفع الله الذین آمنوا منکم والذین اوتوا العلم درجات والله بما تعملون خبیر» (مجادله: ۱۷)
۳۲	«العلم سلطان»؛ علم قدرت است. نخبگان می‌توانند علم کشور را پیشرفت بدهند و کشور را به موضع اقتدار و عزتی برسانند که آسیب‌پذیری‌هایش کاهش پیدا کند.» (مقام معظم رهبری در دیدار با نخبگان و اساتیدهای برتر علمی ۹۷/۱/۲۵)
۳۳	فاطمه <small>رضی الله تعالی عنها</small> ، تجلی صبر سپهرگون نبوی بود که در هیأتی عالمانه و عقیقانه، در گوش زمان، خادگرایی و بازگشت بر مدار ولایت‌رابه کائنات یادآور شد. این روزها که عزای زهرای اطهر <small>رضی الله تعالی عنها</small> است، صاحب عزای فاطمه <small>رضی الله تعالی عنها</small> را می‌جویم و با خود نجوا می‌کنیم که مولای ما! پاییز هم فصل مهرورزی است؛ چقدر مهرش به مهربانی تو می‌آید و بارانش به اشک‌های فراق منتظرانت! بیایید برای نجات‌بخشی و مهرافشانی به سرزمینی که اندوه و بی‌تابی، به‌جای لبخند و شادی، همراه همیشگی کودکانش شده و اشک واّه سرمایه‌زنانش.
۳۴	روزهای پایانی آذر، پگاه پاسداشت هفته پژوهش؛ فصل رویش نهال دانش و عطرافشانی گل‌های باغ پژوهش بر بوستان قویم دانایی است. پژوهش و تحول عامل اقتدار دینی و علمی جامعه اسلامی و رکود و رخوت سرنوشت محتوم دوری از علم و پژوهش است. هفته پژوهش، فرصت و تلاش و تکاپوی پژوهشی برای ایجاد یک

در اجلاس هی مدیران و معاونان پژوهش حوزه علمیه قم تأکید شد

گره زدن طرح‌های پژوهشی حوزوی

به نیازهای نظام و دغدغه‌های رهبر معظم انقلاب

مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه کشف مسائل و نیازهای اصلی نظام اسلامی از اهمیت بسیاری برخوردار است، ابراز کرد: طرح‌های مختلفی در عرصه‌های متنوع حوزوی از جمله تبلیغ در دستورکار قرار دارد که باید تمام آنها با پشتوانه پژوهش باشد.

به گزارش خبرنگاری حوزه، آیت‌الله اعرافی، ۱۹ آذر در اجلاس هی مدیران و معاونان پژوهش مراکز و مدارس حوزه علمیه قم که در سالن همایش‌های مدرسه عالی دارالشفای برگزار شد، با اشاره به اهمیت عرصه پژوهش، عنوان کرد: در کنار سایر نظامات تربیتی و آموزشی، حوزه پژوهشی نیز با راهبرد کلان مورد برنامه‌ریزی قرار گرفته است.

وی با بیان اینکه در اسناد کلان حوزه بخش پژوهش نیز مورد توجه قرار گرفته است، خاطرنشان کرد: در پرتوی این اسناد، ده‌ها طرح ناظر به نیازهای پژوهشی تدوین شده است.

آیت‌الله اعرافی با اشاره به اینکه گفت‌وگوهای علمی انقلاب اسلامی باید شکل بگیرد، تصریح کرد: این گفت‌وگوهای علمی دستاوردهای حوزه علمیه را به نمایش خواهد گذاشت. وی از دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام یاد کرد و گفت: این دبیرخانه حدود دو سال

آیت‌الله اعرافی با اشاره به اینکه باید محققین حمایت شوند، مطرح کرد: افزایش مراکز پژوهشی، انجمن‌های پژوهشی، مجلات پژوهشی و قطب‌های پژوهشی را طی سال‌های اخیر شاهد بوده‌ایم. وی با بیان اینکه نیازمند خروجی ماندگار و هدفمند هستیم، عنوان کرد: در حوزه هوش مصنوعی با دست خالی در حوزه‌های علمیه توانسته‌ایم تحولات بزرگی را رقم بزنیم. مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه نظام علمی و درسی باید معطوف به تحقیق و پژوهش شود، تصریح کرد: انتظارات از معاونین پژوهشی نیز در همین مسیر قرار دارد.

آیت‌الله اعرافی با اشاره به اینکه از ظرفیت عظیم درس‌های خارج نباید غافل شویم، یادآور شد: در قلمرو کلان علوم اسلامی، درس‌های آزاد تحقیقی باید شکل بگیرد.

• سنت‌های پژوهشی حوزه باید احیا شود

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی نیز در این اجلاس به بیان اینکه اگر در نظام آموزش به پژوهش توجه شود به نظام آموزشی مطلوب می‌رسیم، مطرح کرد: در نظام پژوهش سنت‌های پژوهشی داریم که باید به دنبال احیای این سنت‌ها باشیم.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه با بیان اینکه باید در نشریات نیز الگوهای نگارشی سنتی حوزه را احیا کنیم، عنوان کرد: یکی از این سنت‌های گذشته، حاشیه‌زنی بر تفسیرها و مقالات مختلف است.

وی با اشاره به اینکه بخش اساتید جشنواره علامه حلی رحمته‌الله علیه، کار جدید بود که مورد استقبال خوبی نیز قرار گرفت، خاطرنشان کرد: در طول سیزده دوره گذشته جشنواره علامه حلی، بیش از ۱۷۶ هزار اثر طلاب خواهر و برادر به دبیرخانه جشنواره ارسال شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی از تعداد آثار چهاردهمین دوره جشنواره علامه حلی یاد کرد و گفت: در این دوره نیز حدود ۱۸ هزار ۶۰۰ اثر در بخش طلاب و ۲ هزار ۵۰۰ اثر نیز در بخش اساتید داشته‌ایم.

وی با بیان اینکه در سامانه نشریات علمی کشور، حدود ۸۵۰ نشریه وجود دارد، تصریح کرد: از این تعداد ۲۷۰ نشریه علوم اسلامی و علوم انسانی اسلامی هستند که به همت نهادهای حوزوی منتشر می‌شوند.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه با اشاره به اینکه ۸۰ نشریه علمی و تخصصی نیز توسط مراکز پژوهشی تولید می‌شود، یادآور شد: همچنین ۱۵۰ نشریه نیز به صورت داخلی توسط مراکز و واحدها تولید می‌شود.

آیت‌الله اعرافی در پیامی، مهمترین رسالت پژوهشگران حوزوی را ابلاغ نمود

تقویت جبهه حق و تولید نرم‌افزارهای علمی

برای تحقق تمدن نوین اسلامی

خبرش فراگیر به سمت تولید علوم اسلامی و توسعه تحقیقات دینی باشد؛ ضمن اینکه در خصوص مباحث «تبلیغ تهاجمی، تدافعی و تبیینی» نیز، شاهد نمود قابل توجه باشیم.

۲. مهم‌ترین رسالت پژوهشگران حوزوی در عصر حاضر، تولید علوم اسلامی . انسانی برای اقتداربخشی به جبهه حق و فراهم‌سازی نرم‌افزارهای علمی لازم برای تحقق تمدن نوین اسلامی با زودن منابع فرازمی‌باشد. حوزه‌های علمیه مبتنی بر چشم‌انداز و اسناد بالادستی و نظامات جامع و نقشه راه ترسیم‌شده از سوی مقام معظم رهبری دام ظلّه العالی . به‌ویژه بیانیه گام دوم انقلاب . و رهنمودهای دیگر مراجع عالی‌قدر دامت برکاتهم در «ایفای نقش اثربخش و مورد انتظار در چشم‌انداز تمدنی» را فراهم آورده و بحمدالله در سال گذشته ضروری ملموس و تأثیرگذار در مجامع علمی در عرصه‌های ملی و فراملی داشته است.

۳. اهتمام به برنامه‌ریزی جامع پژوهشی، گسترش سواد پژوهشی طلاب عزیز در تمامی سطوح، ایجاد نظام آموزش و تبلیغ پژوهش‌محور، تشکیل کارگروه یا دفتر رصد و شناسایی مسائل و شبهات روزآمد، شناسایی و تربیت استعدادها برتر حوزه، گسترش همکاری‌های علمی و فرهنگی با سایر مراکز تصمیم‌ساز در جامعه، ایجاد روحیه تحقیق و پرسشگری و آزاداندیشی در اساتید و فراگیران از ضرورت‌هایی است که باید وجهه همت برنامه‌ریزان، مدیران و کارشناسان محترم پژوهش قرار گیرد.

در پایان، یک‌بار دیگر، ضمن گرمی‌داشت هفته پژوهش، از تمامی مدیران، معاونان، اساتید و طلاب و محققانی که در ساخت تحقیق و تنبج تلاش و فعالیت می‌کنند و در جهت تولید علوم دینی و اعتلای عظمت اسلام می‌کوشند، به‌سهم خود تقدیر و تشکر نموده و امید می‌برم، با استعانت از خدائوند متعال و با راهنمایی هوشمندانه مقام معظم رهبری مدظله العالی و مراجع عظام تقلید مدظلمهم، زمینه حضور فعال و اثرگذار حوزه‌های علمیه در عرصه‌های ملی

۱. در سایه‌سار تلاش همکاران، اسناد راهبردی و بلندمدت و برنامه پنج‌ساله حوزه‌های علمیه، با بیش از هزار شاخص چند نکته حائز اهمیت در خصوص شعار محوری پژوهش در سال جاری را یادآور می‌شوم:

۱. در سایه‌سار تلاش همکاران، اسناد راهبردی و بلندمدت و برنامه پنج‌ساله حوزه‌های علمیه، با بیش از هزار شاخص چند نکته حائز اهمیت در خصوص شعار محوری پژوهش در سال جاری را یادآور می‌شوم:

علی‌رضا اعرافی/مدیر حوزه‌های علمیه

امام خامنه‌ای در دیدار رئیس‌جمهور کوبا تأکید کردند

تشکیل ائتلاف جهانی در برابر زورگویی‌های آمریکا و غربی‌ها

به‌خصوص موضوع فلسطین را همسو با مواضع جمهوری اسلامی خواندند و با اشاره به همکاری‌های دو کشور در مجامع بین‌المللی، افزودند: باید روابط دو کشور در زمینه‌های مختلف ازجمله همکاری علمی، بیش از پیش تقویت شود و امیدواریم، با توجه به اینکه دولت جناب آقای رئیسی، دولت «کار و فعالیت» است، تفاهم‌ها و توافق‌ها به پیش بروند و به مرحله اجرا و اقدام برسند. ایشان همچنین با اشاره به دیدار ۲۲ سال پیش خود با آقای «فیدل کاسترو» رهبر فقید کوبا، گفتند: انقلاب کوبا و شخصیت آقای کاسترو، از پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، همواره برای انقلابیون ایران جذابیت خاص داشت و دلیل آن هم، صداقت در مواضع انقلابی وی بود.

رهبر انقلاب اسلامی تأکید کردند: «صداقت انقلابی»، «ایستادگی انقلابی» و «جدیت انقلابی»، وجه مشترک انقلاب کوبا و انقلاب اسلامی ایران است.

در این دیدار که حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی رئیس‌جمهور نیز حضور داشت، آقای «میگل دیاز کانل» رئیس‌جمهور کوبا هم، ضمن ابراز خرسندی از دیدار با رهبر انقلاب اسلامی، سخنان و مواضع ایشان را هم جهت با دغدغه‌ها و مواضع دولت کوبا دانست و گفت: روابط ایران و کوبا، بعد از پیروزی انقلاب

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۱۳ آذر در دیدار آقای «میگل دیاز کانل» رئیس‌جمهور کوبا و هیئت همراه، با اشاره به ظرفیت‌های فراوان سیاسی و اقتصادی دو کشور، تأکید کردند: باید از این ظرفیت‌ها برای تشکیل یک اتحاد و ائتلاف میان کشورهایی که در قبال زورگویی‌های آمریکا و غربی‌ها، دارای موضع یکسان هستند، استفاده شود.

ایشان افزودند: این ائتلاف با تمرکز بر همکاری‌های اقتصادی، می‌تواند در مورد مسائل مهم جهانی هم‌چون موضوع فلسطین، موضع‌گیری مشترک و تأثیرگذار داشته باشد.

رهبر انقلاب اسلامی در خصوص مسائل فلسطین، خاطرنشان کردند: موضوع فلسطین فقط مربوط به قضایای اخیر غزه و بمباران‌ها نیست؛ زیرا مردم فلسطین در طول ۷۵ سال گذشته، همواره تحت انواع شکنجه‌ها و رنج‌ها و کشتارها بوده‌اند؛ اما اکنون فاجعه در غزه آن‌قدر بزرگ است که واقعیت برای افکار عمومی جهان برپا شده و امکان پنهان کردن آن وجود ندارد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، مواضع رئیس‌جمهور کوبا درباره مسائل جهانی

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، با بیان اینکه برخی از چهره‌های برجسته مبارزان نهضت انقلاب اسلامی، از بازاریان و اصناف بوده که زندان، تبعید و حتی شهادت را برای انقلاب به جان خریدند، تأکید کرد: در دوران دو ساله کرونا شاهد فداکاری‌های اصناف در عرصه‌های مختلف بودیم.

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اعضای هیئت‌رئیسه اتاق اصناف ایران با آیت‌الله حسینی بوشهری دیدار و گفت‌وگو کردند.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در این دیدار، با تسلیت ایام فاطمیه، به وقایع فلسطین و شقاوت صهیونیست‌ها به‌عنوان یک غم و اندوه جانکاه اشاره کرد و با تقدیر از تلاش‌های اصناف، اظهار کرد: کارنامه درخشانی در زندگی اصناف ثبت شده است که با امکانات خود در خدمت مردم و انقلاب بوده و این امر، قدمتی طولانی دارد؛ زیرا بازاریان سال‌هاست که دوش به دوش مرجعیت و گوش به فرمان فتاوی آن‌ها حضور دارند.

اصول جمعه قم با بیان اینکه برخی از چهره‌های برجسته مبارزان نهضت انقلاب اسلامی از بازاریان و اصناف بوده که زندان، تبعید و حتی شهادت را برای انقلاب به جان خریدند، تأکید کرد: به‌سهم خودم از همه تلاش‌هایی که در طول تاریخ توسط اصناف و بازاریان در راه دین و انقلاب صورت گرفته، تشکر می‌کنم؛ زیرا در دوران پیروزی انقلاب و پس از آن، در کنار مردم حضور داشتند؛ در دوران دو ساله کرونا نیز، شاهد فداکاری‌های اصناف در عرصه‌های مختلف بودیم.

بازار یکی از ارکان مهم حفظ پایگاه مردمی انقلاب است

وی با اشاره به سخنان مطرح‌شده توسط نمایندگان اصناف، تصریح کرد: به ما یاد داده‌اند که اگر کسی کار نیکی انجام داد، پادشاه حسنه به آن بدهیم؛ بازار یکی از ارکان مهم حفظ پایگاه مردمی انقلاب است؛ مسئولان امروز ما، آن روز وقتی می‌خواستند، مردم را به صحنه انقلاب بیاورند، سراغ مسئولان کلیدی بازار می‌رفتند که با اشاره آنها کرکره‌های مغازه پایین کشیده می‌شد و اعتراض خود را به دستگاه طاغوت اعلام می‌کردند.

استاد حوزه علمیه قم، نقش بازار در جوامع اسلامی با جوامع سکولار را متفاوت دانست

آیت‌الله حسینی بوشهری در دیدار هیئت‌رئیسه اتاق اصناف ایران

در دوران کرونا شاهد فداکاری‌های اصناف در عرصه‌های مختلف بودیم

و ادامه داد: در جامعه دینی که بازاریان با

مرجعیت، روحانیت و مصالح شرع و تبعید شوکار دارند، نقش آنان متفاوت می‌شود؛ بازاری‌ها پیشرو تقدیم وجوهات شرعی‌ات عصر انمه علیه‌السلام بودند؛ زیرا این وجوهات شرعیه در عصر انمه علیه‌السلام راهی برای مبارزه علیه دستگاه‌های طاغوت بود؛ وجوهات توسط شیعیان ارائه می‌شد تا امامان شیعه تقویت بشوند و بتوانند، در مقابل حکومت‌های جور و ظلم ایستادگی کنند.

وی ادامه داد: ما دقیقاً این مسئله را قبل از پیروزی انقلاب و بعد از آن شاهد بودیم که با پرداخت وجوهاتی که البته واجب شرعی آنها بود، عمدتاً توسط همین بازاری‌ها انجام می‌گرفت که به‌عنوان چهره‌های شاخص بازار معتمد حضرت امام علیه‌السلام بودند؛ در بین بازاری‌ها چهره‌هایی بودند که نماینده مراجع بودند و این نشان‌دهنده یک ارتباط وسیع و تنگاتنگی است که بین بازاریان و اصناف با مرجعیت شیعه و روحانیت وجود داشته است. انتظار می‌رود، با پیروزی انقلاب اسلامی، این ارتباط توسط سازوکارهایی تقویت بشود و بازار همگام با

عضو مجلس خبرگان رهبری، با اشاره به تلاش دشمنان در به‌کارگیری تحریم‌های فلج‌کننده، اظهار کرد: دشمنان ما به‌حوال و قوه الهی و رهبری‌های حضرت امام علیه‌السلام

حجت‌الاسلام والمسلمین علی خیاط مدیر حوزه علمیه خراسان، ۱۸ آذر در افتتاحیه دوره‌های تربیت مبلغ بین‌الملل با گرایش محور مقاومت و تربیت پژوهشگر نهج‌البلاغه در مرکز تخصصی جبل‌الصربر مشهد مقدس، ضمن تأکید بر ضرورت رشد و توسعه مؤسسات تخصصی ذیل نظارت مرکز مدیریت این حوزه، تصریح کرد: در مجموعه حوزه علمیه خراسان می‌بایست، مؤسسات و مراکز تخصصی بر اساس اسناد بالادستی در سند چشم‌انداز افق ۱۴۱۷ و در راستای تحقق آن سند چشم‌انداز تلاش و همت جدی داشته باشند.

به گزارش خبرگزاری حوزه در مشهد، حجت‌الاسلام والمسلمین خیاط، با اشاره به همکارانی که در این زمینه فعالیت می‌کنند، گفت: ما باید به این نکته توجه کنیم که در این شرایط دشمنان ما به‌کارگیری تحریم‌های فلج‌کننده، اظهار کرد: دشمنان ما به‌حوال و قوه الهی و رهبری‌های حضرت امام علیه‌السلام

جامعه ظاهر می‌شود؛ اگر بازار و مجموعه تصمیم‌گیرندگان یک نوع هم‌افزایی با هم داشته باشند، قیمت‌ها در بازار توسط خود بازاریان می‌تواند کنترل شود.

آیت‌الله حسینی بوشهری، با اشاره به درخواست نمایندگان اصناف در خصوص پیگیری دیدار اصناف کشور با مقام معظم رهبری، اظهار کرد: مطالبات شما را در خصوص وضع قوانین و دیدار با مقام معظم رهبری منتقل خواهیم کرد.

اصناف از اقشار مختلف مردم جدا نیستند

همچنین در ابتدای این جلسه، قاسم نوده فراهانی، رئیس اصناف ایران، با بیان اینکه اصناف مختلف کشور هنگام به ثمر رسیدن انقلاب، دفاع مقدس و دوران سازندگی، بدون اینکه از جایی دستور گرفته یا ماده‌ای ابلاغ شود، در کنار نظام جمهوری اسلامی بودند، تصریح کرد: اگر خون شهدا و جان‌فشانی آنها نبود، ما به این آسانی و راحتی زندگی نمی‌کردیم؛ پس هر کدام ما در هر جایی که هستیم و مسئولیت یا واحد صنفی داریم، لازم است حرمت خون شهدا و خانواده‌های آن‌ها را به‌عنوان یک وظیفه نگه داریم.

وی با اشاره به اینکه اصناف از اقشار مختلف مردم جدا نیستند، بیان کرد: پشتیبانی جنگ هشت‌ساله را اصناف کشور عهده‌دار بودند و برخی در جنبه می‌جنگیدند و برخی دیگر از مال خود هزینه‌ها را پوشش می‌دادند؛ اصناف تعداد قابل توجهی شهید تقدیم کرده‌اند.

وی تصریح کرد: در دوره گذشته مجلس دو تا قانون نظام صنفی دیگر (با توجه به وجود قانون قبل) تصویب شده بود که با توجه به مشکلاتی که در جامعه وجود دارد، لازم به وضع قوانین جدید نبود؛ بلکه قوانین فعلی باید اصلاح می‌شد؛ با ۲۵ سال از انقلاب، دیگر جای خطا و آزمون نباید وجود داشته باشد.

فراهانی با درخواست از آیت‌الله حسینی بوشهری در خصوص توصیه به قانونگذاران اظهار کرد: توصیه کنید اگر یک قانونی را دست اصناف دادند، اجازه بدهند همان قانون اجرا شود؛ همچنین درخواست می‌کنیم که به روحانیت محترم توصیه شود که در این شرایط حساس برای ایجاد همدلی بیشتر مردم را به وحدت، برادری، صداقت و گذشت دعوت کنند.

بیان اینکه ایجاد رشته‌های جدید در مراکز تخصصی می‌بایست بر پایه ضوابط باشد، ابراز کرد: اساساً تبلیغ بین‌الملل، با گرایش مقاومت، نمایان‌گر عمق راهبردی نظام جمهوری اسلامی است.

مدیر حوزه علمیه خراسان، با بیان اینکه طلاب همواره در عرصه تبلیغ بین‌الملل به‌صورت اثرگذار و مطلوب حاضر شده‌اند که امیدواریم، این ظرفیت روز به روز تقویت شود، خاطرنشان کرد: امروز محور مقاومت از نظر سخت‌افزاری رشد خوبی داشته و در حال حاضر نیز، در ابعاد نرم‌افزاری می‌بایست، بیش از پیش تقویت شود.

پیام‌های تسلیت امام خامنه‌ای مراجع عظام تقلید و علما به آیت‌الله‌العظمی وحید خراسانی

بانوی پارسا حاجیه خانم حسینی همسر حضرت آیت‌الله وحید خراسانی، پس از عمری در مسیر خدمت به حضرت زهرا رضیه‌السلامتیه در ایام عزای حضرت صدیقه کبری رضیه‌السلامتیه درگذشت. امام خامنه‌ای، آیات عظام؛ نوری همدانی، مکارم شیرازی و سبحانی و آیات؛ سعیدی تولیت آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه رضیه‌السلامتیه، حسینی بوشهری رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه و رؤسای قوای سه‌گانه با صدور پیام‌های جداگانه‌ای، درگذشت همسر این مرجع تقلید را به معظلمه تسلیت گفتند.

• **امام خامنه‌ای**

بسم‌الله الرحمن الرحیم

حضرت آیت‌الله آقای حاج شیخ حسین وحید خراسانی دامت برکاته درگذشت متعلقه محترمه را به جناب عالی و دیگر بازماندگان و منسوبان آن مرحومه تسلیت عرض می‌کنم و رحمت و مغفرت الهی را برای وی مسئلت می‌نمایم.

• **آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی**

بسم‌الله الرحمن الرحیم

حضور محترم حضرت آیت‌الله آقای وحید خراسانی دامت برکاته در ایام شهادت مظلومانه حضرت فاطمه زهرا رضیه‌السلامتیه خیر درگذشت متعلقه حضرت عالی موجب تأثر و تأسف گردید.

ضمن تسلیت به جناب عالی و آقازادگان محترم و همه وابستگان، از درگاه خداوند متعال رحمت و مغفرت برای آن مرحومه و دوام توفیقات برای حضرت مستطاب عالی خواستارم.

• **آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی**

بسم‌الله الرحمن الرحیم

حضور محترم حضرت آیت‌الله آقای حاج شیخ حسین وحید خراسانی دامت برکاته درگذشت متعلقه مکرمه آن جناب موجب تألم و تأثر گردید.

اینجانب رحلت آن بانوی مؤمنه را در ایام عزای صدیقه کبری رضیه‌السلامتیه به حضرت عالی، فرزندان مکرم و عموم بازماندگان تسلیت عرض نموده، غفران و رضوان الهی و حشر ایشان با فاطمه زهرا رضیه‌السلامتیه و صحت و سلامتی آن جناب را از خداوند متعال مسألت دارم.

• **آیت‌الله‌العظمی سبحانی**

بسم‌الله الرحمن الرحیم

حضور محترم آیت‌الله وحید خراسانی دامت برکاته با اهدای سلام خیر درگذشت بانوی مکرمه محترمه، متعلقه حضرت عالی ماهه تأثر گردید. اینجانب فقدان ایشان را به آن عزیز و آقازادگان محترم و سایر بستگان تسلیت عرض می‌نمایم. از خداوند متعال خواستارم برای آن مرحومه مغفوره، علو درجه عنایت نموده و روح ایشان را با حضرت صدیقه طاهره رضیه‌السلامتیه محشور فرمایید.

• **آیت‌الله سعیدی تولیت حرم مطهر بانوی کرامت**

انا لله و انا الیه راجعون

محضر استاد معظم و مرجع عالی قدر، حضرت آیت‌الله‌العظمی حاج شیخ حسین وحید خراسانی دامت برکاته سلام علیکم

درگذشت متعلقه مکرمه‌تان حاجیه‌خانم حسینی را که عمر خود را در مسیر خدمت به حضرت زهرا رضیه‌السلامتیه سپری کردند و در ایام شهادت ام‌الائمّه رضیه‌السلامتیه به دیار باقی شتافتند، خدمت حضرت عالی، فرزندان و سایر بازماندگان تسلیت عرض می‌کنم. اینجانب در جوار بارگاه منور حضرت فاطمه معصومه رضیه‌السلامتیه، از درگاه خداوند متعال رحمت و رضوان واسعه الهی را برای آن فقیده سعیده و صبر، اجر و صحت را برای جناب‌تان خواستارم.

• **آیت‌الله حسینی بوشهری**

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

بسم‌الله الرحمن الرحیم/ اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ

محضر مبارک حضرت آیت‌الله‌العظمی آقای حاج شیخ حسین وحید خراسانی دامت برکاته

سلام علیکم ورحمت‌الله

درگذشت متعلقه مکرمه را به حضرت مستطاب عالی و فرزندان محترم و سایر بازماندگان و وابستگان تسلیت عرض می‌کنم.

از خداوند متعال برای آن مؤمنه علویه، علو درجات و حشر با صدیقه طاهره، فاطمه زهرا رضیه‌السلامتیه و برای حضرت عالی و بازماندگان، صبر و اجر مسئلت دارم. دوام سلامتی و طول عمر شریف آن جناب را از رب جَلّ و علا خواستارم.

• **آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور**

بسم‌الله الرحمن الرحیم/ انا لله وانا الیه راجعون

محضر شریف استاد و مرجع عالی قدر حضرت آیت‌الله‌العظمی وحید خراسانی مدظله‌العالی

سلام علیکم بمصابیتم

درگذشت بانوی پارسا و پرهیزگار، همسر ارجمندتان را که همزمان با ایام فاطمیه رضیه‌السلامتیه به لقای الهی شتافت، محضر شریف آن مرجع بزرگوار و استاد معظم و آقازادگان ارجمند و بازماندگان محترم و بیوت وابسته تسلیت و تعزیت گفته، برای آن فقیده سعیده روح و رضوان الهی و حشر با حضرت فاطمه زهرا رضیه‌السلامتیه و برای وجود شریف حضرت عالی و بازماندگان محترم، سلامت و عزت و صبر وافر و اجر فراوان از خداوند متعال خواستارم.

سایه مبارک مستدام باد.

در نشست صمیمانه اعضای جامعه مدرسین با تولیت جدید مسجد مقدس جمکران مطرح شد

با ظهور حضرت ولی عصر عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفُ

نتیجه بعثت، غدیر و عاشورا محقق خواهد شد

اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه‌های علمیه، در نشستی با تولیت جدید مسجد مقدس جمکران آمادگی خود را برای هرگونه همکاری و هم‌فکری با تولیت جدید این مسجد اعلام کردند. به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، نشست اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه، با تولیت جدید مسجد مقدس جمکران، در محل این مسجد مقدس برگزار شد.

• باید فرهنگ جمکرانی را خالی از هرگونه خرافات به جامعه عرضه کنیم

حجت‌الاسلام والمسلمین اجاق‌نژاد در ابتدای این جلسه، ضمن خوشامدگویی گفت: از محضر شریف حضرات آیات، بزرگان حوزه علمیه قم تشکر می‌کنم که قبول زحمت فرمودید و دعوت این حقیر را پذیرفتید.

وی افزود: بادی می‌کنم از اعضای فقید جامعه مدرسین، مخصوصاً آیت‌الله مشکینی و آیت‌الله یزدی و همچنین سایر بزرگانی که در جامعه مدرسین بودند و امروز روح پاکشان ناظر و حاکم بر ماست.

تولیت مسجد مقدس جمکران، با اشاره به تحولات این مسجد در طول دهه‌های گذشته، ابراز کرد: جمکران امروز با ۴۰ یا ۳۰ سال قبل، قابل مقایسه نیست و این عظمتی که امروز ایجاد شده است، مرهون تلاش‌های بزرگوارانی است که در اینجا زحمت کشیدند. آیت‌الله وافی و حجت‌الاسلام والمسلمین رحیمیان، زحمتی را متقبل شدند تا این عظمت ایجاد شد و بنده امروز وارث زحمات این بزرگان هستم.

وی توجه به مسائل فرهنگی را در صدر اهداف و برنامه‌های خود عنوان و اظهار کرد: اولویت بنده علاوه بر اتمام پروژه‌های ناتمام عمرانی، مسائل فرهنگی و بین‌المللی است.

وی افزود: جمکران امروز بین‌المللی شده است. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، این مسجد حتی در خود قم نیز شناخته شده نبود؛ اما امروز این‌گونه نیست و علاوه بر پیشرفت‌های عمرانی، در اقصی نقاط دنیا نام جمکران شناخته شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین اجاق‌نژاد خاطرنشان کرد: باید کاری کنیم تا زائرینی که به جمکران می‌آیند، کمترین مشکلی نداشته باشند.

وی تصریح کرد: باید فرهنگ جمکرانی را خالی از هرگونه خرافات و به تعبیر حضرت امام ع «اسلام ناب» را به جامعه عرضه کنیم.

وی ابراز کرد: کار شما به‌عنوان خادمان افتخاری مسجد مقدس جمکران، نظارت بر ماست؛ اگر خطایی شد یا تصمیمی بر خلاف مصالح جامعه گرفته شد، حتماً تذکر بدهید و نظر خود را اعلام بفرمایید.

• با ظهور حضرت ولی عصر عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى نتیجه بعثت، غدیر و عاشورا محقق خواهد شد

آیت‌الله حسینی بوشهری، با تقدیر از تشکیل این جلسه گفت: بنده به‌سهم خودم از میزبانی و دعوت کریمانه برادر بانگیزه، حجت‌الاسلام والمسلمین اجاق‌نژاد، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنم.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، با اشاره به پیشرفت‌های چشم‌گیر مسجد مقدس جمکران، اظهار کرد: مسجد جمکران امروز با آن روزها تفاوت روشنی دارد. در گذشته فقط یک اتاقک کوچک وجود داشت. این پیشرفت‌ها میسر نشد؛ مگر به‌همت و عجزیانی که در اینجا توفیق خدمت داشتند.

وی افزود: تجربه نشان داده است که اگر عمران و آبادانی وجود داشته باشد، سیل مردم نیز به آنجا سرازیر می‌شود. امام جمعه قم خاطرنشان کرد: قم امروز دو پایگاه عظیم حرم کریمه اهل‌بیت ع و مسجد مقدس جمکران را در خود جای داده است که در جهان اسلام و حتی غیر از آن، شناخته شده‌اند. وی در بخش دیگری از سخنان خود بیان کرد: در تقویم شیعه چند مناسبت مهم وجود دارد که دارای عظمت هستند. یکی بعثت نبی مکرم اسلام ص است؛ زیرا که رسالت ایشان جهانی است.

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه ادامه داد: قله دوم، قله غدیر است. باید غدیر را پاس بداریم. همان‌گونه که بزرگان ما با آثار و روشن‌گری‌های خود، چهره غدیر را روشن نگه داشتند.

عضو هیئت رئیسه مجلس خبرگان رهبری افزود: عنصر سوم عاشورا است. حقیقتاً آنچه بعثت و غدیر دنبال می‌کرده، در عاشورا تحقق یافته است. عاشورا مروج و مبلغ هم غدیر و هم بعثت است.

وی مهدویت را چهارمین و آخرین عنصر عنوان و بیان کرد: اکنون در عصر غیبت کبری حضرت بقیة‌الله‌الاعظم - ارواحنا لئراب مقدمه الفداء - قرار داریم. پیامبر اکرم ص می‌فرمایند: «أفضل أعمال امتی انتظار الفرج» در این روایت، «انتظار» به‌عنوان یک عمل مورد اشاره واقع شده است.

استاد حوزه علمیه قم تصریح کرد: گام‌های خوبی در عرصه ترویج فرهنگ مهدویت با تشکیل رشته‌های تخصصی، همایش‌ها و امثال آن برداشته شده است.

آیت‌الله حسینی بوشهری ابراز کرد: زمانی که حضرت بقیة‌الله‌الاعظم - ارواحنا لئراب مقدمه الفداء - ظهور کنند، نتیجه بعثت، غدیر و عاشورا محقق خواهد شد و آیه شریفه «هو الذی أرسل رسوله بالهدی و دین‌الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الْدُّنْيَا كُلِّهَا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، مطابق فرمایش معصومین ع، به وقوع خواهد پیوست.

معصومه ع تصریح کرد: نباید حرم مطهر تحت‌الشعاع جمکران قرار گیرد. باید محوریت حرم مطهر حضرت معصومه ع حفظ شود.

• نام کسانی که در این مسجد حاجت خود را می‌گیرند، ثبت و ضبط شود

آیت‌الله نجم‌الدین طوسی، هشتمین سخنران این نشست، با اشاره به لزوم جذابیت بخشی به تولیدات فرهنگی اظهار کرد: باید بسته‌های فرهنگی، بروشور، کتاب و جزوه، با قلمی جذاب و همراه با ارائه مستندات تهیه شود تا کسی در این مسجد تشکیک نکند.

وی ابراز کرد: مسجد جمکران امروز بین‌المللی است. بنابراین باید حلقه‌هایی برای ارتباط با زائرین سایر کشورها در نظر گرفته شود.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم خاطرنشان کرد: افراد زیادی در این مسجد متوسل می‌شوند و حاجت خود را می‌گیرند که باید این موارد ثبت و ضبط گردد.

• حرم مطهر حضرت معصومه ع و مسجد جمکران دو جلوه از معارف اهل‌بیت ع هستند

آیت‌الله ابوالقاسم وافی، حرم مطهر حضرت معصومه ع و مسجد جمکران را دو جلوه از معارف اهل‌بیت ع توصیف کرد و خاطرنشان ساخت: علاقه مردم به مسجد جمکران، چیزی است که انقلاب اسلامی آن را فاش کرد.

تولیت اسبق مسجد مقدس جمکران افزود: شلوغی این مسجد به نیمه شعبان خلاصه نمی‌شود و علاوه بر نیمه شعبان، در شب‌های قدر و سایر زمان‌ها نیز، مردم به اینجا رغبت دارند. نوع علماء و بزرگان نیز، از زمان آیت‌الله بروجردی ع نسبت به این مسجد توجه داشته‌اند.

• از ظرفیت مبلغین مسلط به زبان خارجی برای ارتباط با زائرین سایر کشورها استفاده شود

آیت‌الله سیدمحمد غروی، سخنران دیگر این نشست هم، ضمن تأکید بر لزوم حفظ محوریت حرم مطهر حضرت معصومه ع گفت: باید تلاش شود که مردم اولاً و بالذات به حرم مطهر حضرت معصومه ع معطوف شوند. وی ابراز کرد: مسجد جمکران ظرفیت خوبی دارد که باید از آن ظرفیت استفاده شود. باید سخنرانانی بیابند که معارف اهل‌بیت ع را با زبان عمومی بیان کنند و از بیان رؤیا و این‌گونه مسائل پرهیز شود؛ چراکه ما معارف زیادی برای بیان داریم.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم تأکید کرد: از ظرفیت مبلغان مسلط به زبان خارجی، برای ارتباط با زائرین سایر کشورها استفاده شود.

• برای انجام اقدامات خود، با فکر عمیق و مشورت تصمیم‌گیری کنید
آیت‌الله مرتضی مقتدایی، قائم‌مقام جامعه مدرسین حوزه علمیه قم هم، تصریح کرد: برای انجام اقدامات خود، با فکر عمیق و مشورت تصمیم‌گیری کنید. بنده هم اعلام آمادگی می‌کنم که مانند سایر عزیزان، در خدمت شما باشم.

• مبنای کار شما باید مسائل فرهنگی و توجه به نسل جوان باشد

آیت‌الله احمد بهشتی، دیگر سخنران این نشست نیز، ضمن آرزوی موفقیت برای تولیت جدید مسجد مقدس جمکران، گفت: مطابق فرمایش امیرالمؤمنین ع در نامه ۳۱ نهج‌البلاغه خطاب به حضرت مجتبی ع، دل جوان مانند زمینی است که بذری در آن کاشته نشده است و هر بذری را قبول می‌کند.

وی ادامه داد: آنچه امروز بسیار اهمیت دارد، مانند گذشته، توجه به جوانان و نوجوانان است. امام صادق ع راجع به جوانان می‌فرمایند: «فانهم أسرع إلی کل خیر»

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم افزود: مبنای کار شما باید مسائل فرهنگی و توجه به نسل جوان، نوجوان و کودکان باشد تا این‌شاء‌الله یک تحول فرهنگی در مسجد مقدس جمکران پدید آورد.

• از ظرفیت خیرین داخلی و خارجی استفاده شود

حجت‌الاسلام والمسلمین محمودرضا جمشیدی، دیگر سخنران این نشست، بر لزوم تقویت ارتباط و آشنایی طلاب با مسجد مقدس جمکران تأکید و اظهار کرد: باید طلاب را با جمکران مانوس کنیم. باید برنامه‌ای تنظیم شود تا حداقل طلاب سطح ۱ به‌صورت هفتگی به مسجد مقدس جمکران آورده شوند. اول باید رابطه طلاب و خانواده‌ها آن‌ها با این مسجد مستحکم شود.

وی با اشاره به جمعیت عظیم زائران در ایام خاص، گفت: فاصله جمعیت با امکانات موجود بسیار زیاد است. در نیمه شعبان، نزدیک ۳ الی ۴ میلیون جمعیت می‌آید که باید برای آن تدارک دیده شود.

عضو جامعه مدرسین، ظرفیت بالای خیرین را مورد اشاره قرار داد و گفت: ظرفیت خیرین داخلی و خارجی زیاد است که باید مورد استفاده قرار گیرد؛ حتی شبستان‌های موجود اکثراً توسط خیرین ساخته شده‌اند.

وی خاطرنشان کرد: مباحث مختلف فرهنگی باید در قالب‌های رسانه‌ای در جمکران بیان شود؛ یک رسانه برای ابلاغ مهدویت و انقلاب اسلامی. شایان ذکر است، در پایان جلسه، نشان خادم افتخاری مسجد مقدس

جمکران، به اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه‌های علمیه، توسط تولیت این مسجد اعطا شد.

همه تلاش‌هایی که صورت گرفت، شاهد ناسامانی‌هایی هم بودیم. وی تأکید کرد: باید بیشتر به زائرین خدمت شود تا با رضایت از اینجا بروند. نظام می‌خواهد، بالاترین تجلیل را از حضرت ولی عصر ع داشته باشد. بنابراین در این مسئله تنها نیستید.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه خاطرنشان کرد: جشن‌های مردمی امام زمان ع باید تقویت شود. باید مردم را به احیای مجدد این جشن‌ها تشویق کنیم.

• از افتخارات تشیع، نگاه و طرح روشن و مستدل برای آینده بشریت است

آیت‌الله محسن اراکی، پنجمین سخنران این نشست نیز، گفت: خود را از خادمان این آستان می‌دانم. حق مسجد جمکران به‌عنوان یک مسجد منسب به حضرت بقیة‌الله ع باید ادا شود.

وی افزود: مسجد مقدس جمکران، علاوه بر حیث موضوعی، یک حیث طریقی نیز دارد که همان معرفی حضرت ولی عصر - ارواحنا لئراب مقدمه الفداء - و دفاع از عقیده مهدویت است. از افتخارات تشیع، نگاه و طرح روشن و مستدل برای آینده بشریت است.

• مسجد مقدس جمکران نیازمند یک رسانه مستقل است

آیت‌الله مهدی شب‌زنده‌دار، دیگر سخنران این جلسه نیز، بر لزوم توجه به ظرفیت دعای ندبه تأکید و ابراز کرد: از ظرفیت دعای ندبه برای تقویت ارتباط جوانان با حضرت ولی عصر - ارواحنا لئراب مقدمه الفداء - استفاده شود. باید دعای ندبه به‌صورت سراسری و با حضور گسترده مردم برگزار شود. وی همچنین بر لزوم تقویت فعالیت‌های رسانه‌ای مسجد مقدس جمکران تأکید و بیان کرد: مسجد مقدس جمکران نیازمند یک رسانه مستقل است.

• برای تقویت بعد معرفتی زائرین سرمایه‌گذاری شود

آیت‌الله محمود رجیبی، نیز در این نشست صمیمانه، ضمن اشاره به ظرفیت‌های کشف‌نشده مسجد مقدس جمکران، گفت: باید یک بابی باز کنیم برای ظرفیت‌سازی جدید. این مکان ظرفیت این را دارد که پایگاهی جهانی برای نشر معارف اسلامی باشد.

وی بیان کرد: باید برای تقویت بعد معرفتی زائرین سرمایه‌گذاری شود؛ چراکه اگر بعد معرفتی در کنار محبت نباشد، شیاطین افراد را صید می‌کنند.

• نباید از سخنرانانی در مسجد جمکران استفاده شود که توانمندی علمی ندارند

آیت‌الله محمدجواد فاضل لنکرانی نیز در این نشست، ظرفیت فرهنگی حرم مطهر حضرت معصومه ع و مسجد مقدس جمکران را عظیم توصیف و ابراز کرد: اگر در استفاده از این دو ظرفیت عظیمی که در کنار حوزه علمیه قم وجود دارد، به‌همین میزان اکتفا شود، این خسارت بزرگی است.

وی افزود: باید در هر هفته معارف مربوط به مهدویت در کل دنیا انتشار پیدا کند و افراد و زائرین، سفیرانی باشند برای نقاط مختلف دنیا.

عضو جامعه مدرسین با بیان اینکه متأسفانه از ظرفیت قرآن در بحث مهدویت استفاده نشده است، خاطرنشان کرد: نباید از سخنرانانی در مسجد جمکران استفاده شود که توانمندی علمی ندارند.

استاد حوزه علمیه قم، ضمن تأکید بر محوریت حرم مطهر حضرت

مدیر حوزه‌های علمیه در پیامی به‌مناسبت گرمای داشت روز جهانی داوطلب

ارزش ایثارگری در ساختار داوطلبانه اساسی و بنیادین است

حضور عالمان و فضلا و طلاب حوزه‌های علمیه در بحران‌های گوناگون از زلزله، سیل، بیماری‌های واگیر فراگیر، چون کرونا به‌خوبی نشان داده که ارزش ایثارگری در ساختار داوطلبانه یک ارزش اساسی و بنیادین در تفکر و رفتار و روحیه و رویه حوزویان است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، متن پیام آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه، به‌مناسبت گرمای داشت روز جهانی داوطلب به این شرح است:
از نظر آموزه‌های وحیانی اسلام، انسانیت چیزی جز تخلق به اخلاق نیک و احسان نیست که سرچشمه آن اسماء و صفات حسنیای الهی است. هر انسانی بر اساس سرشت و فطرت الهی، کریزان از عیب و نقص بر آن است تا صفات نیک الهی را در تمامیت آن در خویش ظهور دهد و مظهر آنها شود و با فقر هویتی به غنای آسمایی و صفاتی برسد و به‌عنوان «انسان خدا» در مقام از مظهریت ربوبیت و پروردگاری قرار گیرد.

این‌گونه است که هر کسی در صفات نیک الهی، به مراتب بالاتر و عالی‌تر می‌رسد؛ فراتر از عدالت و تقابلی و مثلی، به احسان‌بخشی؛ بلکه فراتر از آن به اکرام و ایثاری می‌پردازد و نه‌تنها گذشت دارد؛ بلکه با از خودگذشتگی از حقوق خویش همه داشته‌های مادی و معنوی و جسمی و جانی را در طبق اخلاص می‌گذارد و با آن‌که به‌شدت به آنها نیاز دارد، سلامت و بقایش بدان متوقف است، با از جان‌گذشتگی به حفاظت از جان و مال دیگران روی می‌آورد. این‌گونه است که نوع‌دوستی در فرهنگ و سبک زندگی قرآنی، فراتر از همدردی قرار می‌گیرد و مؤمنان قرآنی از جان گذشته به میدان می‌آیند و همه‌چیز را در راه رضای الهی قرار می‌دهند تا این‌گونه تقرب یابند و در مقام رضوان الهی در آیند.

با نگاهی به فلسفه و سبک زندگی وحیانی قرآن و اسوه‌های حسنه الهی از معصومان علیهم‌السلام می‌توان دریافت که «تعاون بر تقوا و تَبَر و نیکي» حتی از سطوح همکاری در راستای تعالی انسان و تقرب به خداست؛ زیرا فرهنگ ایمانی قرآن و سبک زندگی معصومان علیهم‌السلام به انسان می‌آموزد که تمامیت انسان در اخلاق الهی، چیزی جز ایثارگری اکرامی و از خودگذشتگی و از جان‌گذشتگی برای رضا و رضوان الهی نیست.

بی‌گمان، تکریم و اکرام از ایثارگران در ساختار روز جهانی داوطلب که از سوی سازمان هلال جمهوری اسلامی ایران هر سال برگزار می‌شود، تنها بهانه کوچکی برای تکریم از ارزش‌های فطری انسانی است که در ذات و فطرت هر انسانی نهادینه و سرشته شده و در این‌گونه افراد داوطلب، به ظهور و تمامیت کمال رسیده است؛ به سخن دیگر، تکریم از این داوطلبان، تکریم از ارزش‌های انسانی الهی، ترویج روحیه نوع‌دوستی، پاسداشت از فرهنگ داوطلبی، تشویق به ارائه خدمت بی‌منت و ایثارگانه، تشویق و تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی و همدلی و همدردی در جهت کاهش آلام و تسکین آن و حمایت از زندگی و سلامت و بشريت و بسترسازی برای رشد و تعالی انسان و ارزش‌های انسانی است؛ با نگاهی گذرا به کارنامه حوزویان به‌عنوان پیشگامان ارزش‌های الهی– انسانی می‌توان به این حقیقت دست یافت که آنان «قول و فعل» را با هم آمیخته و در همه اعصار و امصار بر آن بودند، به‌عنوان خادمین انسانیت باشند.

حضور عالمان و فضلا و طلاب حوزه‌های علمیه در بحران‌های گوناگون از زلزله، سیل، بیماری‌های واگیر فراگیر، چون کرونا به‌خوبی نشان داده که ارزش ایثارگری در ساختار داوطلبانه، یک ارزش اساسی و بنیادین در تفکر و رفتار و روحیه و رویه حوزویان است؛ زیرا آنان بر اساس سفارش پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بر این باورند که: «مثل المؤمنین فی توادهم وتعاطفهم وترحمهم مثل الجسد؛ إذا اشتكى منه عضوُ تداعى سائرُ الجسد بالسهر والحمى»؛ مؤمنان در مودت و دوستی، عطفوت و مهر و مهرورزی نسبت به هم، چونان یک پیکرند که هرگاه عضوی از آن به درد آید، دیگر اعضا را بی‌خوابی و تب فرمی‌گیرد. در پایان ضمن سیاس فراوان از دست‌اندرکاران و شرکت‌کنندگان در این همایش، دوام توفیقات همگان را از خداوند منان مسئلت می‌نمایم.
علیرضا اعرافی،مدیر حوزه‌های علمیه

عزت مؤمن امانت الهی است؛ نه ملک او

بعضی از کارها بود که بزرگان قبلی ما سنت گذاشتند، فرمود: این کار را بکنید! چرا در اقتصاد مجتهد نیستید؟! اینکه ما یک نواوری داشته باشیم که مشکل ما را حل کند، اگر یک روش و سنت خوبی در کشاورزی، در اداره مملکت، در حفظ ارزانی و اقتصاد داشته باشیم، اینها نعمت خوبی است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حضرت آیت‌الله جوادی آملی در جلسه درس اخلاق هفتگی که در مسجد اعظم قم، با حضور اقسام مختلف مردم برگزار کردید، با بیان اینکه کتاب نهج‌البلاغه تالی‌تلو قرآن کریم است، اظهار کردند: کلمات نورانی امیرالمؤمنین علیه‌السلام مثل سایر ائمه علیهم‌السلام منسجم و علمی است. ولی سیدرضی علیه‌السلام فرصت نکردند که همه کلمات را جمع بکنند و خطبه‌ها یا نامه‌ها یا کلمات نورانی یکجا ذکر بشود؛ لذا خطبه‌ها و نامه‌ها تقطیع شده و سیاق و سباق کلمات نیامده و این کتاب، در حوزه‌ها به‌عنوان یک مرجع علمی شناخته نشده است. فهمیدن نهج‌البلاغه بدون عامل سابق و بدون عامل سیاق این می‌شود که شخصیتی مانند محقق علیه‌السلام از فقهای نام‌آور شیعه در شرایع می‌گوید: «وفی مرسله الرضی» که این حرف خیلی از عظمت و شکوه این کتاب کم می‌کند؛ مرسله رضی کجا، نهج‌البلاغه علی کجا؟! باید توجه داشت که بیشتر این خطبه‌ها و کلمات، دارای سیاق و سباق هست که در کتاب «تمام نهج‌البلاغه» آمده است و این کتاب تمام نهج‌البلاغه، از بهترین برکات است.

معظم‌له بیان کردند: مطلب دیگر آن است که بیانات نورانی حضرت امیر علیه‌السلام درباره معارف، فراوان است؛ معرفت نفس، توحیدشناسی و مسئله وحی و نبوت و امام‌شناسی، از قسمت‌های مهم فرمایش امام است؛ اما ما قبل از اینکه امامان بیرون‌مان را بشناسیم که اهل بیت علیهم‌السلام هستند، باید امام درون‌مان را بشناسیم؛ ما هم قوای علمی و هم قوای عملی فراوانی داریم. ما عقل نظری داریم برای اندیشه و زیرمجموعه عقل نظری، قوه واهمه و قوه خیال

آیت‌الله حسینی بوشهری در دیدار مجمع نمایندگان طلاب مجامع بین‌المللی به یک تشکیلات بی‌خاصیت مبدل شده‌اند

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، گفت: از روزی که حق وتو برای کشورهای قدرتمند در سازمان ملل قرار داده شد؛ مسائلی به تصویب می‌رسد که تأمین‌کننده منافع یک یا چند قدرت باشند. کشورهای غربی نیز، به‌دلیل طولانی شدن اشغال فلسطین و مسائل دیگر، آن‌چنان طوق بندگی را به گردن‌شان آویخته‌اند که کاری به‌جز حرف زدن و یک‌سری همایش‌های نمایش‌گونه بیشتر انجام نمی‌دهند.

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، هیئت‌رئیس مجمع نمایندگان طلاب و مسئولین مجامع استانی، با آیت‌الله سیدهاشم حسینی بوشهری دیدار وگفت‌وگو کردند.

رئیس جامعه مدرسین در این دیدار ابراز کرد: متأسفانه امروزه شاهد کشتار بی‌رحمانه هزاران کودک و زن و مرد و آواره شدن تعداد بسیاری از مردم و بمباران خانه‌ها و بیمارستان‌ها و تنگناهای گسترده معیشتی و آب و غذا در غزه هستیم.

امت‌هایی که دارای وجدان بیدار هستند، از حرکت وحشیانه رژیم صهیونیستی شرم می‌کنند

وی افزود: امت اسلامی بلکه همه امت‌هایی که دارای وجدان بیدار و آگاهی هستند، زمانی که به این قضایا نگاه می‌کنند، شرم می‌کنند که چرا برخی نام‌انسان و بشریت را یکم می‌کشند؛ ولی در مقام عمل حرکتی وحشیانه دارند.

امام جمعه قم بیان کرد: مجامع بین‌المللی نیز، به یک تشکیلات بی‌خاصیت مبدل شده‌اند. از روزی که حق وتو برای کشورهای قدرتمند در سازمان ملل قرار داده شد؛ مسائلی به تصویب می‌رسد که تأمین‌کننده منافع یک یا چند قدرت باشد. در اینجا کسی به‌ملت‌ها کاری نداشت و اگر بنیان این امر، بر اساس قدرت‌طلبی و نژادپرستی باشد، انتظاری جز این نیست.

امام جمعه قم اظهار کرد: کشورهای عربی نیز، به‌دلیل طولانی‌شدن اشغال فلسطین و مسائل دیگر، آن‌چنان طوق بندگی را به گردن‌شان آویخته‌اند که کاری به‌جز حرف زدن و سخن گفتن و یک‌سری همایش‌های نمایش‌گونه بیشتر انجام نمی‌دهند و در نهایت هم، اتفاق خاصی رخ نمی‌دهد.

آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی تأکید کردند

است که این‌ها کارشان فهمیدن است؛ این قوا در حوزه و دانشگاه فعال است که آدم می‌شود؛ اما عالم شدن، دانشمند شدن، فقیه شدن، نیمی از راه است؛ به‌وسیله علم، خوب و بد و حلال و حرام را می‌دانیم؛ اما ما با عزم زندگی می‌کنیم؛ نه با جزم! آنکه حوزه بدن را اداره می‌کند، عزم است که به دنبال عزم، اراده و فعالیت و کوشش می‌آید و این، مال مسجد و سحرخیزی و نماز جماعت و نماز جمعه و قرآن و دعا و ناله و گریه است. این آدم را می‌سازد. ایشان بیان کردند: این یک اصل کلی قرآن است که یک عده خواه در حوزه و خواه در دانشگاه، مطلبی را یقین می‌دانند که بد است؛ اما از زیر میزی یا روی میزی دست‌بردار نیستند. چرا؟ برای اینکه اینها امام ندارند. امام ما حوزه و دانشگاه نیست. امام ما استدلال و فلسفه و کلام و فقه و اینها نیست. امام ما، عقل عملی است؛ عقلی که «ما عَیْذُ بِه الرَّحْمَانُ وَآكْتِسِبَ بِه الْجَنَان».

معظم‌له اظهار کردند: علم را باید عقل کنید. این علم سرکش است، حلال را حرام و حرام را حلال می‌کند. وجود مبارک موسای کلیم علیه‌السلام خطاب به فرعون فرمود: «لَقَدْ عَلِمْتْ مَا أُنزِلَ هُوَآءِ إِلَّا رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرٌ»؛ برای تو مسلم شده، صد درصد یقین پیدا کردی که حق با من است؛ اما بپرايه می‌روی. این بیان نورانی موسای کلیم علیه‌السلام به فرعون، به‌صورت اصل کلی در قرآن کریم آمده است که یک عده‌ای یقین دارند که خدا گفته، پیغمبر گفته؛ اما بپرايه می‌روند. چرا؟ چون علم امام زندگی نیست. رهبری برنامه‌های انسان را عقل عملی به عهده دارد.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در شرح کلمه ۱۲۳ نهج‌البلاغه بیان کردند: برخی این حدیث را از وجود مبارک پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌دانند و در بعضی نسخه‌های نهج‌البلاغه نیابورده‌اند؛ حضرت در این حدیث می‌فرماید که «طَوَيْتُ لِمَنْ ذَلَّ فِی نَفْسِیْهِ» یعنی کسی حیات طیب و طاهر دارد که در درون و ساختارش ذلول باشد نه ذلیل. انسان عزیز

امور با حضور بزرگانی که در گذشته حضور داشتند، با تعامل دنبال می‌شد. دبیر شورای عالی حوزه علمیه افزود: نمایندگان استان‌ها در مجمع باید افرادی مقبول و وزین باشند. بنای ما بر تشویق اساتید بود که آن‌ها به این مجمع وارد شوند؛ اما در کل مجمع را موفق و پانشاط و منظم و بدون تنش قلمداد می‌کنیم.

مجمع نمایندگان طلاب پارلمان حوزه نیست

وی خاطرنشان کرد: اینجا پارلمان حوزه نیست؛ چون تصمیمات آن الزام‌آور نیست؛ ولی راه‌کارهایی اندیشیده شد و تلاش می‌شود که در این رفت و برگشت‌ها که در اساستامه پیش‌بینی شده است، فعالیت‌ها به‌خوبی جلو برود و نظرات نمایندگان محترم تأمین شود.

تلاش برای حل مشکلات معیشتی طلاب، تنها یکی از ابعاد فعالیت‌هاست که در جای خود قابل تقدیر است

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم اظهار کرد: عمده‌کاری که بردوش نمایندگان است که به آن نیازمندیم، مراقبت از وضعیت طلبه‌های حوزه انتخابیه است. باید با مراد و مریدبازی و بانددبازی‌های سیاسی مقابله کرد. باید دائماً با فضلا و طلاب ارتباط داشته باشید و از حال آنها باخبر باشید. باید از حوزه انتخابیه مراقبت کنید.

مراقبت تنها مربوط به امور معیشتی نیست؛ این‌ها جای خود محفوظ است که باید برای رفع مشکلات معیشتی و مسکن آنان فعالیت کنید و از ظرفیت‌های مراکز حوزوی در استان‌تان استفاده کنید؛ اما این یکی از ابعاد فعالیت‌هاست که برای حل مشکلات آنها تلاش می‌کنید و در جای خودش حقیقتاً قابل تقدیر است.

تمامی مشکلات طلاب را برای مقام معطم رهبری و مراجع تقلید به‌تفصیل نوشته و پیگیر هستیم

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه با بیان اینکه با هم فکری مدیر حوزه‌های علمیه، تمام مشکلات طلاب را به محضر رهبر معظم انقلاب – مد ظلّه العالی – و مراجع معظم تقلید –دامت برکاتهم– به‌تفصیل نوشته و تقدیم کرده و پیگیر هم هستیم، ادامه داد: ولی علاوه بر مسائل معیشتی، بحث اعتقادات و باورهاست؛ طلبه‌ای که می‌خواهد در آینده حوزه نقش‌آفرین باشد، باید از لحاظ اعتقادی و باورها، سلامت لازم را داشته باشد و پیشرفت تحصیلی، زی طلبگی، اخلاقی و رفتاری و بینش او در تراز یک طلبه حوزه باشد.

افروز

• اخبار کوتاه ایـران

• پهباد عمودپرتاب چمروش ۴ رونمایی شد: پهباد چمروش ۴ با قابلیت عمودپرتاب می‌تواند، به‌راحتی از انواع شناورهای نیروی دریایی به پرواز درآمده و مأموریت‌های محوله را انجام دهند.

این پهباد به‌همراه شناور سطحی هوشمند بدون سرنشین با موتور DC، در نمایشگاه دستاوردهای نیروی دریایی ارتش رونمایی شد.

• رونمایی از شناور بدون سرنشین نیروی دریایی ارتش:

این شناور بدون سرنشین و کنترل از راه دور، قابلیت شناسایی، کشف و انهدام مین‌های لنگری و کف‌خواب را دارد؛ همچنین قابلیت حمل محموله جهت پاک‌سازی و انهدام مین‌ها را دارد. شناور ROV تا ۲۰۰ متر عمق، توان عملیات و همچنین ۲۴ ساعت مداومت دریانوردی دارد و برای انهدام انواع مین‌های دریایی به‌کار گرفته می‌شود.

• کشف ۱۸ هزار میلیارد فرار مالیاتی در کشور: رئیس سازمان مالیاتی، در ۷ ماه ابتدای امسال ۲۷ میلیون مؤدی مالیاتی جدید و همچنین ۱۸ هزار میلیارد تومان فرار مالیاتی شناسایی شده است. رشد درآمدهای مالیاتی در سال‌های اخیر بدون وارد آمدن فشار به بخش مشاغل صورت گرفته؛ به‌طوری که امسال بیش از ۵۰ درصد مالیات‌شان صفر شده است.

• اقدامات خوب داخلی برای تولید خودروهای برقی: عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی گفت: در داخل کشور گام‌های خوبی برای تولید خودروهای برقی برداشته شده و امیدواریم، درحجه سربیع تولید این نوع خودروها تجاری شود.

• اتمال شبکه برق ایران و قطر: اتصال شبکه برق ۲کشور ایران و قطر که پیش از این برای تبادل ۱۰۰۰ مگاواتی برق، مورد توافق قرار گرفته بود، در دستور کار نهمین کمیسیون همکاری‌های مشترک دو کشور است.

قطر نخستین کشوری است که از طریق دریا شاهد اتصال شبکه برق ایران با این کشور خواهد بود و هم‌اکنون انجام پروژه مطالعاتی ارتباط برقی با قطر در حال تک‌پیکری است.

• آغاز فاز ۲ طرح ۵۵۰ هزار هکتاری خوزستان: درحالی ۲۷ سال از دستور رهبری برای اجرای طرح احیای ۵۵۰ هزار هکتار اراضی ایلام و خوزستان می‌گذرد که فاز ۲ این طرح، هنوز عملیاتی نشده و قرار است، به‌شرط تأمین اعتبار ۹۰۰ هزار میلیارد تومانی از سال ۱۴۰۳ یکصد بگذرد. اجرای فاز یک این طرح در ۲۹۷ هزار هکتار، موجب رونق تولید بخش کشاورزی، در ۴ میلیون تنی محصول و رزکوردزنی خوزستان در تولید گندم شد.

• دستور رئیس‌جمهور برای تشکیل مرکز ملی هوش مصنوعی: با حکم رئیس‌جمهوری، مأموریت تشکیل «شورای ملی راهبری و مرکز ملی هوش مصنوعی» به دهقانی فیروزآبادی، معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس‌جمهوری محول شد.

• صندوق تثبیت ارزی تأسیس می‌شود: فرزین، رئیس‌کل بانک مرکزی: صندوق تثبیت ارزی برای پوشش ریسک و خطر نوسانات نرخ ارز در آینده راه‌اندازی می‌شود. ارزهای محلی به‌تدریج جای‌گزین دلار و یورو می‌شود. الان به دنبال این هستیم که سراغ ارزهای محلی دیگر هم برویم.

• افزایش ۲۰ تریابتی ظرفیت شبکه انتقال ارتباطات: ارتباطات زیرساخت: ظرفیت شبکه انتقال شرکت ارتباطات زیرساخت با استفاده از توانمندی تولید داخلی، به‌میزان ۲۰ تریابت بر ثانیه افزایش می‌یابد. در ابتدای دولت سیزدهم ظرفیت شبکه انتقال کشور، حدود ۳۶ تریابت بر ثانیه بود که با توسعه شبکه‌های موجود، این ظرفیت تا پایان سال ۱۴۰۲ به ۶۰ تریابت بر ثانیه افزایش می‌یابد.

• سلمان» کلاس جدیدی از پرتاب‌گرهای فضایی: زارع، وزیر ارتباطات: «سلمان» کلاس جدیدی از پرتاب‌گرهای فضایی است که برای اولین بار محموله مخروطی– کروی نیم‌تنی را با موفقیت پرتاب کرد. صنعت فضایی با هم‌افزایی و طبق سندها، ساله در مسیر پرشتاب پیشرفت است و ان‌شاء‌الله تا پایان سال، خبرهای خوش دیگری هم درراه است.

• حکم پرونده شهادت سردار سلیمانی صادر شد: دادگاه رسیدگی به پرونده مطالبه خسارت مادی، معنوی و تنبیهی ناشی از شهادت سردار سلیمانی در دادگاه عمومی تهران مورد رسیدگی قرار گرفت و پس از برگزاری ۳ جلسه رسیدگی علنی، دادگاه رأی به محکومیت دولت آمریکا را صادر کرد. طبق این حکم، دولت آمریکا و ۴۱ شخص حقیقی و حقوقی دیگر در آمریکا، به‌دلیل جنایات صورت‌گرفته در به شهادت رساندن سردار سلیمانی، به پرداخت ۴۹ میلیارد و ۷۷۰ میلیون دلار محکوم شدند.

• افطار «و تذهیب» ثبت جهانی شدند: خبرگزاری صدا و سیما، پرونده «افطار و سنت‌های فرهنگی. اجتماعی آن»، به‌طور مشترک به‌نام ایران، آذربایجان، ترکیه و ازبکستان در یونسکو ثبت جهانی شد. همچنین تذهیب هم به‌نام ایران در این سازمان ثبت شد. ایران تاکنون ۲۲ اثر همچون نوروز، چوگان، قالی‌بافی، تعزیه‌خوانی و… را در فهرست میراث ناملموس یونسکو ثبت کرده است.

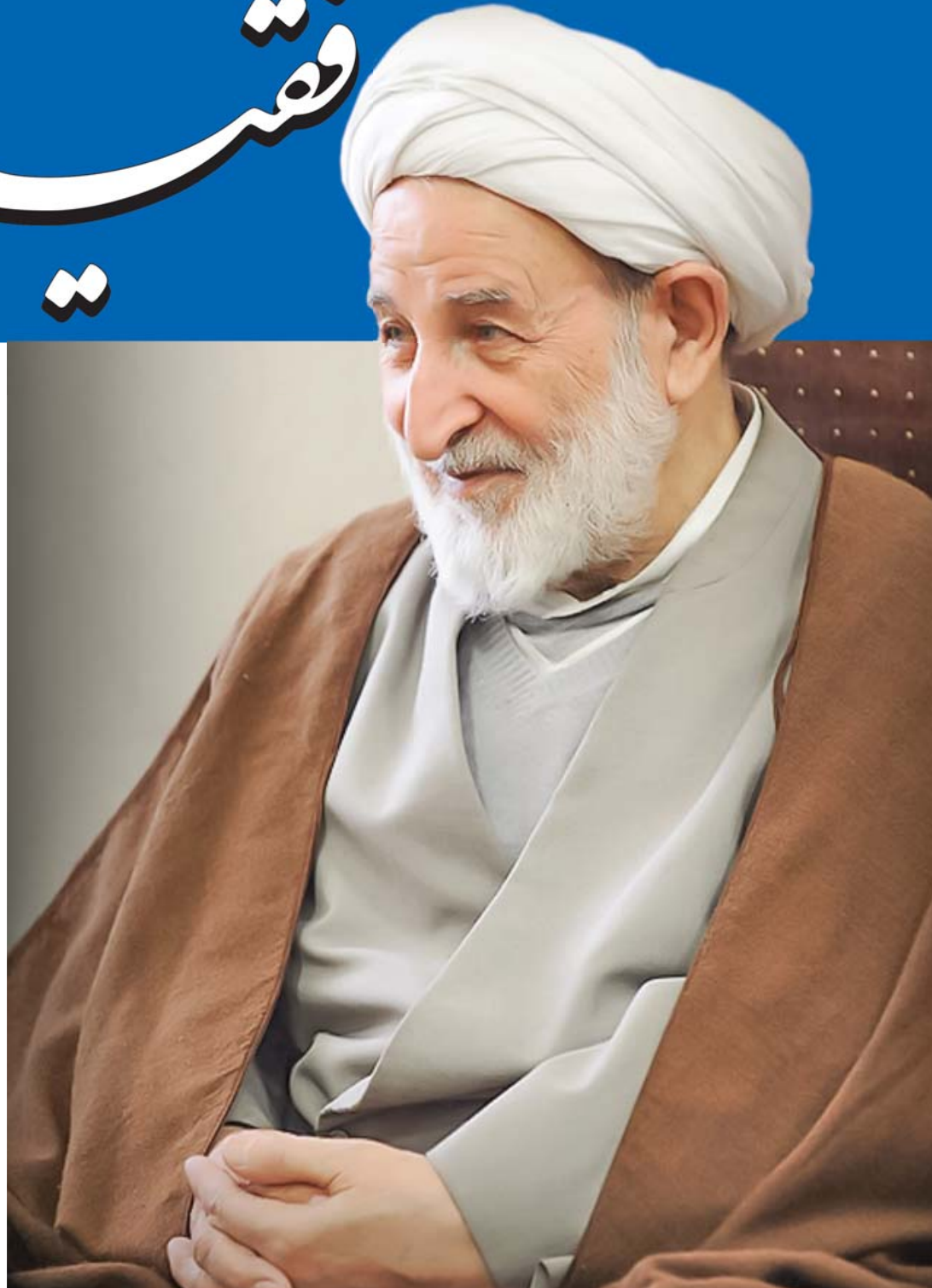
• تانک‌های f ۷۲- T نقطه‌زن و هوشمند شده است: امیر سرتیپ نعمتی، جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش: امروز در لبه فناوری تانک‌های مدرن دنیا قرار داریم و تجهیزات و ادوات نصب‌شده بر روی آن‌ها، کاملاً بومی بوده و توسط متخصصان داخلی طراحی شده‌اند. این تانک‌ها دارای سیستم‌های متناسب با تانک‌های به‌روز دنیااست؛ دورزن، نقطه‌زن و هوشمند بودن و از همه مهتر شناسایی موشک‌ها از قابلیت‌های اصلی این تانک‌هاست.

• ایران جزء ۶ کشور دارای فناوری کپسول زیستی: وزیر ارتباطات: در طول دو سال گذشته، با همکاری بخش‌های مختلف، کار فناوری کپسول زیستی به جریان افتاد. ایران الان جزء ۶ کشوری است که این کپسول را در اختیار دارد و ما این روند را ادامه می‌دهیم.

• روز نمازجمعه وارد تقویم شد: شورای فرهنگ عمومی کشور، با پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه موافقت کرده و روز ۶ مرداد را روز «نمازجمعه» نام‌گذاری کرد. این روز سالگرد برگزاری اولین نمازجمعه تهران بعد از انقلاب است که با پیشنهاد و امامت آیت‌الله طالقانی و به دستور امام خمینی علیه‌السلام برگزار شد.

فقه جامع و اثرگذار

• هفته‌نامه افق حوزه
ویژه‌نامه یادبود
آیت‌الله محمد یزدی رحمته‌الله علیه
• دوشنبه ۲۰ آذر ۱۴۰۲
• ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۴۴۵
• ۱۱ دسامبر ۲۰۲۳

نگاهی به شخصیت «جامع و اثرگذار»

آیت‌الله محمد یزدی رحمته‌الله علیه

قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی

آیت‌الله یزدی، رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و عضو مجلس خبرگان رهبری، یکی از مبارزین برجسته قبل از انقلاب بود و در طول دوران انقلاب اسلامی خدمات ارزنده‌ای را به کشور ارائه کرد؛ که از آن جمله می‌توان به ریاست دادگاه انقلاب اسلامی قم، ریاست دفتر امام رضی‌الله عنه در قم، نمایندگی مجلس خبرگان قانون اساسی، عضویت در شورای بازنگری قانونی اساسی، ریاست قوه قضائیه با حکم مقام معظم رهبری در دو دوره پنج ساله، نمایندگی رؤسای سه قوه در هیأت سه نفره حل اختلاف بین مرحوم رجایی و بنی‌صدر، نمایندگی مجلس خبرگان رهبری، نایب رئیس و قائم مقام اجرائی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، عضویت در دوره چهارم و پنجم شورای عالی حوزه‌های علمیه و ریاست دوره پنجم آن شورا، اشاره کرد.

هفته‌نامه افق حوزه به مناسبت سومین سالگرد ارتحال آیت‌الله محمد یزدی رحمته‌الله علیه منتخبی از زندگی خودنوشت این فقیه و مجاهد پارسا را که از سوی دفتر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دریافت نموده است در ویژه‌نامه‌ای با عنوان «فقیه جامع و اثرگذار» برای اولین بار منتشر می‌کند.

خواستند، مرا امتحان کنند. پرسیدند: «تتری» چه صبغهای است؟ که من نمی‌دانستم، از «وتری» اعلا شده؛ یعنی یکی پس از دیگری. به هر حال، من طلبه این مدرسه بودم؛ اما یک درس لمعه را که در مدرسه جدّه بزرگ توسط یکی از علمای نجف‌آباد تدریس می‌شد، شرکت می‌کردم و یک درس تصریف؛ بالآخره سطح را در مدارس بیرون شرکت می‌کردم.

• غذای طلبگی

اکثر طلابی که از روستا بودند و صبح شنبه تا عصر چهارشنبه در مدرسه بودند، هر هفته یک بقچه نان محلی و کمی حلوا، پنیر، ماست چکیده و امثال آن داشتند و نانی از شهر نمی‌خریدند و اصولاً نان‌های محلی روستائیان که از گندم محل خودشان فراهم می‌شد، عطر و طعم خاصی داشت و بسیاری از روستائیان، نان خشک محلی می‌آوردند و در برابر، قند و جای و لوازم دیگر را تهیه می‌کردند. در مسیر من از مدرسه به خانه، چند مغازه بود که شغل شان خرید و فروش این نوع نان‌ها بود؛ اما من که شب‌های پنجشنبه و جمعه منزل می‌رفتم، غالباً نان بازاری با حلوا ارده را که قالب‌های لوزی شکل خاصی داشت، با پنیر می‌خوردم. در منزل هم خبری از چلو و خورش و غذاهای امروزی نبود. اگر پختنی بود، آنگوشت نخود آب بود و برنج مربوط به شب عید نوروز بود و شاید اکثر مردم همین‌طور بودند. چوب‌خظی برای قصاب و نانوا داشتیم که هر نوبت، دو سیرونیم یا دو بیست و پنجاه گرم که ده‌نار می‌گفتند، از قصاب گوشت می‌گرفتیم و چون پول نداشتیم، یک خط با کاردش روی آن چوب‌خط مشخص می‌گذاشت؛ یعنی یک‌ذره از چوب را ردیف قطع می‌کرد و این غذای خانواده چند نفری بود و اکثر اوقات حضری می‌خورند؛ مثلاً نان و پنیر و انگور. وضع کسب و کار و اقتصاد را از تاریخ زمان باید پرسید. طبعاً وضع روحانیان یا طلاب معلوم است که با چه سختی‌هایی ایام را می‌گذرانند.

در یزد، به حجرو یک طلبه - که فامیل ما بود - رقتم. یک کاسه نان و کشک داشت که قسمتی خورده شده بود. آن را آورد که من هم استفاده کنم. این بخش بحث را جداگانه خواهم آورد؛ ان‌شاء الله.

این متن خلاصه‌ای از شرح زندگی و الطاف بی‌کران الهی است که در فرصت ماه رمضان سال ۱۴۳۸ هجری قمری مصادف با سال ۱۳۹۶ شمسی نوشته شد.

شرح زندگی

... نوشته خود شخص، گویند است برای معرفی او تا گفته و نوشته دیگران؛ چراکه نوشته‌های دیگران معمولاً تحت تأثیر فضا و شرایط اجتماعی یا تندروی و تملق و چاپلوسی است و یا کندروی و حسادت. قصه‌گویی و تاریخ‌نگاری ساده، اگر مشتمل بر نکات آموزنده نباشد، کار خوبی نیست و ضایع کردن وقت دیگران است؛ بنابراین، بدیهی است که شرح زندگی، اگر نکات آموزنده داشته باشد، خوب است.

سپرده می‌شود. به احترام او، فقط به پسر بزرگش - که عموی من حساب می‌شود - اجازه معمم بودن داده می‌شود. پدرم در شرایط سخت زندگی قرار می‌گیرد. یکی از دوستان پدرش به او می‌گوید: باید سختی را تحمل کرد؛ ولی درس و بحث را رها نکن. زندگی فقیرانه و سخت و حفظ رشته آخوندی را شاهد بودم تا سن هشت - نه سالگی که مرا به مکتب گذاشتند.

• دوران طلبگی

کتاب‌های جامع‌المقدمات و نصاب‌الصیبان را که مربوط به مراحل اول تحصیل بود، نزد پدر آموختم و اصرار می‌کردم که چون دیگر طلاب در مدرسه حجره بگیرم و شب‌خواب مدرسه شوم و از اساتید مدارس استفاده کنم. با درخواست اولم موافقت شد و در مدرسه کاسه‌گران که در بازار معروف به «بازار اسبان» بود و در نزدیکی مسجد جامع شهر و مقبره مرحوم مجلسی قرار داشت، حجره گرفتم؛ اما شب‌ها باید به منزل می‌آمدم.

مدرّس، رئیس محترم و سید بزرگوار بود که گویا درس خارج می‌گفتند و یک حجره خاص به عنوان متولی داشتند. قسمت زیادی از مقدمات را در این مدرسه گذراندم. خاطرات فراوانی هم از آنجا دارم که یکی را نقل می‌کنم: نمی‌دانم خادم مدرسه چه خطایی کرده بود که مدیر محترم او را صدا زد. آمد جلوی درب اتاق سید محترم. مدیر آمد، لب ایوان حجره ایستاده و با صدای بلند، خطاب به او گفت: «ای آقای!... اما در بیان کلمه‌ای برای توصیف خادم مدرسه متوقف شدند. لحظه‌ای گذشت. بالآخره گفت: ای مرد حسابی! چرا

• دوران کودکی و شرح وضعیت خانواده

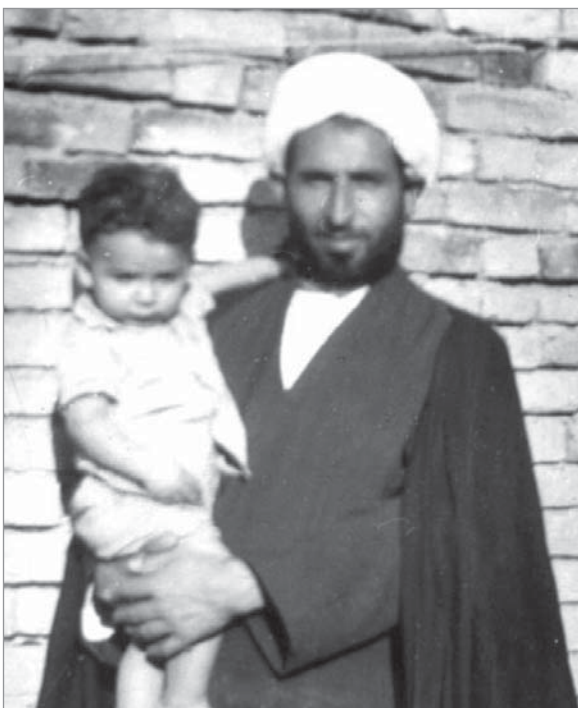
پدر بزرگم و برادرش، دو برادر بودند که از یزد به اصفهان مهاجرت کردند و در این سفر یک ماه در راه بودند. یکی مشغول تحصیل و دیگری به کار بافندگی مشغول شد. محصل مهاجر، محمدعلی نام داشت و طولی نکشید که به طلبه فاضل یزدی معروف شد. روزی یک کشیش مسیحی برای تبلیغ به اصفهان آمد و رئیس حوزه علمیه اصفهان، آقاجقی معروف، شیخ یزدی را برای مصاحبه و گفت‌وگو با او انتخاب کرد که در این مباحثه، وی پیروز شد و این کار، شیخ را معروف کرد. شیخ یزدی مورد حمایت قرار گرفت. او، امام جماعت یک مسجد در محله سیداحمدیان و نیز عضو مجمع روحانیون شهر اصفهان شد.

در یکی از جلسات هفتگی علمای شهر، یکی از اعضا گفت: این جلسه چه خاصیتی دارد که ما دور هم جمع می‌شویم، قلبان می‌کشیم و گز می‌خوریم؟ پس این جلسه، جلسه گزیه است و بلائاً! شیخ یزدی گفت: درست است. درون جلسه همین است؛ اما در بیرون، مسئولان شهر، از والی و قاضی و دیگران، نگران هستند که آقایان در این جلسه چه تصمیمی گرفته‌اند. قدر جلسه را بدانیم که نفس اجتماع ما، حتی در بُرد کارمان در محله‌های شهر اثر دارد.

بنده در نهم مهرماه یک هزار و سیصد و ده (۱۳۱۰) هجری شمسی در چنین خانه‌ای من به دنیا آمدم. شیخ یزدی پدر بزرگم، مرا دیده و در دامان گذارده؛ ولی من او را در یاد ندارم و او را مردی بزرگ، خودساخته، ملاً و دانشمند می‌دانم که از نوشته‌های او در حاشیه کتاب‌های وقف شده، او شناخته می‌شود.

دوران رضاخان قلدر - شاه ایران - فرا می‌رسد و او به دستور اربابان انگلیسی‌اش، با دین و روحانیت درمی‌افتد، با حجاب مخالفت و کشف حجاب را رسمی و عملی می‌کند، با روضه‌خوانی و عزاداری سخت برخورد می‌کند و با روحانیت درگیر می‌شود.

شیخ یزدی از جهان می‌گذرد و در تکیه ملک تخت فولاد اصفهان به خاک

مسجد یا هر دلیل دیگری، هر روز در یک خانه بود.
بالآخره دست به دامان آقای حاج سیداحمد شدم؛ کسی که چندسالی بود، از یزد به اصفهان آمده، او هم خودش وضع خوبی ندارد و در خانه‌های اجاره‌ای زندگی می‌کند؛ اما مورد احترام پدر است و با هم خیلی رفیق هستند. بنابراین، از او خواستم که وساطت کند و پدرم را راضی کند که من به قم بروم.

تا بالآخره یک‌روز که هر دو در تنگدستی

من هنوز سطح را تمام نکرده بودم که نام قم و آمدن آیت‌الله بروجردی^{رحمته} و رشد حوزه قم مطرح شده بود. من هم در سن شانزده، هفده‌سالگی بودم و اصرار داشتم که باید بروم قم؛ اما پدرم مهربان و مخالف است. می‌گوید: من مسن و فرسوده شده‌ام، مسجد و محرابی دارم؛ در محله پایین‌دروازه که زیر محله سیداحمدیان قرار دارد، چند جلسه روضه خانگی هم هست،

حوزه علمیه هم که تو بتوانی از آن استفاده کنی، هست؛ بمان و کمک ما باش و دروس‌ات را هم بخوان. من هم با خستگی از

وضع حجره و مدرسه و رفت‌وآمد خانه، اصرار می‌کردم. پدر هم به‌خاطر مسجد یا هر دلیل دیگری، هر روز در یک خانه بود. بالآخره دست به دامان آقای حاج سیداحمد شدم؛ کسی که چندسالی بود، از یزد به اصفهان آمده، او هم خودش وضع خوبی ندارد و در خانه‌های اجاره‌ای زندگی می‌کند؛ اما مورد احترام پدر است و با هم خیلی رفیق هستند. بنابراین، از او خواستم که وساطت کند و پدرم را راضی کند که من به قم بروم.

تا بالآخره یک‌روز که هر دو در تنگدستی

هجرت به قم

پاک و نجسی در رفتن به مسجد معضلی بود. محتاطین، کفش خود را برای رفتن به مسجد عوض می‌کردند.

- سکونت در مدرسه فیضیه**

هرچه بود، از حوزه اصفهان به قم آمدم. وارد مدرسه فیضیه شدم. بین فیضیه و دارالشفا مخروبه بود و یک راهرو بود. از پله‌های سخت و تاریک باید بالا می‌رفتم. حجره آقایان اصفهانی‌ها آنجا معروف بود؛ یعنی آقای حاج شیخ‌عبدالجواد سده‌ی، آقای امامی سده‌ی و آقای اشرفی که در طبقه پایین، حجره داشتند و در این حجره بالا، مباحثه می‌کردند. حجره نسبتاً بزرگی بود. دست چپ در این حجره، یک در به حجره کوچکی باز می‌شود که نورگیری ندارد؛ جز همان فضای مسقف بین دو مدرسه. دست راست هم، حجره بسیار کوچکی است که فقط یک‌نفر می‌تواند در آن بخوابد. به‌هرصورت، معلوم شد که باید در نوبت امتحان قرار گرفت. اگر قبول شدم، ممکن است یک‌جا به ما بدهند. بالآخره، مدتی مهمان حجره اصفهانی‌ها بودم. مدتی با یک شیخ محلاتی در حجره دست چپ ماندم (که بعد ان‌شاءالله شرح آن را خواهم گفت) و مدتی را هم در خانه کبوتر یک‌نفره گذراندم.

انظر مالی، سخت در مضیقه بودم. شخصی به‌نام آقای سیداسدالله در همین راهرو یک فروشگاه باز کرده بود که همه سرمایه‌اش به چند تومان نمی‌رسید! شرایطی رسید که از این آقا به‌اندازه یک‌ریال نسیه نخودچی گرفتم و گذراندم. مهر نان خالی از طرف آیت‌الله مرعشی نجفی^{رحمته} داده می‌شد که کمک بود تا نوبت امتحان رسید و در حجره آقای صاحب‌الداری، کنار کتابخانه طبقه دوم. من محل دپه و بازدید اعلام بود و کارهایش به دست آقای صاحب‌الداری بود. امتحان دادم؛ از لمعه و قوانین و قبول شدم و قرار شد، جایی

اجاره‌نشینی...

برادرم مهمانی چهل حاجیون داشته. پرسیدم: یعنی چه؟ گفت: چهل حاجی را دعوت کرده. معلوم شد، خواهر یکی از ثروتمندان قم است که در کار خرید و فروش آهن‌آلات است؛ البته آن روز شغل پرآآمدی بود.

- مستأجری در خانه دو اتاقه**

بعد، یک خانه کوچکی باز در همان کوچه اجاره کردم که دارای دو اتاق بود؛ یکی در شرق و روبه‌روی آن در غرب که روی یک آب‌انبار و سرداب کوچکی قرار داشت، با یک حوض کوچک که نوع آبیگری آب‌انبار و حوض به همان کیفیت میرآب و آب رودخانه بود. آب شست‌وشوی لباس‌ها باید بیرون خانه و در جوی آب کوچه ریخته می‌شد. در این شرایط، پدر و مادرم مهمان ما بودند. بالآخره ایام گذشت.

- خرید خانه به قیمت ۱۰ هزار تومان**

در این شرایط، درس امام خمینی^{رحمته} در مسجد سلماسی می‌رفتم. روزی برعکس معمول، دیرتر به درس رفتم. آقای آیت‌الله سیدعلی‌اکبر موسوی، مسئول دفتر وجوهات مقام معظم رهبری در قم که آن موقع با هم مباحثه داشتیم، علت را پرسیدند. ناچار مشکلات پیش‌آمده در منزل اجاره‌ای را توضیح دادم. ایشان گفتند: روحانی محترمی هست که خانه کوچکی را خریده. همسرش موافق نیست، بنای فروش دارد، بعد از درس برویم، آن را ببینیم. کمتر از یک‌صدمتر، دارای سه اتاق روی آب‌انبار و سرداب و آشپزخانه. فروشنده چون بنای فروش دارد، با ما می‌سازد. خانه صدمتری به ده‌هزار تومان خریداری شد. حال، چگونه باید این مبلغ را تهیه می‌کردم؟ آقای حاج عباس، پدرخانم، یک‌صدمتر از زمین کشاورزی خود را به ما و صدمتر هم به داماد دیگرشان آقای سیداحمد مسجدی دادند. ما زمین را به هزار تومان فروختیم. مقداری کتاب؛ ازجمله یک دوره مستمسک‌العروة (اولین چاپ آن) و یک قالبیچه و برخی چیزهای دیگر را که قابل فروش بود، فروختم. چند هزار تومان تهیه کردم و قرار شد، بقیه

به ما بدهند. پس از مدتی، می‌بایست در همان حجرهٔ دست چپی کوچک، دونفری بمانیم. پس از چندماه اقامت در یک حجره پایین، در کنار زاویه جنوب غرب مدرسه، در کنار در یک مدرسه آموزش و پرورش که به آنجا باز می‌شد، به همراه دو نفر، به یک حجره سه نفری منتقل شدم. حجرات فیضیه، یک در، دو پنجره در دو طرف و یک صندوقخانه برای خاک زغال زمستان داشت و نیم‌ی زیلو و نیم‌ی حصیر بود؛ در آنجااستقرار پیدا کردیم.

- در انتظار درس آیت‌الله بروجردی^{رحمته}**

با عشق و علاقه فراوان مشغول درس بودم. باید سطح را تمام می‌کردم که بتوانم، به درس آیت‌الله بروجردی^{رحمته} رفته و محضرشان را درک‌کنم. این سفارش اساتید هم بود. شرح لمعه را نزد آقای شیخ علی‌پناه رفتم. مکاسب را درس آقای شاهرودی – که زیر کتابخانه در مدرس می‌گفتند– رفتم. کفایه را نزد آقای حائری – فرزند مؤسس حوزه – رفتم. بعضی دروس را نزد حاج شیخ‌عبدالجواد، در مدرسه جنب گذرخان با اتاق‌های قدیمی و نمور آن، حاضر می‌شدم که بحمدالله، بعداً تجدید بنا شد و یک مدرسه آبرومند در سه‌طبقه ساخته شد.

در حجرهٔ سه‌نفری که بودیم، کارها تقسیم شد. هرروز صبح زود قبل از نماز صبح در مسجد بالاسر حرم مطهر حضرت معصومه^{رحمته} یک مباحثه داشتیم و بعد، برای صبحانه به حجره می‌آمدم و گرم درس و بحث بودم. در ماه هم، پانزده‌تومان شهریه داشتم؛ یعنی روزی پنج‌ریال! شرایط مدرسه سخت بود. روزی یک کوزه آب آشامیدنی سهم داشتیم که سقا از آب‌انبار دارالشفا می‌آورد. حوض وسط مدرسه هم، ماهی یک‌بار از آب رودخانه سرکشی می‌شد. در پاشورهای داخل حوض، بیجه گذاردن قورباغه را شاهد بودیم. وضع سرویس بهداشتی اینجا هم بسیار بد و شرم‌آور بود؛ ولی یک در به رودخانه داشت که از آب آن می‌شد، استفاده کرد.

شهر قم، آب و برق و راه و تلفن و دیگر امتیازاتی که امروز دارد، نداشت. برای آب آشامیدنی، هر خانه یک آب‌انبار داشت و به‌نوبت از آب رودخانه که در جوی‌های شهر جریان می‌یافت، آبیگری می‌کردند و میرآب در سطح شهر، بر توزیع آن نظارت داشت؛ البته در سطح شهر، چند آب‌انبار معروف و بزرگ بود که ظرفیت زیادی داشت و از پله‌های زیادی باید پایین می‌رفتی و از شیر آب زیر آن، که خشک و صاف بود، استفاده می‌شد. معروف‌ترین آب‌انبار، دارالشفا بود و آب‌انبار نزدیک صحن حضرت معصومه^{رحمته} که در طرح توسعه مسجد اعظم و اطراف حرم تخریب شد. در تابستان‌ها، از اراک یخ یخچالی می‌آوردند.

پس از مدتی، می‌بایست در همان حجرهٔ دست چپی کوچک، دونفری بمانیم. پس از چندماه اقامت در یک حجره پایین، در کنار زاویه جنوب غرب مدرسه، در کنار در یک مدرسه آموزش و پرورش که به آنجا باز می‌شد، به همراه دو نفر، به یک حجره سه نفری منتقل شدم. حجرات فیضیه، یک در، دو پنجره در دو طرف و یک صندوقخانه برای خاک زغال زمستان داشت و نیم‌ی زیلو و نیم‌ی حصیر بود؛ در آنجااستقرار پیدا کردیم.

با عشق و علاقه فراوان مشغول درس بودم. باید سطح را تمام می‌کردم که بتوانم، به درس آیت‌الله بروجردی^{رحمته} رفته و محضرشان را درک‌کنم. این سفارش اساتید هم بود. شرح لمعه را نزد آقای شیخ علی‌پناه رفتم. مکاسب را درس آقای شاهرودی – که زیر کتابخانه در مدرس می‌گفتند– رفتم. کفایه را نزد آقای حائری – فرزند مؤسس حوزه – رفتم. بعضی دروس را نزد حاج شیخ‌عبدالجواد، در مدرسه جنب گذرخان با اتاق‌های قدیمی و نمور آن، حاضر می‌شدم که بحمدالله، بعداً تجدید بنا شد و یک مدرسه آبرومند در سه‌طبقه ساخته شد.

در حجرهٔ سه‌نفری که بودیم، کارها تقسیم شد. هرروز صبح زود قبل از نماز صبح در مسجد بالاسر حرم مطهر حضرت معصومه^{رحمته} یک مباحثه داشتیم و بعد، برای صبحانه به حجره می‌آمدم و گرم درس و بحث بودم. در ماه هم، پانزده‌تومان شهریه داشتم؛ یعنی روزی پنج‌ریال! شرایط مدرسه سخت بود. روزی یک کوزه آب آشامیدنی سهم داشتیم که سقا از آب‌انبار دارالشفا می‌آورد. حوض وسط مدرسه هم، ماهی یک‌بار از آب رودخانه سرکشی می‌شد. در پاشورهای داخل حوض، بیجه گذاردن قورباغه را شاهد بودیم. وضع سرویس بهداشتی اینجا هم بسیار بد و شرم‌آور بود؛ ولی یک در به رودخانه داشت که از آب آن می‌شد، استفاده کرد.

شهر قم، آب و برق و راه و تلفن و دیگر امتیازاتی که امروز دارد، نداشت. برای آب آشامیدنی، هر خانه یک آب‌انبار داشت و به‌نوبت از آب رودخانه که در جوی‌های شهر جریان می‌یافت، آبیگری می‌کردند و میرآب در سطح شهر، بر توزیع آن نظارت داشت؛ البته در سطح شهر، چند آب‌انبار معروف و بزرگ بود که ظرفیت زیادی داشت و از پله‌های زیادی باید پایین می‌رفتی و از شیر آب زیر آن، که خشک و صاف بود، استفاده می‌شد. معروف‌ترین آب‌انبار، دارالشفا بود و آب‌انبار نزدیک صحن حضرت معصومه^{رحمته} که در طرح توسعه مسجد اعظم و اطراف حرم تخریب شد. در تابستان‌ها، از اراک یخ یخچالی می‌آوردند.

- مراحل ازدواج**

یکی – دویار که از طرف مادر یا خواهرانم در این مسئله صحبت شد و مواردی را هم در اصفهان مطرح کردند، پاسخ من این بود که: می‌خواهم درس بخوانم و در قم باشم. به‌طور اجمال هم می‌دانستم که یکی از بستگان پدرم در قم هستند. خانواده محترم متوسطی با شغل کشاورزی هستند. مختصری از خودشان دارند. نان خود را از محصول خود در خانه تهیه می‌کنند. در نزدیکی منزل‌شان، یک طویله‌ای

درس خارج

هست که یک گاو دازند و شیر و ماست و پنیر خود را هم از این راه تهیه می‌کنند. یک‌بار هم، قبل از آنکه برای تحصیل به قم بیاییم، خانه آنها رفته بودم؛ اما از شرایط داخلی آنان اطلاع دقیقی نداشتم. فقط کلمه پسرخاله و دخترخاله بین پدرم و خانم این خانه را شنیده بودم. برادر این خانم، آقای حاج علی ریسمانچی، شخص معرفی بود که در اراک زندگی می‌کرد.

یک روز متوجه شدم که پدرم یک انگشتر تهیه کرده‌اند و همراه مادرم آمده‌اند قم و بالآخره از همان حجره، سه‌نفری ما را بردند منزل خواهر بزرگ خانم، خواهر دیگر آقای ریسمانچی. با حضور ایشان در منزل مادر حاج آقای مقدم و جلسه عقدی برگزار شد؛ بدون آنکه من، همسر را دیده باشم! آقای ریسمانچی از پدرم پرسید: پسر شما الان چکاره است و چه دارد؟ جواب این بود که طلبه است در مدرسه تهران و جز شهریه ماهی پانزده تومان، چیزی ندارد که اگر ازدواج کند، شهریه او سی‌تومان خواهد شد!

در تاریخ هشتم تیرماه یکهاروزو سیصدوسی‌ویک (۱۳۳۱) برابر سند نکاحیه رسمی، توسط حاج شیخ مهدی معروف – که دفتردار بود و منزل او، در کوچه کمی پایین‌تر از خانه این خانواده معروف به کوچه شیخ مهدی در خیابان امام خمینی امروز (خیابان تهران آن روز) قرار – صیغه عقد خوانده شد و برای اولین‌بار همسر خود را در آینه‌ای که ترتیب یافته بود، در خانه دختر خاله پدرم دیدم و به‌عنوان داماد سرخانه ازدواج انجام گرفت.

- زندگی در خانه پدر خانم**

مدتی در همان خانه همسرم، در اتاق بزرگ دم در که در لالان خانه یک پله می‌خورد، بودیم و غذا و خوراک به‌شکل مهمان بودیم. فقط من کمی آجیل می‌گرفتم تا اینکه مادر همسر گفتند: کم‌کم زندگی‌تان را مستقل کنید و در همان اتاق باشید تا خانه روبه‌رو که مخروبه است و یک اتاق کاه‌گلی دارد، تعمیر و آماده شود و پدر همسرم خود، برای تعمیر و آماده کردن یک اتاق درون خانه دست‌به‌کار شدند.

مهربانی‌های پدر و مادر همسرم را در این دوران و به‌خصوص ماه‌ها و سال اول و همچنین در تمام طول زندگی زناشویی، هرگز فراموش نمی‌کنم. فوق‌العاده هر دو به من محبت می‌کردند. من هم سرگرم درس و بحث بودم و هنوز سطح را تمام نکرده بودم.

هستند. ما وارد شدیم، نشستیم و آقای گلسرخی، موضوع را مطرح کرد. آن آقایان شروع کردند به تعریف کردن که اگر فلائی یک قطعه بردارد، اینجا آباد می‌شود و چنین و چنان، وقتی من وضع خودم را توضیح دادم، و گفتم: این آقایان لطف دارند؛ ولی فکر کار خودشان هستند، سرمایه دارند. من یک طلبه هستم؛ البته منبر هم می‌روم در ایام تعطیلی؛ ولی باید منزل مسکونی‌ام را هم بفروشم و بقیه را هم قرض کنم. آن آقای مالک – خدا رحمتش کند– گفت: مشتریانی مثل شما خوبند؛ چون می‌دانیم مال ما را نمی‌خورید؛ اما ممکن است، دیرتر بدهید.

دست برد از قوطی سیگار خود، یک برگ کاغذ که بین طبقات سیگار بود، درآورد و شماره نقشه و قطعه جنب قطعه آقای گلسرخی را روی آن نوشت. مبلغی را هم معین کرد و گفت: اگر تا فلان‌زمان آوری، این قطعه مال شما و بقیه را هم هرقوت داشتی بیاور و زمین به‌نام من شد. مبلغ مسطور را از فروش منزلم در خیابان ایستگاه و قرض همان رفیق، تهیه کردم و خانه‌ای را که بعد از مدتی اقامتگاه امام خمینی^{رحمته} شد، تهیه کردم. ساخت و پرداخت هزینه آن، چندین سال طول کشید و سال‌ها در این خانه ساحلی زندگی کردم.

شهر قم بعد از اینکه استان شد. خیابان ساحلی بیابانی و باغ انار، تبدیل به یکی از خیابان‌های درجه یک مرکز استان شد. شلوغی و مسائل خاص سیاسی که در جایی ان‌شاءالله خواهد آمد، الزام می‌کرد تا اینجا را بفروشیم و جایی دیگر تهیه کنیم. آقای علی مطلب که از فامیل و پسر خاله همسرم بود، در سالاریه که آن‌زمان رنگ‌وبوی روستا داشت، یک خانه خریده بود و می‌خواست، بفروشد. ما هم درصدد جابه‌جا شدن بودیم. خانه روستایی قدیمی سالاریه از ایشان خریده شد. در تاریخ ۷۵/۱۲/۱۱ طبق متن سند رسمی ثبت املاک، این خانه به مبلغ هشت‌میلیون‌وچهارصد هزار ریال خریده شد و چون قبلاً کلیه حق و حقوق همسرم در طول زندگی ۶۵ ساله زناشویی را با نصف خانه قبلی مصالحه کرده بودم، در این سند رسمی قانونی، انتقال‌گیرنده، من و همسرم – بتول آذری – نوشته شد که شرعاً و قانوناً نصف این خانه از ایشان است.

خانه قدیمی روستایی بازسازی شد و در این خانه از سال ۷۷ تا امروز، قریب بیست‌سال است زندگی می‌کنیم. از اینجا دیگران‌شاءالله به خانه آخرت خواهیم رفت.

نماینده مجلس شورای اسلامی

دو دوره چهارساله، چهارساله اول از قم و دوم از تهران نماینده بودم. همواره هم در مجلس، رئیس کمیسیون قضایی و نائب رئیس اول بودم. اداره قوانین زیر نظر من بود. مسئول آنکه از زمان طاغوت بود، مرد بدی نبود و با من همکاری کامل داشت. یک زن بی حجاب هم کارمند ما بود. به او ابلاغ شد، باید با حجاب شوی. هنوز زنان بی حجاب فراوان در کشور و به خصوص در ادارات بودند. مقاومت نشان می‌داد، روز سوم سپردم به مجلس راهش ندهید. ناچار شد حجاب را پذیرفت. اصلاحات جزئی در ترتیب کارها داده شد.

رئیس محترم مجلس، جناب آقای هاشمی رفسنجانی بود. هفته‌ای یک جلسه در دفتر ایشان تشکیل می‌شد. دفتر ایشان در طبقه سوم بخش اداری سابق بود. اتاق اعضای هیئت‌رئیس طبقه دوم بود. در نقشه ساختمان قبلی، آسانسور بوده؛ ولی اقدام نشده بود. اقدام شد، آسانسور مختصری ترتیب داده شد.

رئیس محترم مجلس، جانشین فرمانده کل قواست. جنگ تحمیلی یا دفاع مقدس شروع شده. در بسیاری از موارد ایشان حضور ندارند، طبق آیین‌نامه نائب‌رئیس اول باید مجلس را اداره کند.

اختلاف بین رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر بالا گرفته. امام یک هیئت سه‌نفره انتخاب کرده‌اند: آیت‌الله مهدوی کنی، وزیر کشور وقت از طرف خودشان، حجت‌الاسلام آقای اشراقی، از طرف بنی‌صدر، من هم از طرف رؤسای سه‌نفره یک‌روز شهید دکتر بهشتی از دفتر آقای هاشمی می‌آمدند پایین. من هم از پله‌ها می‌رفتم طبقه دوم. در مسیر با هم برخورد کردیم. بعد از سلام و احوال پرسیدند: کارتان را شروع کرده‌اید؟ گفتم: نه و شروع هم نمی‌کنم تا حکم داشته باشم. شما رئیس قوه قضائیه هستید، چیزی ننوشته‌اید؟! برگشتند اتاق آقای هاشمی، ترتیب حکم داده شد. رفتم وزارت کشور، آقای زواره‌ای، معاون سیاسی وزیر بودند. بالآخره آیت‌الله مهدوی کنی، ترتیب جلسات را با معاون سیاسی خود دادند. کار هیئت سه‌نفره شروع شد. جلسات ضبط می‌شد و محرمانه بود؛ مگر تصمیماتی که باید اعلام شود.

دولت موقت منحل شده بود. آقایان ملی - مذهبی‌ها حرفی داشتند و مراجعه کرده بودند به امام. ایشان فرمودند: بروید در هیئت سه‌نفره مطالب‌تان را بگویید. آقایان مهدی بازرگان، دکتر ابراهیم یزدی، عزت‌الله سبحانی و یکی‌دو نفر دیگر آمدند و گفتند: ما مطالبی داریم که نباید ضبط شود. من هم چون مدیر جلسه بودم، گفتم: آیین‌نامه داخلی می‌گوید باید ضبط شود. پس از اصرار و انکار قبول کردند. مطالب‌شان را گفتند، مطالبی هم شنیدند. مرحوم اشراقی، اصرار کردند که نوار را به من بدهید. من هم مخالفت کردم که نوار نباید از وزارتخانه بیرون برود. با شرایطی که بنی‌صدر دارد، ممکن است مطالب لو برود؛ حتی مقام مافوق؛ یعنی آیت‌الله مهدوی کنی، وزیر کشور وقت موافقت کردند؛ ولی با این حال، من اجازه ندادم و در حقیقت اینظر خودم از توسعه اختلاف، پیشگیری کردم. نوارهای آن جلسات در دبیرخانه وزارت کشور باید باشد. من از رئیس محترم مجلس خواستم که آنها را به اداره قوانین مجلس بسپارند. متأسفانه این نوارها که بخشی از تاریخ انقلاب است، گم شد یا عده‌ای آنها را گم کردند! از دوران نمایندگی خاطرات فراوانی هست که در تاریخ آمده و برخی را هم در کتاب خاطرات گفته‌ام.

حضور در شورای نگهبان

آیت‌الله صافی گلپایگانی که دبیر شورای نگهبان بودند، استعفا کرده بودند. امام فرمودند: من بروم شورای نگهبان. آیت‌الله محمدی گیلانی هم دبیر شدند. در همان جلسات اول که شاهد بی‌نظمی در بخش اداری شورا بودم، بحث و سرو صدا کردم. با همه رفاقت و ارادت که با ایشان از قم و قبل از انقلاب داشتم، بالآخره موافقت ایشان را جلب کردم که من یک‌نفر بیایم تا این کارها را منظم کند؛ حداقل برای هر اصل قانون اساسی، یک پرونده تنظیم کند که شورا چه نظرانی داده تا پرونده‌هایی که در گونی ریخته‌اند و در انباری است، تنظیم شود. برای این کار از آقا زاده مرحوم حرم‌پناهی که از اعضای محترم جامعه مدرسین بودند، خواهش کردم، آمدند و مدت کوتاهی کار کردند؛ البته امروز شورای نگهبان بسیار منظم است و در سراسر کشور دفتر دارد. دبیرخانه داخلی و اداره قوانین دارد.

فرمان بازنگری قانون اساسی از سوی امام

فرمان بازنگری قانون اساسی، پس از ده‌سال، از طرف حضرت امام صادر شد. نام من هم، ضمن نام دیگران بود که باید در جلسات بازنگری شرکت کنم. مخاطب، آیت‌الله خامنه‌ای، رئیس‌جمهور وقت بود. رئیس این جلسه، آقای هاشمی، رئیس مجلس و نائب‌رئیس این جلسه من بودم. مرحوم دکتر حبیبی، منشی این جلسه بود. آیین‌نامه داخلی توسط منشیان تنظیم و تصویب شد. جلسات اولیه در مجلس شورا و در کمیسیون قضایی تشکیل و بعد به ساختمان ریاست جمهوری در یک اتاق بزرگ پایین منتقل شد. کسالت امام روزه‌روز سخت‌تر می‌شد. رئیس و نائب‌رئیس رفته بودند جماران دیدار و عبادت امام. جلسات بازنگری را من اداره می‌کردم.

بالآخره رحلت امام پیش آمد و انتخاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای توسط مجلس خیرگان انجام شد. اوضاع داخلی و خارجی کشور در آن شرایط در تاریخ مضبوط است.

کار بازنگری پایان یافت. فرزندم انجام شد. نظر عموم نسبت به اصلاحات انجام شده، مثبت بود. در بازنگری، شورای عالی قضایی متمرکز شده بود و باید یک‌نفر ریاست قوه قضائیه را به عهده بگیرد. رهبر معظم انقلاب از من سؤال کردند، به نظر شما چه کسی برای این کار مناسب است؟ فرصت خواستم. پس از چند روز فهرستی را به عرض ایشان رساندم با ترتیب اولویت. فرمودند: نسبت به خودت چپ؟ تعجب کردم و گفتم: اصلاً در این مورد فکر نکرده‌ام؛ اما می‌دانم که از هیچ چیز نمی‌ترسم. فرمودند: به همین دلیل برو، خودت را آماده کن. من هم چیزی می‌نویسم.

عضویت در شورای نگهبان

بعد از فراغت از ده‌سال ریاست قوه قضائیه که روزشماری می‌کردم، برای پایان کار و کنار رفتن و پرداختن به کارهای طلبگی و کار طلبگی که حکم عضویت فقهای شورای نگهبان، توسط مقام معظم رهبری برای ابلاغ شد؛ بدون اطلاع قبلی. از دوران شورای نگهبان خاطرات فراوان دارم که دلیلی برای ذکر آنها نمی‌بینم.

بعد از روز فراغت از ریاست قوه قضائیه، یک بحث فقهی بر اساس فقه‌القرآن در قم گذاردم و تقریباً ۸ سال طول کشید و حاصل کار، در چهار جلد به طبع رسید. خوشبختانه توفیق حضور در جلسات هفتگی در محضر مقام معظم رهبری را هم داشتم تا وقتی که دیگر توان راه رفتن نداشتم و نتوانستم بروم. با ویلچر هم دوست نداشتم به آن جلسه بروم که باعث زحمت می‌شد.

اما کار تدریس و مباحثه را ادامه دادم. پس از دوره فقه‌القرآن، جلد سوم عروة‌الولئقی مرحوم سید یزدی را که بحث قضا بود، شروع کردم که با نهایت تعجب دیدم، هیچ حاشیه‌ای ندارد؛ با آنکه عروة‌الولئقی پر حاشیه‌ترین رساله عملیه است. خوشبختانه یک دوره کامل بحث و چاپ شد و بعد، کتاب نکاح از شرایع را شروع کردم.

ریاست قوه قضائیه

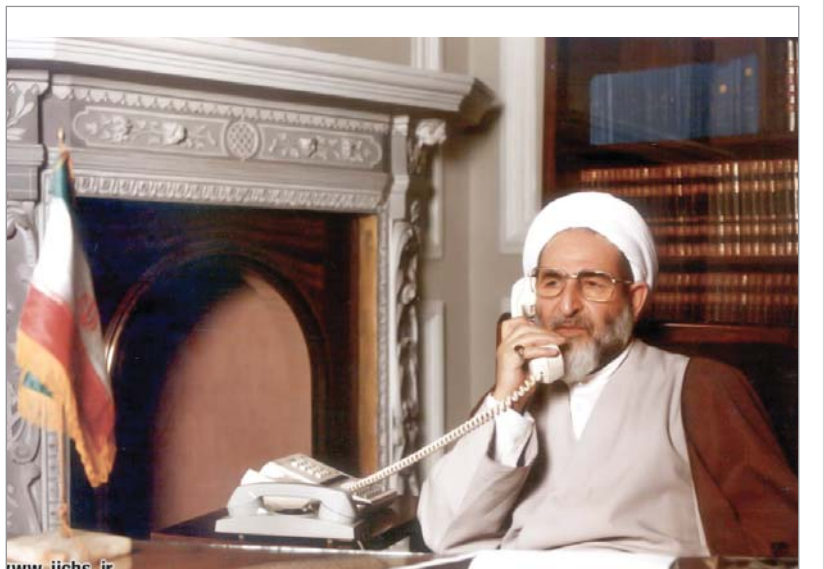
یک نفر قرار گرفته. در ساختمان کاخ مرمر، مقر شورای عالی قضایی مستقر شده و کار را شروع کردم. ضمن اداره کارهای روزمره، تهیه آیین‌نامه داخلی با کمک جمعی از فضلا و حقوق‌دانان از داخل و از خارج قوه انجام شد. آهسته‌آهسته با توجه به سوابق در کمیسیون قضایی و بحث‌های بازنگری، طرح تشکیلات آماده شد. یک آقای اصرار داشت که برای قوه قضائیه یک معاونت سیاسی هم لازم است. من مخالف بودم. معتمد قضاوت باید از هرنوع جانب‌داری سیاسی کنار باشد. حداکثر وجود یک مشاور کافی است؛ چون باید به حکم سمت، در شورای امنیت ملی هم شرکت کند.

در دیدار دوم یا سوم با رهبری، ایشان فرمودند: بگذار من اول سئوالی دارم، روشن شود، بعد بحث شما را گوش می‌کنم. به من گزارش شده که شما کارها را آخوندی و بدون تشکیلات اداره می‌کنی؟ آیا درست است؟

جریان را توضیح دادم که امروز و فردا این تشکیلات مورد تصویب جمع جلسه مسئولان قضایی قرار خواهد گرفت و ابتکار این جلسه هم، از حقیر بود. خیلی خوشحال شدند و مرا تشویق نمودند و پس از اتمام پنج‌سال، در دور دوم هم، حکم را به نام ما زدند و در هر صورت، ده‌سال قوه قضائیه را به‌حول قوه الهی اداره کردیم که شرح و داستان‌های فراوان دارد و دلیلی برای ذکر آنها نیست و تاریخ عمومی عهده‌دار ثبت و ضبط آن است.

شورای نگهبان

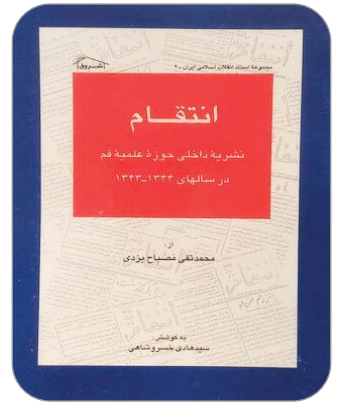
به حکم ولی‌امر مسلمین، جانشین امام، رهبر انقلاب و اسلام، برای ۵ سال مسئولیت قوه قضائیه به عهده اینجانب قرار گرفت. تشکیلات دادگستری را یک‌روز هم نمی‌شود تعطیل کرد. کار ۶ نفر به عهده

در آینه تصاویر ...

خاطرات تبلیغی

چاپ نشریه انتقام و خاطرات تبعید

به‌رحال، انقلاب روزبه‌روز و مرحله‌به‌مرحله پیش می‌رفت و جلسات جامعه مدرسین در منازل تشکیل می‌شد و سعی بر آن بود که دور از چشم ساواک و مأموران امنیتی باشد. در کنار عضویت در جامعه مدرسین و همکاری سه نفر از دوستان، آیت‌الله مصباح یزدی، مسعودی خمینی، من هم در خدمتشان بودم؛ به‌دلیل همکاری در طرحی که

مرحوم آیت‌الله شهید بهشتی داده بودند که روایات مربوط به حکومت اسلامی از کتب دست اول جمع‌آوری شود که من دوره کتاب وافی را به‌همین منظور تهیه کردم و الان هم، همان چاپ قدیم را دارم. در کنار این طرح، قرار شد یک جزوه محرمانه و انقلابی را که بعدها «انتقام» نام یافت، تهیه و منتشر کنیم و ضمناً اخبار خارجی را هم باید به‌دست آوریم.

اولین منبر و سخنرانی

بود که بارها به فرزندان روحانی خود و در مجالس آموزشی به طلاب عرض کرده‌ام، روحانی باید زبان و قلم داشته باشد؛ زبان در حدی که اگر در جلسه مهمی که برای سخنرانی شخص معرفی آمده شده بود و شما هم حضور دارید و اتفاقاً گفتند برای ایشان مانعی پیدا شده و چاره‌ای نیست و باید شما اداره کنید، این توان را داشته باشید که در فرصت کوتاهی با توجه به وضع جلسه و جمعیت

اولین جایی که در جمع سخن گفتیم، عید فطری بود. از مسجد پدر با جمعی از مؤمنین رفتیم منزل آقای سیدحسین، یکی از محترمین محله پایین‌دروازه اصفهان. صاحب منزل پیشنهاد کرد که کمی صحبت کن. من طلبه مقدماتی در محضر پدر و جمع متدینین محترم چطور ارتجالاً و ابتدایی صحبت کنم و چه بگویم؟ بالاخره پدر تکلیف کردند که چیزی بگو. ناچار نمی‌دانم چه گفتم؛ در حد معلومات آن‌زمان و شرایط جلسه چند دقیقه صحبت کردم. اثر آن، باز شدن زبان و روپیدا کردن برای صحبت در جمع

بالاخره به شرایطی رسیدیم که در همه مناسبت‌ها، از یکی‌دو جا دعوت می‌شدم. سفری رفتم یزد، نزد دوست محترم مرحوم علومی که در قم در حجره مدرسه حجتیه با وی آشنا شده بودم. به روضه‌خوانی در شهر یزد معروف بود و سبک خاصی داشت. بالاخره در جلسه روضه مهمی شرکت کردم. در قسمت ورودی، آقایان منبری به‌صفت نشسته بودند و هرکدام چند دقیقه روضه می‌خواندند و پس از هرچند منبری، یک دور فلیان با آداب و رسوم خاصی به مستمعین داده می‌شد و گروه‌گروه می‌آمدند. یک یا دو آخوند روضه می‌نشتند و می‌رفتند و همواره

مجلس پر بود. آقایان روضه‌خوان‌ها به‌نوبت می‌گفتند: بفرما! گفتم: من این‌گونه منبر رفتن بلد نیستم، نمی‌توانم در ظرف چند دقیقه صحبت کنم. آقایان گفتند: ما چند نفر نوبت‌های ما را به شما می‌دهیم که مهمان هستید! پرومنبر.

با یک منبر روش روضه‌خوانی یک مسجد را تغییر دادم

مجلس پر بود. آقایان روضه‌خوان‌ها به‌نوبت می‌گفتند: بفرما! گفتم: من این‌گونه منبر رفتن بلد نیستم، نمی‌توانم در ظرف چند دقیقه صحبت کنم. آقایان گفتند: ما چند نفر نوبت‌های ما را به شما می‌دهیم که مهمان هستید! پرومنبر.

بدون دعوت منبر نمی‌روم

دو روز به ماه رمضان مانده بود، در فیضیه لب ایوان یک حجره نشسته بودم. یکی از فضلاء اردکان مرا دید و گفت: چرا اینجا نشسته‌ای؟ من شنیده‌ام شما منبر خوبی داری، چرا نرفته‌ای؟ گفتم: بدون دعوت نمی‌روم. ایشان گفت: مردم چه می‌دانند می‌توانی منبر بروی و به‌خوبی اداره کنی! اردکان یک حوزه علمیه دارد. شما برو آنجا، اگر روحانی محل جایی را معین کرد، چه بهتر؛ و الاً مثل کسی که در حوزه هستی، آنجا مباحثه می‌گذاری. پذیرفتم و حرکت کردم. یک شب

روزی در محضر مرحوم آیت‌الله فکور یزدی بودم که فرمودند: یک جزوه کوچکی به‌نام «ندای اتحاد» از مردوخ نامی از کردستان که برای من فرستاده‌اند، دیده‌ای؟ عرض کردم: نه. آن جزوه را به من لطف کردند. معلوم شد، یک آخوند سنی درباری که پیش اهل سنت هم چندین احترام ندارد، بحث امامت را که من در کتاب گمشده شما به‌شکل روز و انتخابات نوشته بودم، دیده و در جواب آن، این جزوه را نوشته و بیشتر تهمت‌هایی را که معمولاً اهل سنت به شیعه می‌زنند و تکراری است، در این جزوه آورده بود و یکی از شیعیان دوستان

پاسخ به نقد آقای مردوخ

مرحوم فکور برای ایشان فرستاده‌اند. جزوه را گرفتم و مشغول پاسخ نوشتن شدم که از طرف استاد اعظم کسی آمد که آقای خمینی با شما کار دارند. محضرشان شرفیاب شدم. فرمودند: کتاب «گمشده شما» را گرفته و بخش امامت آن را دیده‌ام. کسی یک جزوه در رد آن نوشته، برای من فرستاده‌اند؛ شما دیده‌ای؟ جریان ملاقات با آیت‌الله فکور و گرفتن جزوه و اینکه مشغول

تبعید به روستای کنگان بوشهر و نوشتن کتاب فقه القرآن

داشتم و یک دستمال در دست. برادرم حاج آقا رضا را دیدم که درصد است به دیدن ما بیاید. با هم رفتیم بوشهر، گردش کرده برگشتیم اصفهان. پس از دیدار پدر و مادر آمدم قم. یک روز بعد مرا دستگیر کرده و برگردانند بوشهر و گفتند: باید برگردم کنگان. سرهنگی که مسئول بود، مؤدبانه گفت: چرا محل را ترک کردید. برگردید. من دستور می‌دهم وسایل را فراهم کنند. گفتم: شما اینجا زیر کولر نشسته‌اید، نمی‌دانید کنگان کجا و چگونه است. من اگر محکوم به تبعید باشم، محکوم به اعدام نیستم. اگر مرا آنجا بفرستید، بدانید باز محل را ترک خواهم کرد. بالاخره، برای رفع مسئولیت ژاندارم کنگان، ما را دوباره فرستادند کنگان. آن مسئول پاسگاه خیلی ناراحت بود؛ چون تویخ شده بود. در هر صورت، دوباره محل را ترک کرده، بازداشت شدم و ما را به زندان بوشهر فرستادند. بوشهر، زندان رسمی و دولتی نداشت. یک خانه نسبتاً آبنمای اجاره

جوانه‌های قلم

روحانی باید زبان و قلم داشته باشد. اولین جایی که قلم به دست گرفتم، در اصفهان در همان شرایطی بود که مقدمات را می‌خواندم. روزنامه‌ای به‌نام ندای اسلام منتشر می‌شد؛ متعلق به یک سید محترم روحانی به‌نام ضیاء‌الدین بود. با پدرم آشنا بود. چیزی نوشتم و توقع داشتم که در روزنامه چاپ شود. صاحب روزنامه در یک کادر چهار گوشه‌ای در یکی از صفحات نوشته

یک شب، جمعی را دستگیر و صبح، همه را در یک‌جا آوردند و آنان را تبعید کردند. ما را به شهرانی قم آوردند. قرار شد، هرکدام را به جایی تبعید کنند. رفیقی از ناراحتی سیگار می‌کشید. من هم مشغول چیز نوشتن بودم. او می‌گفت: چگونه می‌توانی در این شرایط بنویسی؟ گفتم: بهتر از سیگار کشیدن است! بالاخره ما را تبعید خواهند کرد.

چند نفر از ما را در یک مسیر در شهرهای مختلف همراه مأمور فرستادند که پایان مسیر، روستای کنگان آن‌روز است که ما را تحویل یک پاسگاه دادند؛ کنگان، ده کوچکی بود. اکثر مردم آنجا اهل تسنن بودند. یک جوان کم‌سواد، ملا و رهبر آنان بود. تعدادی هم شیعه داشت. یک روحانی هم داشتند که بعدها معلوم شد، به‌عنوان سپاه دین وابسته به دربار است؛ اما مرد مهربانی بود. آن‌روز را در خانه ایشان بودم. هوا بسیار گرم بود. هیچ وسیله‌ای نداشتند. صحبت از آینده این ده بود که قرار است، چاه نفتی که در آن وجود دارد، چنین‌وچنان بشود. با راهنمایی همان روحانی، محل را دور از چشم اندازم ترک کردم. اول سواره بوشهر-

در آینه تصاویر...

آن‌روز، اگر یک طلبه رادیو یا روزنامه داشت، سخت مذمت می‌شد؛ به‌خصوص رادیو که حتی از نگاه داخل و افراد خانواده هم، در حکم کفر بود. من چون هفته‌ای یک جلسه به تهران می‌رفتم که قبلاً گفته شد، مأمور شدم یک رادیو کوچک تهیه کنم و با چه زحمتی، به‌صورت محرمانه و خصوصی توسط یکی از جوان‌های جلسه تهران تهیه کردم و در قم، هر هفته نزد یکی از ما بود که باید گزارش اخبار خارجی را در جلسه هفتگی سه‌نفره

و زمان و مکان بپذیرید و به‌خوبی جلسه را اداره کنید. کم‌کم در جلسات روضه و غیر آن صحبت کردم و دومین جا به‌طور رسمی دعوت شدم، در یک جلسه روضه خانگی برای دهم‌شب در اصفهان. جمعیت نسبتاً خوبی می‌آمد. در ذیل آیه شریفه «سوره بقره ﴿بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ صحبت کردم. وسایل رفت‌وآمد، روشنایی، ضبط صوت، راه و جاده‌ها برابر شرایط آن‌روز که قابل مقایسه با امروز نیست و شاید بسیاری باور نکنند که وضع چگونه

صدای می‌زند و در مغازه‌شان می‌گفتند: روش شما عالی است! آیا می‌شود این وضع را عوض کرد؟

به محضر مرحوم صدوقی رسیدم. پس از شنیدن این جریان، مرا تشویق کردند؛ چون من در قم درس لعمه ایشان شرکت می‌کردم، گفتند: چون شما چند روز مهمان هستی، توانستی این مطالب را بگویی و بعد گفتند: می‌خواستیم در همین محل، جلسه با یکی دو منبری بگذاریم، این آقایان ما را ضد اباعبدالله خواندند و نگذاشتند... انگیزه نوشتن کتاب «حسین‌بن علی (ع) را بهتر بشناسیم»، از همین‌جا ایجاد شد.

فلان محل. در آخر به من گفتند: شما هم بروید فلان مسجد که امام جماعت آن از معروفین شهر است که خود ایشان مسجد اصلی شهر را اداره می‌کنند و آن آقا، دومین مسجد معتبر شهر را.

یک‌ماه در این مسجد منبر رفتم و مورد محبت امام جماعت و مردم قرار داشتم. شهر برق نداشت. تازه یک ژنوتمدی یک دستگاه تولید برق آورده بود. کوچک‌پس‌کوچه‌ها را باید با چراغ دستی می‌رفتم. رسم شهر بود که اگر برای افطار جایی دعوت کردند، سحر هم باید همان‌جا رفت. مشکل رفت‌وآمد وجود داشت. بالاخره در پایان ماه، مرحوم خاتمی به من لطف جداگانه خاصی هم کردند؛ به‌فقد آنکه دیگران متوجه نشوند.

وضع طلبگی با کسی به‌نام مرحوم حاج اصغر آقانهانی قرارداد بسته شد. مجدداً از طرف استاد مرا خواستند. شرفیاب شدم. فرمودند: این جواب نوشته شما فقط در همان جاهایی منتشر شود که نوشته مردوخ منتشر شده و بعد یک پاکت هم به من دادند که یک قطعه اسکناس هزار تومانی در آن بود. هزار تومان آن روز که تا آن زمان ندیده بودم، کل هزینه چاپ و نشر کتاب پاسخ تهمت‌های مردوخ شد. نکته تربیتی اینکه، پاسخ شبیه فقط جایی منتشر شود که شبیه منتشر شده است.

شده که اطراف آن چند اتاق داشت. وسط حیاط، آب‌انبار سرپوشیده بود که آب باران حیاط و پشت بام در آن جمع می‌شد. برای استفاده شست‌وشو، یک رشته لوله آب داشت که در بیست‌وپنجاه ساعت، حداکثر یکی- دو ساعت آب در آن می‌آمد که نسبتاً تمیز بود. یک اتاق بالاخانه‌ای هم داشت که دفتر زندان بود و افسر مؤدبی، رئیس زندان بود. اتاق‌ها هم طبقه‌بندی شده بودند که به‌ترتیب، معتادان، قاچاقچیان، تبعیدیان در این اتاق‌ها بودند. یک اتاق کوچک در شرق آن بود که فقط یک قطعه پتوی سرپازی فرش آن بود و یک قاتل تبعیدی از مشهد در آن بود. ما را هم در این اتاق جا دادند. ماه رمضان رسید. یک قرآن به ما دادند که بخوانیم. روزها بیرون از اتاق، گوشه‌ای را انتخاب و برای قرآن خواندن شروع به کار کردم. ضمن قرائت قرآن، دسته‌بندی و آیات احکام را جدا کردم. این کار مرا بانشاط کرد و نوشتن فقه‌القرآن که از کنگان به ذهنم رسیده بود، عملاً شروع شد.

بود: نوشتن را دنبال کنید، سعی بیشتری بکنید، ان‌شاء‌الله در آینده مقالات شما را چاپ می‌کنم. قم آمدم، مجله حکمت منتشر می‌شد و آیت‌الله مکارم، سلسله مقالات فیلسوف‌نماهای شیاد را در آن مجله می‌نوشتند. من هم چیزی درباره خلقت انسان نوشتم و در چند شماره مجله حکمت چاپ شد. بعد، جزوه کوچکی به‌نام بشر و خداشناسی نوشتم که چاپ شد. «گمشده شما» را نوشتم که آن‌هم چندین مرتبه چاپ شد. «حسین‌بن علی (ع) را بهتر بشناسیم» را در سال ۱۳۳۴ نوشتم، بارها چاپ و در جریان انقلاب

نقش پیدا کرد. بالاخره، خداوند توفیق عنایت فرمود که غیر از جزوه‌های مختلف؛ قرآن کریم ترجمه شد، صحیفه سجاده‌ی ترجمه شد و به زبان فارسی نیز آثاری داشتم. بخش عربی تقریرات درس‌های اساتید، به‌خصوص بحث اصول امام به‌مدت ده‌سال، قاعده لاضرر مرحوم آیت‌الله ارکانی به‌مدت ده‌سال که اثر قابل ذکر فقه‌القرآن و قضاء عروة‌الوثقی مرحوم سیدیزدی و جزوات کوچک دیگر است. خدا را بر نعمت زبان و قلم، در کنار دیگر نعمت‌هایی که قابل احصا نیست، شاکرم.

روحانی باید زبان و قلم داشته باشد. اولین جایی که قلم به دست گرفتم، در اصفهان در همان شرایطی بود که مقدمات را می‌خواندم. روزنامه‌ای به‌نام ندای اسلام منتشر می‌شد؛ متعلق به یک سید محترم روحانی به‌نام ضیاء‌الدین بود. با پدرم آشنا بود. چیزی نوشتم و توقع داشتم که در روزنامه چاپ شود. صاحب روزنامه در یک کادر چهار گوشه‌ای در یکی از صفحات نوشته

• **رذائل اخلاقی**

اکنون که از بیان اصول و زیربنای اخلاق اسلامی فارغ شدیم، وقت آن رسیده است که به تشریح رذائل اخلاقی بپردازیم. در این فصل و فصل سوم، از اثر گران‌سنگ استاد معظم امام خمینی‏ ^{علیه‌السلام} بهره خواهیم برد.

ریا، عَجَب و شُمعُه

سرزمین روح و روان در صورتی فضیلت‌ها را در خود پرورش می‌دهد که از هر نوع مزاحم به‌نام رذیله اخلاقی پاک و تهی باشد، تا نهال خوبی‌ها در اعماق روان ریشه دوانیده و با به‌کارگیری مشاطره، مراقبه و محاسبه، به‌صورت درخت تنومند درآید و میوه‌های خوشبوی آن، محیط زندگی را عطرآگین سازد.

روح و روان انسان، به‌سان سرزمین کشاورزی است که برای بهره‌گیری باید از سنگ و کلوخ و هر نوع مزاحم، تمیز و پاک باشد. در غیر این صورت، نهال باغبان و یا تخم بذریاش هدر می‌رود و ثمریخش نمی‌باشد.

اکنون باید دید چگونه روح خود را از رذایل اخلاقی غریبالگری کنیم تا نهال فضیلت به‌تدریج به ثمر بنشیند و این هدف، جز با شناسائی رذائل و تصمیم بر دوری از آنها انجام نمی‌گیرد و لذا تصمیم بر این است که آن‌ها را به‌تدریج شناسائی کنیم. به‌نظر کارشناسان امور اخلاقی، ریا و عَجَب و شُمعُه در رأس رذایل است که به‌شیوه موجز، به شرح آنها می‌پردازیم.

• **ریا چیست؟**

علمای اخلاق ریا را چنین تعریف می‌کنند:

«طلب المنزلة فی قلوب الناس بخصال الخیر»؛ (انسان کار نیک را برای کسب منزلت و موقعیت در قلوب مردم انجام دهد). ساخت بیمارستان و یا درمانگاه، کاری بسیار پسندیده است؛ به‌شرط اینکه برای کسب رضای خدا انجام گیرد، در این صورت قلباً و عملاً موحد خواهد بود؛ ولی اگر محرک و داعی، خوشایند مردم و کسب موقعیت در اجتماع باشد، در شمار مشرکان قرار می‌گیرد؛ زیرا غیرخدا را شریک او قرار داده است. در این صورت، اگر عمل او امر عبادی مانند نماز و روزه باشد، باطل خواهد بود و اگر غیر آن باشد، پاداشی نخواهد داشت؛ زیرا برای خدا کاری انجام نداده؛ بلکه محرک او کسب رضایت مردم بوده است و باید از آنها مزه و پاداش طلبید.

امام صادق ^{علیه‌السلام} در این مورد می‌فرماید: «کُلُّ رِیاءِ شَرِّک، اِنَّه من عمل للناس کان ثوابه علی الناس ومن عمل لله کان ثوابه علی الله».

هرکس کاری را برای کسب رضایت مردم انجام دهد، پاداش او بر عهده مردم است و کسی که کار را برای خدا انجام دهد، پاداش او بر خداست.

• **عمل نیک و نیت پاک**

قرآن مجید در سوره مبارکه توبه، حق مسجدسازی را از مشرکان سلب می‌کند و آن را حق مطلق افراد با ایمان می‌داند.

۱. ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَقُولُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَيْنَا نَسِئُهُمْ بِالْأَكْثَرِ أُولَئِكَ حَظَّتْ أَعْمَالُهُمْ وَقَى النَّارَ هُمْ خَالِدُونَ﴾

«مشرکان حق ندارند، مسجدهای خدا را تعمیر و آباد کنند؛ درحالی‌که بر کفر خویش گواهی می‌دهند (و بر بت‌پرستی ظاهر می‌نمایند)؛ زیرا اعمال آنان تباه و همیشه در آتشند.

۲. ﴿إِنَّمَا نَعْبُدُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَى أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾

«تنها کسانی می‌توانند مساجد خدا را آباد کنند که به‌خدا و روز بازپسین ایمان داشته باشند و نماز بگزارند و جز خدا از کسی ترسند؛ در این صورت شاید از هدایت‌شدگان باشند.»

اکنون سؤال می‌شود که چرا مشرکان از ساختن مسجد برای نمازگزاران محروم باشند؟

پاسخ این است که عمل نیک به‌تنهایی کافی نیست؛ بلکه سرچشمه عمل نیز، که همان نیت و محرک است، باید پاک باشد.

مشرکی که پیشانی بر سنگ و چوب می‌ساید و از پرستش خدا سر باز می‌زند و موحدها را با شکنجه به دیار مرگ می‌فرستد، حق ندارد که مسجدالحرام را که برای عبادت موحدان ساخته شده است، بازسازی کند. او با عمل به ظاهر نیک، خواهان کسب موقعیت در شبه جزیره‌العرب است که مسجدالحرام در نزد آنان از موقعیت بس بالایی برخوردار است.

اسلام در دآوری خود درباره افراد، تنها به عمل نمی‌نگرد؛ بلکه علاوه بر عمل، نیت و انگیزه کار را نیز در نظر می‌گیرد.

هر گاه فردی درمانگاهی بسازد، تنها حسن و زیبایی عمل او در پذیرفتن عمل و دادن پاداش کافی نیست؛ بلکه در صورتی مقبول است که محرک این فرد برای چنین کاری، انگیزه پاک و پیراسته از منافع پیدا و ناپیادای دنیوی او

اخلاق در مکتب وحی

بیانگر فضائل و رذائل اخلاقی در پرتو قرآن و احادیث اسلامی و کاوش‌های دانشمندان

آیت‌الله‌العظمی سبحانی
<div>سلسله مباحث اخلاقی از مجموعه کامل جلسات «اخلاق در مکتب وحی» مرجع عالی‌قدر آیت‌الله‌العظمی سبحانی، هر هفته در «هفته‌نامه افق» حوزه منتشر می‌گردد.</div>
<div>در شماره ۷۷۹ مباحثی چون: اعتدال و میانه‌روی در بهره‌گیری از داده‌های طبیعت، مذمت از دنیا در قرآن، مشاطره، مراقبه ومحاسبه زیربنای ارستگی اخلاق اسلامی، مطرح گردید. ادامه این مباحث به شرح ذیل می‌باشد.</div>

محک بهره بگیرد.

امام صادق ^{علیه‌السلام} از امیرمؤمنان علی ^{علیه‌السلام} نقل می‌کند که آن حضرت فرمود: «ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ لِلْمُرَائِي، يَتَشَبَّهُ إِذَا رَأَى النَّاسَ وَيَتَكَبَّرُ إِذَا كَانَ وَحده وَيُحِبُّ أَنْ يِعْمَدَهُ ۝۵» هر یک ریاکار سه نشانه است:

- شادمان می‌باشد، آنگاه که مردم کار او را می‌بینند.
- کسل می‌شود، آنگاه که تنها باشد.
- دوست دارد که مردم او را بستایند.

• **شُمعُه و عَجَب**

در آغاز مقاله سخن از شُمعُه و عَجَب به میان آمد و اینکه هر دو از شاخه‌های ریا می‌باشند. مقصود از شُمعُه این است که انسان دوست دارد که کارهای نیک او به گوش مردم برسد و چه‌بسا وسائل این کار را خود او فراهم می‌سازد؛ برای افتتاح امر خیر، رسانه‌ها را خیر می‌کند تا از آن عکس بگیرند و تبلیغ کنند. در این صورت او این کارها را برای خدا انجام نداده است.

البته ممکن است، یک عارف وارسته این کار را انجام دهد تا دیگران هم از او سرمشق بگیرند؛ اما رسیدن به این مرحله کار آسانی نیست.

مقصود از عَجَب که به‌معنی خودپسندی است، این است که انسان عمل صالح خود را بزرگ بشمارد و خود را به سرور و ابتهاج مشغول سازد؛ درحالی‌که عمل او نسبت به مقام ربوبی بسیار ناچیزاست؛ ولی اگر سرور و خوشحالی او با تواضع و فروتنی همراه باشد، اشکال ندارد؛ زیرا هر انسانی پس از انجام عمل نیک، یک نوع شادی در درون خود احساس می‌کند.

از روایات استفاد می‌شود، عجب معنی دیگری دارد و در روایتی که علی‌بن سُوید از امام هادی ^{علیه‌السلام} نقل می‌کند، چنین آمده است: از حضرتش پرسیدم: عجب چیست که عمل را فاسد می‌کند؟ فرمود: عجب درجاتی دارد که یکی از آنها، این است:

«أَنْ يُرَى لِلْعَبْدِ سَوْءُ عَمَلِهِ فِیراه حسناً فِیعِجبه ویخسِبُ انه یحسن صنعاً»؛ یکی از درجات عجب این است که عمل بد انسان برای او به‌صورت کار زیبا جلوه کند و گمان کند که عمل نیکی را انجام داده است. ۶

این نوع عجب در آیه کریمه نیز، به آن اشاره شده است: ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا* الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾؛ آیا شما

را از زیان‌کارترین افراد آگاه سازم؟ آن‌انکه سعی‌شان در زندگی این جهان تباه گشت؛ درحالی‌که می‌پندارند، کارهای نیک انجام می‌دهند.

این درجه از عجب از آن ظالمان و ستمگران است که برای رسیدن به آمال خود، خون مظلومان را می‌ریزند و تصور می‌کنند، کار نیکی انجام داده اند. پروردگارا! ما را از هر نوع عجب، خواه بزرگ شمردن عمل صالح یا زیبا اندیشیدن کارهای زشت، بازدار و از هر نوع عامل مانع از تقرب، دور بفرما.

• **تکبر و خودنمائی**

«واژه تکبر» از «کبر» گرفته شده است و به‌معنی خودنمائی در برابر دیگران است و لفظ یادشده مصدر باب «تفعل» است که حاکی از پذیرش این حالت نفسانی است و اینکه متکبر با کمال میل و رغبت به خودنمایی می‌پردازد.

خودنمایی که نتیجه «عَجَب» به‌معنی خودپسندی است، مانع از رشد فضائل اخلاقی می‌گردد و آنگاه که خصیصه خودپسندی تشدید شود، به‌صورت «تکبر» خود را نشان می‌دهد و با تحقیر دیگران به خودنمایی می‌پردازد.

این رذیله اخلاقی، به جمع خاصی اختصاص ندارد؛ نه‌تنها دامن اصحاب سلطه و قدرت و یا مکتن و ثروت را می‌گیرد؛ بلکه در شرایطی همه طبقات را پوشش می‌دهد.

دانشمندی که در رشته خود، نوعی تَبَزُّز دارد، گاهی در موقع برخورد با دیگران قیافه کبر به خود می‌گیرد و به دیگران از نظر تحقیر و کوچکی می‌نگرد. در این مورد بین حکیم و عارف، فقیه و اصولی، شاعر و ادیب فرقی نیست.

چه‌بسا انسان کم‌ظرفیت با فراگیری چند اصطلاح فلسفی و عرفانی، آن‌چنان سخن می‌گوید که گویا آنچه را که آموخته، بر دل ننشسته و از مرحله فراگیری به مرحله چشیدن رسیده است و به همین منوال است کار فقیه و اصولی، ادیب و شاعر؛ حتی این بیماری دامن‌گیر جوان نیز می‌شود.
حکیم فرزانه لُفمان، فرزند خود را چنین آموزش می‌دهد: ﴿وَلَا تَصغُرْ حَذَكَ للناسِ﴾؛ با بی‌اعتنایی از مردم روی مگردان. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا یُحِبُّ كَلَّ مُخْتالٍ فخورٍ﴾؛ خدا متکبران خودپسند را دوست ندارد.

البته حساب وقار و آزان، از تکبر و خودپسندی جداست. انسان موقر، با حفظ توازن در سخن گفتن، از بیهوده‌گویی اجتناب می‌ورزد و به مقدار لازم سخن می‌گوید و سپس سکوت برمی‌گزیند.

• **اقسام تکبر**

بیماری تکبر، دارای مراتب و درجاتی است که به برخی از مراتب آن، اشاره می‌کنیم:

۱. **اُتعالی الوهیت و خدایی**

گاهی غرور و خودپسندی به‌خاطر داشتن جاه و مقام و قدرت و ارتش، به جایی می‌رسد که داندنه آن، ادعای خدایی می‌کند. انسانی‌که در مقابل میکروب مالاریا عاجز و ناتوان است، خود را مالک کون و مکان معرفی می‌کند.

نمرد زمان در برابر ابراهیم ^{علیه‌السلام} ادعای خدایی می‌کرد. قهرمان توحید در مقام منازعه او را سرکوب کرد. قرآن مذکره آن دورا چنین نقل می‌کند:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمَ رَبِّیَ الَّذِی یُحِبُّی وَیُؤْتِیْ قَالَ أَنَا أُخْبِی وَأُؤْتِیْ قَالَ إِبْرَاهیمَ فَإِنَّ اللَّهَ یَأْتِی بِالْحُكْمِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأَنْتَ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِی کَفَرَ وَاللَّهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ﴾؛

آیا ندیدی کسی را که با ابراهیم درباره پروردگارش مجاجه و گفت‌وگو کرد؛ زیرا خداوند به او حکومت داده بود. و بر اثر کم‌ظرفیتی از باده غرور سرمست شده بود. هنگامی که ابراهیم گفت: خدای من آن کسی است که زنده می‌کند و می‌میراند. او گفت: من نیز زنده می‌کنم و می‌میرانم. او برای اثبات این کار دستور داد دو زندانی را آورندند. یکی را کشت و دیگری را آزاد کرد. ابراهیم گفت: خداوند من خورشید را از افق مشرق بیرون می‌آورد اگر راست می‌گویی که حاکم جهان هستی، خورشید را از مغرب بیاور. در این هنگام آن مرد کافر مهیوت و وامانده شد. خداوند ستمگران را هدایت نمی‌کند.

این نه‌تنها نمرد زمان است که ادعای خدایی می‌کند؛ بلکه فرعون نیز نمرد دوم بود که به جناب موسی ^{علیه‌السلام} گفت: ﴿لَئِن أُتِّخِذْتُ إِلَهًا غَیْرِی لَأُجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَشْجُونِ﴾؛ (اگر به خدایی غیر از من معتقد شوی، تو را زندانی می‌کنم). غرور و بی‌طرفیتی فرعون را بسین که در میان مردم مصر، فریاد می‌کشید: ﴿أَنَا رَبُّكُمْ الْأَهْلِ﴾؛ من پروردگار برتر شما هستم.

۲. **خودخواهی در برابر آموزگاران الهی**

در تاریخ دعوت آموزگاران آسمانی، متکبران، از پذیرفتن رهبری آنان سرباز زده و می‌گفتند: شما هم بشری مانند ما هستید و منطق همگان این بود: ﴿لَئِن أُتِّعْتُمْ شُعَبِیًّا إِنَّكُمْ إِذًا لَنَخَابِرُونَهُ﴾؛ اگر از بشری مانند خود، پیروی کنید، زیان‌کار خواهید بود. قرآن مجید این منطق را در سوره‌های مختلف، از مشرکان نقل می‌کند. ۱۱

اگر متکبران درباره آموزگاران الهی، سر فرود می‌آوردند، هشتمین جشنواره ملی ایثار با هدف معرفی و تجلیل از برترین‌های آموزش و تحصیلی جامعه هدف طرح شاهد و ایجاد بویایی، تحرک و افزایش انگیزه تحصیلی، توسط مدیریت امور طلاب و دانش‌آموختگان حوزه علمیه، با همکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران قم در سطح استان قم برگزار می‌گردد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، منتخبان جشنواره به مرحله ملی که با حضور

چهره زندگی بشر امروز به‌گونه‌ای دیگر بود.

از این دو مرحله بگذریم و به دیگر مراحل تکبر، به‌صورت موجز، اشاره کنیم:

- تکبر بر ذوی‌النعم، مانند پدر و مادر.
- تکبر بر استاد و کلیه کسانی که در رشد انسان اثرگذار بودند. ۱۵

• **کبریایی از آن خداست**

قرآن مجید در سوره حشر، در مقام شمار صفات خدا، او را چنین توصیف می‌کند: ﴿الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ﴾. ۱۶

رذیله؛ ولی در مورد دیگر از صفات جمیله می‌باشد؟ در روایات نیز به این وصف جمال، به‌صورت انحصار اشاره شده است:

امام صادق ^{علیه‌السلام} به یاران خود فرمود: «ایاکم والعظمة والکبر فَإِنَّ الکبر رداء الله عزوجل فمن نازع الله رداءه، قصمه الله وأذله یوم القیامة»؛^{۱۷} از هر نوع اظهار عظمت و بزرگ نمایی دوری بجوید؛ زیرا تکبر از آن خداست. هرکس در این مورد با خدا به منازعه برخیزد، خدا او را می‌شکند و روز رستاخیز خوار می‌سازد.

پاسخ سؤال این است که ملاک کبر داشتن، عظمت، عزت و قدرت ذاتی است؛ یعنی این صفات از درون او بجوشد؛ نه اینکه از جایی بگیرد و آفریدگار جهان این کمالات را بالذات به‌صورت بی‌نهایت دارا می‌باشد؛ ولذا ملاک تکبر در او به‌نحو اتم موجود است؛ اما دیگران که به‌ظاهر عظمت و قدرت دارند، قدرت آنان یک نوع قدرت دریاقتی است که از جای دیگر برگرفته‌اند که اگر خالق متعال آن قدرت را از آنان بازگیرد، به معدوم مطلق تبدیل می‌شوند.

سعدی شیرین سخن می‌گوید:

گر جمله کائنات کافر گردند

بردامن کبریاش نشینند گرد

• **تکبر در لباس تواضع و فروتنی**

گاهی کبر و خودپسندی، به‌صورت تواضع مصنوعی جلوه می‌کند؛ مثلاً کسی مقید است که همیشه در قسمت پایین مجلس بنشیند؛ درحالی‌که در مجلس هنوز جای خالی فراوان است. این نوع تقید نوعی خودنمایی است. مرد متواضع وارد مجلس می‌شود و هر کجا که جا باشد، همان‌جا می‌نشیند.

• **علاج تکبر**

افراد متکبر بر دو نوعند: گاهی غرور به مرحله‌ای می‌رسد که در جهل و نادانی فرو می‌روند و درهای قلب آنان برای شنیدن نصایح ناصحان بسته می‌شود. هدایت چنین فردی که از عیب خود آگاهی ندارد، مشکل است. اگر قرآن می‌فرماید: ﴿حَتَّمَ اللَّهُ عَلَی قُلُوبِهِمْ وَعَلَی سَمْعِهِمْ﴾؛ و خدا بر دل‌ها و گوش‌های آنان مهر نهاده؛ به‌خاطر آن است که آن‌چنان در غرور فرو می‌روند که هرگز دل به گفتار انبیاء و اولیاء ^{علیهم‌السلام} نمی‌دهند.

ولی گاهی متکبر از عیب خود نیمه‌آگاهی دارد؛ ولی اسیر نفس اماره است. چنین فردی اگر در حوزه تعلیم بزرگان قرار بگیرد، به‌تدریج از اسب سرکش غرور فرود آمده و انسان فرزانه می‌شود.

زکهد هدایت این افراد این است که او را به آغاز آفرینش او نراند دهند که تو روزگاری نطفه‌ای بیش نبودی، بعداً در زخم مادر از خون تغذیه کردی، پس از تولد از شیر مادر به حیات خود ادامه دادی، حوادث ناگوار می‌توانست، به زندگی تو خاتمه دهد؛ ولی پدر و مادر با الهام از خدا از تو حفاظت کردند. بنابراین چیزی از خود نداری و هرچه داری، از آفریدگار جهان است؛ لذا باید در برابر دستورات خدا سر فرود آوری و هم‌نوعان خود را نظیر خود ببندی.

خدایا برای ما دلی آگاه و قلبی روشن عطا فرما. خدایا ما را از هر نوع خودپسندی و خودخواهی و غیر خودخواهی دور بفرما.

• **پی‌نوشت‌ها**

۱. کافی ج ۲، ص ۲۹۳، الریاء، حدیث ۱.
۲. سوره توبه، ۱۷.
۳. توبه، ۱۸.
۴. بقره، ۲۶۴.
۵. کافی، ۲۹۵/۲، باب الریاء، ح ۸.
۶. کافی، ۳۱۳/۲، باب العجب، ح ۳.
۷. کشف، ۱۰۴-۱۰۳.
۸. لُفمان، ۱۸.
۹. همان.
۱۰. بقره، ۲۵۸.
۱۱. شعراء، ۲۹.
۱۲. التائعات، ۲۴.
۱۳. فصلت، ۳۶.
۱۴. به‌عنوان نمونه رک: انبیاء، ۳؛ مؤمنون، ۲۴ و ۳۳ و ۳۴.
۱۵. جامع السعادات، ۳۸۲/۱.
۱۶. حشر، ۳۳.
۱۷. کافی ج ۲، ص ۳۱۱، کتاب الایمان والکفر، حدیث ۱۱.
۱۸. بقره، ۷.

آنان، آزادگان و همسر و فرزندان آنان.

– مهلت ارسال آثار به جشنواره:

اول دی‌ماه ۱۴۰۲

– محل ارائه فر و مدارک:

ساختمان اداری دارالشفاء، طبقه همکف، اتاق ۶.

جهت کسب اطلاعات بیشتر می‌توانید از ساعت ۸ تا ۱۴ با شماره ۰۲۵۳۲۱۹۱۹۶۳ تماس گرفته و یا به‌صورت حضوری به ساختمان اداری دارالشفاء، طبقه همکف اتاق ۶، واحد امور ایثارگران حوزه علمیه قم مراجعه فرمایید.

هشتمین جشنواره ملی ایثار برگزار می‌شود

هشتمین جشنواره ملی ایثار با هدف معرفی و تجلیل از برترین‌های آموزش و تحصیلی جامعه هدف طرح شاهد و ایجاد بویایی، تحرک و افزایش انگیزه تحصیلی، توسط مدیریت امور طلاب و دانش‌آموختگان حوزه علمیه، با همکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران قم در سطح استان قم برگزار می‌گردد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، منتخبان جشنواره به مرحله ملی که با حضور ۲۵ درصد و بالاتر و همسر و فرزندان

نخستین همایش «تحول حوزه علمیه بر مبنای مکتب امام خمینی ^{علیه‌السلام}» برگزار می‌شود

نخستین همایش ملی تحول حوزه علمیه بر مبنای

مکتب امام خمینی ^{علیه‌السلام}، از سوی انجمن مطالعات اجتماعی حوزه علمیه با همکاری مؤسسه آموزش عالی حوزوی رفیعة المصطفی ^{علیه‌السلام} برگزار می‌شود.

به گزارش خبرگزاری ایکن، محورهای تحول‌خواهی این همایش شامل: تحول حوزه‌های علمیه بر مبنای دیدگاه‌های فقهی فلسفی تفسیری مکتب امام ^{علیه‌السلام}، تحول فقه در حوزه علمیه، تحول فلسفه و کلام در حوزه علمیه، تحول تفسیر و حدیث در حوزه علمیه، تحولات حوزه‌های علمیه بر مبنای تحولات اقتصادی، بازخوانی نقش

حوزه‌های علمیه در تحولات جدید اجتماعی فرهنگی، تدوین نقشه راه تحولات حوزه بر مبنای مکتب امام ^{علیه‌السلام} و تأثیرگذاری حوزه‌های علمیه در مسائل نوظهور هستند.

محورهای راهبردی و هویتی شامل: تمدن‌سازی اسلاهی بر مبنای مکتب امام و راهبری اندیشه حوزه‌های علمیه، بازآفرینی هویت مطلوب طلبه بر مبنای مکتب امام ^{علیه‌السلام}، جایگاه عقلانیت و معنویت و عدالت در مکتب امام ^{علیه‌السلام}، نقش راهبردی حوزه‌های علمیه بر مبنای مکتب امام ^{علیه‌السلام} و محورهای آسیب‌شناسی نیز، شامل: نقد حوزه‌های علمیه بر مبنای مکتب امام ^{علیه‌السلام}، راهکارهای برون‌رفت

اسناد تاریخی حوزه علمیه نجف اشرف

در دفاع از آرمان فلسطین و آزادی قدس شریف

گفت‌وگو با رئیس «مرکز النجف الاشرف للتألیف والتوثیق والنشر»

اشاره: در بخش مخطوطات، شصت هزار مخطوطه وجود دارد و در بخش اسناد و مدارک، بالغ بر سه میلیون سند به صورت تفصیلی وجود دارد که شامل اسناد سیاسی، اجازات، دست خط علما و بیست و دو هزار قطعه عکس می‌شود. بیش از ۳۰ مجموعه را هم منتشر کرده‌ایم که فقط یکی از مجموعه‌ها، دوازده جلد دارد و در هر مجلد ۵ رساله علمی با موضوعات گوناگون، تحقیق و منتشر شده است. همچنین اسناد نقش نجف در مسئله وحدت اسلامی و اسناد نقش نجف در مسئله فلسطین و مسائل سیاسی منتشر شده است. هدف هم این بوده که زمینه برای پژوهشگران فراهم شود و تاریخ جدیدی بر اساس اسناد برای نجف نوشته شود؛ نه اینکه تاریخ نجف صرفاً بر اساس فهم مورخان نگاشته شود. ما اسناد را منتشر می‌کنیم و استنباط و قضاوت را برای خواننده باقی می‌گذاریم که نکته خیلی مهمی است.

شاید کسانی که به تاریخ و اسناد مربوط به تاریخ حوزه‌های علمیه علاقه دارند، نام «مرکز النجف الاشرف للتألیف والتوثیق والنشر» یا همان مرکز اسناد نجف را شنیده و فضای مجازی اسناد و تصاویری که این مرکز منتشر کرده را دیده باشند. این مرکز را حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ محمد الکریاسی (الکلباسی) با دغدغه شخصی تأسیس کرده و با هدف حفظ اسناد و مدارک حوزه علمیه نجف اشرف، اقدام به جمع‌آوری و تصویربرداری از اسناد و مدارک مرتبط با حوزه نجف کرده و به همین منظور، مرکز اسناد نجف یا همان «مرکز النجف الاشرف للتألیف والتوثیق والنشر» را تأسیس کرده است. وی در برنامه سلسله نشست‌های «مهمان ماه» هفته‌نامه افق حوزه، به تشریح چگونگی و اهداف تأسیس و فعالیت‌های این مرکز پرداخته است که حاصل این نشست صمیمی در ادامه می‌آید.

ضمن تشکر از حضور جناب‌عالی در این گفت‌وگو و قدردانی از زحمات جناب حجت‌الاسلام شیخ محمد انبوهی برای تشکیل این جلسه، لطف‌آق‌دردی درباره کتاب «النجف الاشرف والقضية الفلسطينية» و اسناد تاریخی علمای حوزه علمیه نجف اشرف در این مجموعه فاخر توضیح ارائه بفرمایید.

قبل از پاسخ به این سؤال، نکاتی به‌عنوان مقدمه بحث عرض می‌کنم و آن اینکه در تمام قیام‌ها و جنبش‌هایی که در سده‌های اخیر علیه سلطه قدرت‌های استعماری در کشورهای اسلامی پدید آمده، روحانیت شیعه حضور داشته و با فتوای کارساز و بیانه‌های روشنگر پیشاپیش مردم حرکت کرده و آنان را به رویارویی و مبارزه با تجاوزگران و دفاع از کیان اسلام و سرزمین‌های اسلامی فراخوانده است.

نقش کلیدی و بااهمیت حوزه‌های علمیه خاستگاه این خیزش‌ها و انقلاب‌ها و دژ نیرومند نگاهبانی از دین و کیان اسلامی بر کسی پوشیده نیست. مطالعه در تاریخ پرفراز و نشیب کشور های اسلامی و دقت در رخدادهای مهم سیاسی اجتماعی صد ساله اخیر، بهترین گواه این سخن است.

روشن است که حرکت‌ها و خیزش‌های روحانیت محدود به سرزمین و منطقه جغرافیایی ویژه‌ای نبوده و گستره آن، فراتر از مرزهای جغرافیایی و نژادی و زبانی و ملیتی بوده است. در هر جا به حوزه اسلام یورش می‌شده و یا نشانه‌های ورود و حضور استعمار در سرزمین‌های اسلامی دیده می‌شده است، عالمان بیدار، با واکنش‌های تند به رویارویی آنان برمی‌خاسته‌اند. حوزه بزرگ و دیرین سال نجف، به رخدادهای جهان اسلام واکنش ویژه‌ای داشته است.

از آنجا که اسناد تاریخی از مهمترین منابع مکتوب در پژوهش‌های تاریخی به‌شمار می‌آیند؛ لذا با توجه به این اهمیت تصمیم گرفتیم، مرکزی برای جمع‌آوری اسناد علمای حوزه تأسیس کنیم.

اسناد مربوط به دفاع از آرمان فلسطین

مرکز اسناد حوزه علمیه نجف (مرکز النجف الاشرف للتألیف والتوثیق والنشر) در مجموعه‌ای به‌نام «الموسوعة الوثائقية النجفیه»، اقدام به انتشار برخی از اسناد تاریخی حوزه علمیه نجف کرده است. بیست و دومین جلد از این مجموعه اسناد، با نام «النجف الاشرف والقضية الفلسطينية» مشتمل بر تصویر اسناد، بیانه‌ها، گزارش جمعاعات، نامه‌نگاری‌ها و سخنانی است که اهتمام بزرگان حوزه علمیه نجف، به مسئله فلسطین را نشان می‌دهد. این اسناد، گویای این واقعیت است که حوزویان نجف از ابتدای اشغال‌گری صهیونیست‌ها، آن را توطئه‌ای بزرگ دانسته و با صدور فتوای فقهی، برگزاری اجتماعات و دیگر اشکال ممکن تلاش کرده‌اند، مسئولیت دینی‌شان را در قبال این جنایت بزرگ انجام دهند. علمای نجف با تأکید بر مسئله وحدت امت اسلام و پرهیز از اختلاف، همه مسلمانان را به بازپس‌گیری سرزمین‌های اسلامی و مسجدالاقصی فراخوانده و حتی به وجوب جهاد نظامی برای کسانی که توان آن را دارند، فتوا داده‌اند.

چند نمونه از اسناد علمای نجف اشرف برای حمایت از قدس شریف

«سندی از آیت‌الله‌العظمی سیدمحسن حکیم رحمته‌الله»

از جمله این اسناد و مدارک، تصویر استفتایی است که از مرحوم آیت‌الله سیدمحسن حکیم، برای پیوستن به شاخه نظامی جنبش آزادی‌بخش فلسطین (فتح) صورت می‌گیرد و ایشان این‌گونه جواب می‌دهد: «اگر انسان در خودش توانایی ضربه زدن به دشمن سراغ داشته باشد و همکاری مزبور تحت رهبری صحیحی انجام پذیرد و عمل او، زبانی متوجه مسلمانان نگرداند، ضربه زدن به دشمن واجب است.»

معظم‌له همچنین در حساس‌ترین مراحل تاریخ فلسطین، هیأتی را به کنفرانس اسلامی که در دی‌ماه ۱۳۴۶ ش. در کشور لبنان برگزار می‌شد، اعزام کرد و پیامی به این کنفرانس فرستاد که ترجمه بخشی از آن چنین است:

«زمامداران جهان اسلام باید بدانند که آزادی بیت‌المقدس و سرزمین‌های اشغال‌شده اسلامی و پاک ساختن آنها از وجود عناصر آلوده و دشمن‌های دیرینه، فقط یک راه دارد و آن اینکه همه آنها روش واحد و قاطعی را در بیرون راندن نیروهای اشغال‌گر و غاصب و متجاوز - اسرائیلی - در پیش بگیرند و هرگونه طرح دیگری را از طرف هر کسی که باشد، با قاطعیت تمام رد کنند.» سند جالب و قابل توجهی دیگری که وجود دارد، تصویر استفتایی است که از مرحوم آیت‌الله سیدمحسن حکیم صورت گرفته و از ایشان خواسته شده، نظرش را درباره بلیط‌های بخت‌آزمایی که منافع آن برای چریک‌های فلسطینی هزینه می‌شود، بگوید. آیت‌الله حکیم هم پاسخ داده: «لا یأس بذلک إذا کان المال یدفع بعنوان الهیة علی الشروط المقررة عند الإدارة المتصدیة للعلم؛ اشکالی ندارد، به شرط آنکه هزینه‌ای که پرداخت می‌شود، به‌عنوان هدیه بوده و مطابق با شروطی باشد که متولیان امر قرار داده‌اند.»

«سندی از آیت‌الله‌العظمی سیدابوالقاسم خوبی رحمته‌الله»

تصویر بیانیته‌ای از آیت‌الله خوئی نیز، دیگر سندی است که در این مجموعه وجود دارد. بخشی از متن عربی این بیانه به این شرح است:

این مرکز در نجف اشرف قرار دارد. نجف، شهر علم است و از قدیم از همه جا علما به اینجا می‌آمده‌اند و تولیدات علمی و فکری آنها در اینجا رقم خورده است. همه این فعالیت‌های علمی و آثار علمی و فرهنگی و اسناد در کتابخانه‌ها باقی مانده و جمع شده است. این مرکز به دنبال جمع این آثار؛ یعنی آثار علما از قبیل دست‌نوشته‌ها، اجازات، نامه‌ها و اسناد شخصی متعلق به علماست و فعالیت آن در دو جنبه است؛ یکی جنبه حفظ آثار و اسناد و دیگری جنبه انتشار این اسناد که البته برای انتشار این اسناد هم، برنامه خاصی داریم.

در سال ۲۰۱۲ میلادی هنگامی که بنا بود نجف به‌عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام معرفی شود، این مرکز توسط بنده (شیخ محمد الکریاسی) و «شیخ علی مرز» تأسیس رسمی شده است؛ اما من این مخطوطات و اسناد را از دهه ۹۰ میلادی به‌طور شخصی جمع می‌کردم. علت آن هم این بود که در جریان انقضا شعبانیه، وقتی هنوز سنم کم بود، در خیابان راه می‌رفتم و ناگاه دیدم که نظامیان صدام کتاب‌ها، مخطوطات و اسنادی را از ما مدرسه دارالحکمة بیرون می‌آورند و می‌زنند تا آنها را بسوزانند و آتش بزنند. همان وقت به این فکر افتادم که چگونه می‌شود، این میراثی را که زحمت‌های زیادی برای آن کشیده‌اند، جمع‌آوری کنیم.

این مرکز از چه بخش‌هایی تشکیل شده است؟

مرکز سه بخش اساسی دارد. یکی بخش مخطوطات و نسخه‌های خطی؛ دوم، بخش اسناد و مدارک و سوم، بخش تحقیق و نشر. البته بخش‌های فرعی دیگری هم مانند بخش رسانه وجود دارد. به هر حال، بخش مخطوطات شامل مخطوطات و نسخه خطی‌هایی است که در نجف نوشته شده یا نویسندگان و صاحبان آنها در نجف درس خوانده‌اند. در این بخش، بسیاری از نسخ خطی را جمع‌آوری و تصویربرداری کرده‌ایم که بالغ بر ۶ هزار تصویر است. در بخش اسناد و مدارک هم، برخی از اسناد مکتوب هستند که به‌بنویه خود، شامل دوازده تا پانزده نوع سند از قبیل، اسناد سیاسی، نامه‌نگاری‌ها و اجازات علما می‌شود. در زیرمجموعه

همین بخش، اسناد و مدارک، بخش عکس‌ها و تصاویر هم وجود دارد که بیست و دو هزار عکس و تصویر از شخصیت‌ها و مراسم‌هایی را که برگزار می‌شده، در بر می‌گیرد. از آنجایی که ما از تأسیس این مرکز دو هدف را دنبال می‌کنیم؛ یکی اینکه این میراث را حفظ کنیم و هدف دیگر اینکه آن را به دست نسل‌های بعد برسانیم و بگوییم که چگونه در این شهر این تولیدات علمی صورت گرفته؛ برای همین باید مخطوطات مهم را تحقیق و منتشر کنیم تا این اسناد و مخطوطات، منبع و مصدري برای پژوهش‌ها و بحث‌های علمی و تاریخی قرار بگیرد. پژوهشگرانی هم که می‌خواهند، درباره تاریخ نجف بنویسند، بتوانند به اسناد و مدارک دسترسی پیدا کنند. ما در بخش تحقیق و نشر این هدف را دنبال می‌کنیم که تاریخ سیاسی نجف را نشان داده و بگوییم نجف فقط فقه و اصول نبوده؛ بلکه نجف در سیاست و اجتماع هم دخیل بوده است. به‌همین دلیل اسنادی را در قالب دو مجموعه «نجف و مسئله فلسطین» و همچنین «نجف و فتاوی جهاد» منتشر کرده‌ایم و اینها نشان می‌دهد که نجف فقط فقه و اصول نبوده است. همچنین به دنبال نشان دادن نقش نجف در متحد کردن مسلمان بوده‌ایم و به این منظور، مجموعه «نجف و وحدت اسلامی» را منتشر کردیم تا نشان دهیم که نجف از قدیم در این مسئله نقش مهمی داشته است.

مرکز اسناد حوزه علمیه نجف (مرکز النجف الاشرف للتألیف والتوثیق والنشر) در مجموعه‌ای به‌نام «الموسوعة الوثائقية النجفیه»، اقدام به انتشار برخی از اسناد تاریخی حوزه علمیه نجف کرده است. بیست و دومین جلد از این مجموعه اسناد، با نام «النجف الاشرف والقضية الفلسطينية» مشتمل بر تصویر اسناد، بیانه‌ها، گزارش جمعاعات، نامه‌نگاری‌ها و سخنانی است که اهتمام بزرگان حوزه علمیه نجف، به مسئله فلسطین را نشان می‌دهد. این اسناد، گویای این واقعیت است که حوزویان نجف از ابتدای اشغال‌گری صهیونیست‌ها، آن را توطئه‌ای بزرگ دانسته و با صدور فتوای فقهی، برگزاری اجتماعات و دیگر اشکال ممکن تلاش کرده‌اند، مسئولیت دینی‌شان را در قبال این جنایت بزرگ انجام دهند. علمای نجف با تأکید بر مسئله وحدت امت اسلام و پرهیز از اختلاف، همه مسلمانان را به بازپس‌گیری سرزمین‌های اسلامی و مسجدالاقصی فراخوانده و حتی به وجوب جهاد نظامی برای کسانی که توان آن را دارند، فتوا داده‌اند.

برای جمع‌آوری اسناد و اطلاعات مربوط به تاریخ حوزه علمیه نجف اشرف از کجا شروع کردید؟

ابتدا با تصویربرداری از مخطوطاتی که در کتابخانه‌های نجف بود، شروع کردیم. سپس به سراغ اسنادی که به‌صورت پراکنده در خانه‌های نجف بود، رفتیم. این اسناد و مدارک در صندوقچه‌هایی در سرداب‌ها بود که من شخصاً به این خانه‌ها و سرداب‌ها می‌رفتم و از این اسناد و مخطوطات تصویربرداری می‌کردم. مثلاً از اسنادی که در بیت العامری، بیت الکرمانی و بیت الکریاسی بود، تصویربرداری کردم. به‌علاوه اسنادی که در کتابخانه بیت و مؤسسه کاشف‌الغطاء یا کتابخانه الامام الحکیم و یا کتابخانه الامام امیرالمؤمنین علیه‌السلام وجود داشت. با این حساب، از نجف شروع کردیم و بعد به جمهوری اسلامی سفر کردیم و به اصفهان رفتیم و از اسنادی که در آنجا بود، تصویربرداری کردیم. سپس به کتابخانه‌های مهم سرزیم و مثلاً از طریق جمهوری اسلامی آرشینو قاجاری را به دست آوردیم. همچنین آرشینو عثمانی و آرشینو بریتانیایی را به دست آوردیم. بسیاری از این اسناد را هم از استان‌های دیگر عراق و دیگر کشورها به دست آورده‌ایم.

الآن چه تعداد تصویر از اسناد و مخطوطات تهیه و چه مجموعه‌هایی را منتشر کرده‌اید؟

در بخش مخطوطات، شصت هزار مخطوطه وجود دارد و در بخش اسناد و مدارک بالغ بر سه میلیون سند به‌صورت تفصیلی وجود دارد که شامل اسناد سیاسی، اجازات، دست خط علما و بیست و دو هزار قطعه عکس می‌شود. حدود ۳۱ مجموعه را هم منتشر کرده‌ایم که مثلاً یکی از مجموعه‌ها دوازده جلد دارد و در هر مجلد ۵ رساله علمی با موضوعات گوناگون، تحقیق و منتشر شده است. همچنین اسناد نقش نجف در مسئله وحدت اسلامی و اسناد نقش نجف در مسئله فلسطین و مسائل سیاسی منتشر شده است. هدف هم این بوده که زمینه برای پژوهشگران فراهم شود و تاریخ جدیدی بر اساس اسناد برای نجف نوشته شود؛ نه اینکه تاریخ نجف صرفاً بر اساس فهم مورخان نگاشته شود. ما اسناد را منتشر می‌کنیم و استنباط و قضاوت را برای خواننده باقی می‌گذاریم که نکته خیلی مهمی است.

چگونه و از چه راه‌هایی این اسناد و مدارک را به دست می‌آورید؟

اسناد و مدارک یا به‌طور شخصی به دست ما می‌رسد و شخصاً به بیوتات علما می‌رویم و به مراکز و شخصیت‌ها مراجعه می‌کنیم و یا از طریق تبادل و یا با خریدن، آنها را به دست می‌آوریم. بسیاری از اسناد و تصاویر و عکس‌ها را هم از کتابخانه‌های کشورهای عربی و جمهوری اسلامی به دست آورده‌ایم.

راه‌های ارتباطی با شما چیست و چگونه اسناد را منتشر می‌کنید؟

تا الآن دو تا کانال، یکی در واتساپ و دیگری در تلگرام ایجاد کرده‌ایم و اسناد را در آنجا منتشر می‌کنیم. به‌تازگی هم اسنادی را که مهم و برای جوانان جالب و تأثیرگذار است، در قالب ویدئوهای تصویری ضبط و منتشر می‌کنیم؛ مثل سندی که درباره برنامه اصلاح حوزه از مرحوم شیخ محمدحسین کاشف‌الغطاء منتشر کردیم. همچنین سندی داشتیم که عشایر فرات از علمای حوزه نجف خواسته بودند که حقوقشان را از حکومت مطالبه کنند که این سند را هم در قالب ویدئو منتشر کردیم. سندی نیز در زمینه رابطه حوزه نجف با اکراد عراق وجود داشت و نامه‌نگاری‌هایی بین مرحوم آیت‌الله سیدمحسن حکیم و ملامصطفی بارزانی صورت گرفته بود که آنها را هم در قالب ویدئویی منتشر کردیم. همچنین به دنبال انجام پژوهشی هستیم که در آن جایگاه و موضع حوزه نجف در قبال هجوم وهابیت به مدینه منوره را نشان دهیم. در این پژوهش، نامه‌های اهالی مدینه به علمای نجف و چگونگی دخالت نجف در جریان حمله وهابیت نشان داده خواهد شد. در این زمینه به اسناد بسیار مهمی دست یافته‌ایم که تا الآن نبوده و مورد توجه قرار نگرفته است.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه در گفت‌وگو با خبرنگاری حوزه خبر داد

برپایی نمایشگاه

آخرین دستاوردهای پژوهشی در دی‌ماه ۱۴۰۲

طلبه که وارد چالش شده است، ارتقا پیدا کنند.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه، با بیان اینکه هم‌اکنون حدود ۸۰ نشریه علمی تخصصی و بیش از ۱۲۰ نشریه علمی پژوهشی و علمی تدریجی در حوزه‌های علمیه وجود دارد، ادامه داد: معاونت پژوهش برای ایجاد انگیزه در بین طلاب، نشریات واحدهای آموزشی خود را از ۳۰ نشریه به ۱۵۰ نشریه ارتقا داده است و همواره در مسیر کیفی‌سازی امر پژوهش درسی و تحقیق پایانی پرداخته و هر ساله در ستاد پژوهش استان‌ها، به دنبال نظارت بیشتر و کیفی‌سازی زیرساخت‌های لازم برای نظارت بر ارتقای پژوهش‌های درسی و تحقیق پایانی بوده که در همین راستا، نسخه اولیه کتاب کارگاهی آموزش مهارت پژوهشی آماده و به‌زودی منتشر خواهد شد.

وی تصریح کرد: فعالیت‌های پژوهشی هم، در سطح کلان حوزه با توجه به دغدغه‌های رهبر معظم انقلاب و اهمیت موضوع تبلیغ که آن را به‌معنای رساندن پیام دینی به مخاطبان تعریف کردند، بخشی از رسالت تبلیغ را پژوهش در بر می‌گیرد؛ بر همین اساس، شعار هفته پژوهش هم به‌عنوان «جهاد علمی، پشتیبان تبلیغ» نام‌گذاری شده؛ لذا بخشی از این رسالت هم، تولید محتوا، طراحی روش‌ها و قالب‌های جدید را در برمی‌گیرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی خاطرنشان کرد: ما با حمایت از بین ده‌ها اثری که پژوهشگران آزاد تولید کردند، برخی از آنها را منتشر کرده و طبق هماهنگی که با نهاد پژوهشی حوزوی داشته‌ایم، تعدادی نیز به ثمر نشتسته و در هفته پژوهش، شاهد رونمایی از برخی از آثار پژوهشی نهادهای مشترک حوزوی و دبیرخانه معاونت پژوهش خواهیم بود.

- دریافت ۴ هزار طرح در دبیرخانه پژوهش‌های نظام**

این قرآن‌پژه حوزه علمیه بیان کرد: سیاست ما در دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام، پاسخگویی به نیازهای روز جامعه است؛ در دو سال قبل، ۴ هزار طرح در ۲۶ رشته و گرایش علمی به دبیرخانه‌واصل شد که ۱۰۰ پروژه به تولید محصول رسیده‌است.

وی ادامه داد: در حوزه نشریات علمی هم، شورای اعطای مجوز به توسعه این نشریات کمک کرده است و در هفته آینده هم، نشست با حضور نشریات علمی پژوهشی و تخصصی حوزوی برگزار خواهد شد و در این باره، به بحث و تبادل نظر می‌پردازیم.

این استاد حوزه علمیه قم، با بیان اینکه بازدید و تکریم از پژوهشگران همچنین نشست‌های علمی متعدد برای ترویج پژوهش‌های مختلف در آستانه صدسالگی حوزه برگزار خواهد شد، اظهار کرد: درباره پاسخ به شبهات به‌خصوص در فضای مجازی هم، کارهای مختلفی انجام شده است؛ از جمله اینکه مجتمع تبلیغ در معاونت تبلیغ حوزه راه‌اندازی شد که با رویکرد پاسخ به شبهات فضای مجازی فعالیت دارد.

وی افزود: دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام هم که با مراکز مختلف مرتبط است، این دغدغه را دارد؛ مراکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه‌های علمیه هم، در فضای مجازی به پاسخ به مسائل اصلی می‌پردازد و تاکنون صدها نشست در موضوعات مختلف برگزار کرده است و

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه گفت: طی توافق صورت‌گرفته از سوی نهادهای حوزوی، دی‌ماه، نمایشگاه آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی مراکز و نهادهای حوزوی برگزار می‌شود.

به گزارش خبرنگاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، معاون پژوهش حوزه‌های علمیه به‌مناسبت آغاز هفته پژوهش به‌همراه مدیران خود با حضور در خبرگزاری حوزه، ضمن تسلیت ایام شهادت حضرت صدیقه طاهره ^(علیها السلام) و آغاز هفته پژوهش و پاسداشت زحمت پژوهشگران در راستای ترویج مکتب اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) و رساندن پیام دین به جامعه هدف، اظهار کرد: در بحث پژوهش، معاونت پژوهشی حوزه در راستای سیاست‌گذاری و ترویج امرپژوهش و هم در بخش «واحدهای آموزشی مدارس و مراکز حوزه‌های علمیه» و در بخش «مراکز پژوهشی و پژوهش‌های حرفه‌ای» فعالیت‌ها و وظایف مهمی برعهده دارد.

وی افزود: در بخش واحدهای آموزشی سعی بر این بوده که طی یکی دوسال اخیر، بتوانیم پیوند میان آموزش و پژوهش را فراگیرتر کنیم و حضور پژوهش را در بدنه نظام آموزشی جدی‌تر و معنادارتر رسمیت ببخشیم و واحدهای آموزشی را درگیر امر پژوهش کنیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی ادامه داد: سیاست معاونت پژوهش آن است که پژوهش، به‌عنوان مکمل نظام آموزشی ارائه گردد و به جایگاه واقعی خود برسد و در موضوعات پژوهشی و عناوینی که طلاب در سطح یک و دو انتخاب می‌کنند، در راستای واحدهای آموزشی باشد و آنجایی مطالعه کنند و قلم بزنند که آموزش دیده‌اند، چراکه گروه خوردن فعالیت‌های قلمی پژوهشی یک طلبه، سبب ارتقای درک او از مفاهیم علمی و تحصیلی خواهد شد.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه بیان کرد: ما در واحدهای آموزش مجموعه فعالیت‌هایی از جمله جشنواره علامه حلی را پیگیری کرده و آن را به جشنواره‌های مدرسه‌ای توسعه و ارتقا داده و وارد نظام آموزشی کرده‌ایم تا رقابت پژوهشگران از درون مدرسه آغاز شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، با بیان اینکه در بحث کلان سیاست‌گذاری و راهبری امر پژوهش، توجه به دو امر با اهتمام بیشتری دنبال می‌شود، گفت: اول، ارتقای زیرساخت‌های پژوهشی در نظام تحصیل و دوم

توجه به سوق‌دادن پژوهش‌های حرفه‌ای برای پاسخ به نیازهای نظام است. در بعد اول، امسال کتاب مهارت‌های پژوهشی سطح یک به نگارش درآمد که در ماه‌های آتی رونمایی و برای مدارس علمیه ارسال می‌شود؛ همچنین هر سال شاهد برپایی جشنواره علامه حلی ^(علیه‌السلام) هستیم و ۳۰ مدرسه، این جشنواره را برگزار می‌کنند.

- برپایی ۱۳ دوره تربیت مدرس پژوهشگر**

این استاد حوزه علمیه با بیان اینکه تاکنون ۱۳ دوره تربیت مدرس مهارت‌های پژوهشی سطح یک به اجرا درآمده است، اضافه کرد: کد استادی هم برای اولین‌بار در نظام آموزشی طراحی و ابلاغ شد؛ زیرا تاکنون برای مهارت پژوهش، کد استادی نداشتیم؛ ولی برای قفه و اصول و… داشتیم. همچنین بخش استادان جشنواره علامه حلی ^(علیه‌السلام) به‌عنوان کار جدیدی از امسال آغاز شد و از برگزیدگان این بخش در ماه قبل تحلیل کردیم.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه اظهار کرد: بحث شهریه تکمیلی هم، از دیگر موضوعاتی است که مورد توجه قرار گرفت؛ همچنین ارتقای امتیاز پژوهشی پژوهشگران و لحاظ آن در حمایت‌های مرکز خدمات حوزه دنبال شد و افرادی از سوی معاونت به مرکز خدمات معرفی شدند و این مرکز، از این پژوهشگران حمایت کرده است.

وی از راه‌اندازی سامانه پژوهشگران خبر داد و افزود: این کار هم، از دیگر کارهایی است که از سال قبل به‌صورت آزمایشی ایجاد و راه‌اندازی شد و به‌مرور با ثبت اطلاعات پژوهشگران، شاهد ثبت ۱۹ دسته از فعالیت‌های پژوهشی هستیم؛ به زودی به‌صورت رسمی از این سامانه که به مرکز خدمات حوزه و بخش‌های دیگر متصل است، رونمایی خواهد شد.

- فعالیت ۱۱ کانون علمی**

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، با اشاره به ایجاد کانون‌های علمی، تصریح کرد: امروز ۱۱۰ کانون علمی در واحدهای آموزشی با حضور یک استاد و تعدادی از طلاب در راستای احیای سنن حوزوی و ارتباط بیشتر تربیتی علمی، میان استادان و طلاب برنام‌ریزی شده‌است.

وی افزود: موضوع دیگری که از دو سال قبل عملیاتی شد، ایجاد پژوهش‌سراهای استانی است؛ همه استان‌ها زیرساخت لازم را برای ایجاد پژوهشکده ندارند؛ لذا هر سال تعدادی از پژوهش‌سراها فعالیت خود را شروع کردند که هم‌اکنون قریب به ۳۰ پژوهش‌سرا در بیش از ۴۰ استان در حال فعالیت است. همچنین راه‌اندازی دفاتر انجمن‌های علمی هم، از کارهایی است که در استان‌های مختلف در حال اجراست.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه، با اشاره به پژوهش در نظام کلان حوزه و در پاسخ به نیازهای جامعه، اظهار کرد: امروزه شاهد فعالیت پژوهشگاه‌های بزرگ با توانمندی و تولیدات خوب و ارزشمند در رشته‌های مختلف هستیم که دغدغه اصلی آن، پاسخ به نیازهای جامعه‌است؛ در معاونت پژوهش، شورای هماهنگی مراکز پژوهشی ایجاد شده است و به دغدغه‌های کلان پژوهشی در حوزه می‌پردازد؛ مصوبات این شورا به شورای تخصصی پژوهش ارسال و ابلاغ می‌شود؛ لذا این شورا ارتباط خوبی با مراکز پژوهشی ایجاد کرده است؛ به‌گونه‌ای که در سال قبل توافق‌های مختلفی با مراکز پژوهشی در راستای رفع نیازهای نظام بسته شده است.

- ثبت‌نام کانون‌های علمی طلاب در ۱۶ رشته گرایش**

این استاد حوزه علمیه اظهار کرد: کانون‌های علمی طلاب نیز، در ۱۶ رشته‌گرایش علمی، در موضوعات مختلف علمی ثبت‌نام می‌کنند تا بتوانند زیرساخت‌های گروهی پژوهشی را تشکیل و طلاب با انجام کارهای گروهی و ارائه تحقیق و پژوهش و نقد شدن در راستای صیقل قلم و رشد علمی یک

• اخبار کوتاه جهان

• آمریکا

◦ **اهدای بمب‌های سنگرشکن از سوی آمریکا به اسرائیل:**

وال استریت ژورنال به‌نقل از مسئولان آمریکایی گفت: دولت آمریکا، اسرائیل را به ۱۰۰ بمب سنگرشکن مجهز کرده است. این رسانه به نقل از این مقامات فاش کرد: اسرائیل از این بمب‌ها، برای بمباران اردوگاه جبلیلیا در شمال نوار غزه استفاده کرده است.

◦ **سنای آمریکا طرح بسته کمک امنیتی به رژیم صهیونیستی و اوکراین را مسدود کرد:** سناتورهای کنگره آمریکا کمک چند میلیارد دلاری با عنوان «کمک امنیتی» به اسرائیل و اوکراین را مسدود کردند و جلوی تصویب آن را گرفتند.

• اوکراین

◦ **خاموشی در نیروگاه زاپوریژیا، احتمال فاجعه هسته‌ای را افزایش می‌دهد:** وزارت انرژی اوکراین اعلام کرد: نیروگاه هسته‌ای زاپوریژیا منبع برق خود را برای ساعتی از دست داد و این حادثه به‌عنوان هشتمین خاموشی این نیروگاه می‌تواند فاجعه هسته‌ای به دنبال داشته باشد. این نیروگاه در ماه مارس ۲۰۲۲ تحت کنترل روسیه درآمد و دیگر برق تولید نمی‌کند؛ اما برای خنک کردن یکی از چهار راکتور خود، به منبع برق نیاز دارد.

• رژیم صهیونیستی

◦ **حشم تل‌آویو از نامهٔ گوتزش به شورای امنیت:** وزیر خارجه رژیم صهیونیستی: دبیرکلی گوتزش تهدیدی برای صلح جهانی است. درخواست او برای آتش‌بس در غزه، حمایت از سازمان توریستی حماس است. الی‌کوهن همچنین از اخراج نماینده سازمان‌ملل در فلسطین اشغالی خبر داد. کوهن حتی دیدار با گوتزش در حاشیهٔ نشست شورای امنیت را نیز لغو کرد.

• اتحادیه اروپا

◦ **درخواست بول برای حمایت از اقدام گوتزش دربارهٔ غزه:** مسئول سیاست خارجی اروپا: از اعضای اتحادیه اروپا در شورای امنیت و شرکای هم‌فکر می‌خواهم، از درخواست دبیرکل سازمان‌ملل حمایت کنند. شورای امنیت باید فوراً برای جلوگیری از فروپاشی کامل وضعیت انسانی در غزه اقدام کند.

• هلند

◦ **تأکید دادستان دادگاه‌لاه‌به‌بر ضرورت ورودفوری کمک‌ها به غزه:** دادستان کل دیوان کیفری بین‌المللی در واکنش به درخواست دبیرکل سازمان ملل برای آتش‌بس فوری در غزه و امدادسانی به فلسطینیان، بر ضرورت ارسال فوری کمک‌های بشردوستانه به غزه تأکید کرد. وی عنوان کرد: ممانعت از امدادسانی به غیرنظامیان به موجب اساسنامه رم جنایت جنگی است.

• یمن

◦ **کشتی‌های اسرائیل راه‌مچنان هدف می‌گیریم:** «القوم» عضو دفتر سیاسی جنبش انصارالله، یمن به‌عنوان یک کشور به هدف قرار دادن کشتی‌های اسرائیلی ادامه می‌دهد و کسانی که از آنها محافظت می‌کنند نیز، باید این ضربات را دریافت کنند.

• چین

◦ **افتتاح بلندترین مزرعه عمودی هوشمند جهان:** مزرعه چنگدو در چین، بدون دخالت انسان و بدون تأثیرگرفتن از آب‌وهوا، می‌تواند هر ۳۵ روز یک بار کاهو را آماده برداشت کند. این مزرعه در تمام فصل‌ها و وضعیت‌های آب‌وهوایی توانایی فرآوری محصول دارد و محققین معتقدند، ارزش غذایی محصولات این مزرعه با مزارع طبیعی یکسان است.

• ترکیه

◦ **تاوان حمله به اعضای حماس در ترکیه:** اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه: اگر اسرائیل جرأت کند، اعضای حماس را در ترکیه هدف قرار دهد، بهای سنگینی خواهد پرداخت.

• روسیه

◦ **ارتقای تجارت بین ایران و روسیه به ۵۰ میلیارد دلار:** نماینده مرکز صادرات روسیه در ایران: می‌خواهیم در کمترین زمان ممکن تجارت بین دو کشور را ۵ برابر کنیم و حتی فکر می‌کنم، می‌توانیم آن را ظرف مدت سه‌سال، به حدود ۵۰ میلیارد دلار ارتقا دهیم

• امارات

◦ **توافق صهیونیستی‌ها و امارات برای ایجاد کریپور ژمینی:** روزنامه عبری‌زبان معاریو نوشت: اسرائیل و امارات برای ایجاد یک کریپور ژمینی جهت در امان ماندن از حملات یمنی‌ها به توافق رسیده‌اند. وزیر دفاع دولت نجات ملی یمن هم گفته: دریای سرخ از خلیج عقبه تا باب‌المندب، برای رژیم صهیونیستی منطقه ممنوعه به‌شمار می‌رود.

• سازمان ملل

◦ **گوتزش برای آتش‌بس فوری در غزه دست به‌کار شد:** دبیرکل سازمان ملل در اقدامی، با استفاده از اختیارات قانونی خود، مادهٔ ۹۹ منشور جهانی سازمان ملل را فعال کرد تا شورای امنیت این نهاد را برای برقراری آتش‌بس فوری در غزه تحت فشار قرار دهد. این ماده که در تاریخ سازمان ملل متحد تنها ۹ بار مورد استفاده قرار گرفته، به دبیرکل اجازه می‌دهد در مواردی که احساس کند «امنیت و صلح جهان» در خطر است، اعضای شورای امنیت را به جلسه‌ای فوری دعوت کند و از آنها بخواهد اقدامی اضطراری انجام دهند.

حجت‌الاسلام والمسلمین صفایی بوشهری، با بیان اینکه روحانیت استان بوشهر، بزرگ و خدمت‌گزار مردم بوده است، اظهار کرد: در استان بوشهر اخلاق و پارسیایی و مردم‌داری زیانزد بوده و علمای آن، دارای قلم تألیف و پژوهش و آثار قوی بودند؛ اما با بازی‌های سیاسی و توطئه‌انگلیس و غرب‌گرایی، چنان کردند که قدر علما دانسته نشود؛ آن‌ها در غربت به سر بردند و امروز روزی است که باید این تاریخ احیا شود.

به گزارش خبرنگاری حوزه از بوشهر، حجت‌الاسلام والمسلمین صفایی بوشهری نماینده ولی‌فقیه در استان بوشهر، ۱۳ آذر در نهمین کنگره علمی پژوهشی علامه بلادی بوشهری ^(علیه‌السلام)، با اشاره به نقش روحانیت استان در تحولات علمی پژوهشی در جهان اسلام، یکی از ویژگی‌های علمای بوشهر را اهل قلم بودن عنوان و ابراز کرد: در بین علمای استان بوشهر، ما شخصیت‌هایی همچون آل‌عصفور که قریب به ۴۰ کتاب را تألیف کرده است که یکی از عناوین کتاب‌های وی ۴۰ جلد است و برخی کتاب‌های این شخصیت مرجم هستند؛ همچنین علامه بلادی بوشهری ^(علیه‌السلام)، حدود ۸۰ رساله دارد که برخی از این کتاب‌ها، مرجم هستند.

وی با بیان اینکه موضوعات تألیفات علمای بوشهر بسیار متنوع است، گفت: علمای بوشهر حتی به علومی همچون جغرافیا، ریاضیات، طب

 نماینده ولی‌فقیه در استان بوشهر در نهمین کنگره علامه بلادی بوشهری ^(علیه‌السلام)،

بازی‌های سیاسی و توطئه انگلیس مانع احیای تاریخ روحانیت بوشهر بود

و علوم غریبه هم، ورود کرده‌اند و تألیفات بسیار قوی در این موضوعات دارند؛ این یکی از امتیازات علمای استان بوده و برای ما درس است.

نماینده ولی‌فقیه در استان بوشهر، با اشاره به پیشرفت و ارتقای عرصه پژوهش در استان و ایجاد کارگروه‌های تخصصی در این عرصه با موضوعات مختلف، گفت: بسیاری از جاها همچون آموزش و پرورش در سطح کشور آثار و تألیفات خود را برای بررسی به استان بوشهر می‌فرستند.

حجت‌الاسلام والمسلمین صفایی بوشهری با بیان اینکه میراث گران‌قدری به دست ما رسیده که با قدرت تألیف باید بتوانیم آن‌ها را حفظ و ارتقا دهیم، گفت: در سالیان گذشته کتاب‌های بسیاری در این شهر نگهداری می‌شد که به‌خاطر آسیب دیدن بنای آن، اکنون در تهران، مشهد و قم نگهداری می‌شود؛ به‌همین خاطر باید کتابخانه پیشرفته برای نگهداشت کتاب‌های خطی و نسخ خطی علمای بوشهر ایجاد شود و

در قالب رادیوبینترنتی پاسخ و تلویزیون اینترنتی، همچنین تولیدات مختلف رسانه‌ای به فعالیت می‌پردازد.

• لزوم تقویت اندیشکده‌ها

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، با بیان اینکه در پژوهش نیازمند یک نهاد واسط هستیم و آن ایجاد و ارتقای اندیشکده‌هاست، ادامه داد: در برخی کشورها تا هفت هزار اندیشکده دارند؛ ولی در ایران این تعداد، محدود است و یا صرفاً اسمی جدید برای همان فعالیت‌های پژوهشی گذشته‌اند؛ لذا یکی از برنامه‌های در دست طراحی، تعریف جدید از اندیشکده و طراحی و ارتقای آن است.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه، با اشاره به لزوم فعالیت‌های میدانی برای نشر تولیدات پژوهشی، اظهار کرد: تولیدات رسانه‌ای از انبوه تولیدات مکتوب، امری ضروری است. مکتوبات باید به‌صورت موشن‌گرافی و کارهای چندرسانه‌ای به صدا و هزاران محتوا و پیام تبدیل و در فضای مجازی نشر داده شود.

وی تأکید کرد: حدود ۵۰۰ مرکز آموزشی فعال در کشور داریم که بیش از هزار و صد کانون علمی در این مدارس فعالیت دارند و بیش از نیمی از آنها، استاندارد لازم را دارند.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی تصریح کرد: برای همه استان‌ها پروژه نیازسنجی‌های دینی و فرهنگی طراحی شده است؛ همچنین طرح سنجش جغرافیایی فرهنگی و دینی هر استان، میزان حوزه‌ها، شخصیت‌های فرهنگی و دینی و… در همه استان‌ها در حال اجراست.

• برگزاری ۳۰ کرسی آزاداندیشی

وی با اشاره به بحث کرسی‌های آزاداندیشی، اظهار کرد: در سال قبل، با تلاش کمیته مرکزی آزاداندیشی در تمامی استان‌ها این کمیته ایجاد شده است و تقریباً اکثر استان‌ها این کمیته را دارند؛ در سال قبل طبق آمار کمیته مرکزی، بیش از ۳۰ کرسی آزاداندیشی در استان‌ها برگزار شد.

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه اضافه کرد: تعریف ما از کرسی‌های آزاداندیشی به‌گونه‌ای است که با کرسی‌های ترویجی و علمی تفاوت داشته باشد؛ زیرا در شورای عالی انقلاب فرهنگی، عنوان مجزایی برای آزاداندیشی ندیده‌اند و آن را ذیل تریبون‌های آزاداندیشی تعریف کرده‌اند؛ ولی این کار در حوزه تفکیک شده است.

وی ادامه داد: شورای عالی انقلاب فرهنگی، کرسی‌های آزاداندیشی را در رده دانشجویی تعریف کرده است و عدم تفکیک میان تریبون آزاداندیشی، کرسی آزاداندیشی و کرسی‌های علمی و ترویجی، خودش آفاتی دارد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، با اشاره به فعالیت فراوان پژوهشگاه‌های حوزوی در پاسخگویی به نیازهای روز، اظهار کرد: شاید هر پژوهشگاه بزرگ ما در طول چند ماه اخیر، بالای ۵۰ تا ۶۰ نشست برگزار کرده‌اند که بعضاً برخی متناسب با مسائل روز مانند قرآن‌سوزی، حجاب، غزه و… بوده است و خروجی این نشست‌ها که عمدتاً با حضور یک اردوگاه، دو ناقد و دبیر علمی است، در فضای مجازی و مکتوب و رسانه‌ها نشر داده شده است. معاون پروesh حوزه‌های علمیه افزود: در هفته پژوهش در کنار نشست‌های مختلفی که به نیازهای جامعه می‌پردازد، انجمن‌های علمی و گروه‌های مختلف دانشی، در راستای نیازهای نظام و جامعه نشست‌هایی را از جمله نشست‌های مقاومت فلسطین، آسیب‌شناسی پژوهش در حوزه‌های مختلف، توسعه پژوهش و ارتقای سطح کیفی بخش مطالعات و مراکز ترویجی و همچنین نشست با مدیران و سردبیران نشریات علمی و پژوهشی علمی و ترویجی و علمی تخصصی با حضورآیت‌الله اعزافی برگزار خواهیم کرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی در پایان گفت‌وگوی خود، به برگزاری نمایشگاهی با مشارکت واحدهای پژوهشی حوزوی و مراکز نهادهای حوزوی در دی‌ماه سال جاری خبر داد و افزود: طی مصوبه مراکز و نهادهای حوزوی، دی‌ماه با برپایی نمایشگاهی آخرین دستاوردهای پژوهشی و محصولات علمی پژوهشگران و مراکز حوزوی را به نمایش خواهیم گذاشت.

• نفرات برتر نهمین کنگره علامه بلادی بوشهری ^(علیه‌السلام) تحلیل شدند

حجت‌الاسلام یوسف جمالی دبیر کنگره علمی پژوهشی علامه بلادی بوشهری ^(علیه‌السلام) نیز در این کنگره، اظهار کرد: تعداد ۳۴ اثر شامل ۱۶۴ اثر از حوزه علمیه خواهران، ۴۰ اثر از حوزه علمیه برادران و ۱۰۰ اثر از دانشگاه‌های استان بوشهر به دبیرخانه‌های کنگره ارسال شده که پس از داوری و ارزیابی،

تعداد ۱۵ اثر برتر و ۱۵ اثر شایسته تقدیر انتخاب شدند.

وی یادآور شد: کمترین دستاورد این کنگره، معرفی و احیای تاریخ روحانیت استان بود که یک اقدام ارزشمندی است و امسال نیز، در راستای معرفی علمای بلاد استان، نمایشگاه تاریخ روحانیت استان در مصالای جمعه بوشهر برپا گردیده است.

لازم به ذکر است، در این مراسم از پویستر کتاب «الاستاد»، اسناد و آثار روحانیت استان بوشهر در طول تاریخ، نوشته حجت‌الاسلام والمسلمین صفایی بوشهری نماینده ولی‌فقیه در استان بوشهر رونمایی شد.

همچنین، نمایشگاه عکس تاریخ علمای استان بوشهر نیز در کنگره برپا شده بود و مورد بازدید عموم مردم قرار گرفت.

در پایان کنگره هم، از ۱۵ اثر برتر و ۱۵ اثر شایسته تقدیر، با حضور نماینده ولی‌فقیه در استان بوشهر تجلیل شد.

حضرت امیرالمؤمنین امام علیعلیه السلام

إِسْتَعْمِلِ الْعَدْلَ وَاحْذِرِ الْعَسْفَ وَالْعَيْفَ فَإِنَّ الْعَسْفَ يَعُوذُ بِالْجَلَاءِ وَالْعَيْفَ يَدْعُوا إِلَى الشَّيْفِ.

عدالت را اجرا کن و از زورگویی و ستمگری بپرهیز؛ زیرا زورگویی مردم را به ترک ازوطن وامی‌دارد و ستم آنان را به قیام مسلحانه می‌کشاند.

نهج البلاغه، حکمت ۴۷۶

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

الگوی مشارکت سیاسی زنان مسلمان

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد ملک‌زاده

الگوی زن مسلمان ایرانی بزرگانی همچون فاطمه زهراعلیها السلام و زینب کبریعلیها السلام می‌باشند که به هنگام ضرورت برترین حضور را در عرصه‌های سیاسی اجتماعی نشان می‌دادند.

امروزه ورود زنان به مسائل سیاسی- اجتماعی کشورها، از جمله اموری است که از سوی محافل روشن‌فکری بسیار مورد توجه قرار گرفته و از آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه یاد می‌شود و در مقابل، عدم ایفای نقش و مشارکت زنان در این امور، به‌عنوان یکی از نشانه‌های توسعه‌نیافتگی و عقبماندگی کشورها عنوان می‌شود. در این رابطه بسیاری از این محافل به‌اصطلاح روشن‌فکری با الگو قرار دادن جوامع غربی، دین اسلام و به‌طور خاص

• **پیشینه تاریخی جایگاه زنان در جهان غرب**

بر اساس شواهد متعدد تاریخی، زنان تا قرن‌ها در جوامع غربی و اروپایی حتی از بسیاری از حقوق طبیعی و اولیه خود مانند حق مالکیت خصوصی و تملک اموال شخصی محروم بودند. سابقه تاریخی اندیشه برابری زن و مرد و درخواست برای حق مشارکت سیاسی زنان در غرب نیز، بسیار کوتاه و از نیمه دوم قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم به بعد، قابل بررسی است. در انگلستان، جنبش سیاسی زنان برای کسب حقوق سیاسی در سال ۱۸۵۶آغاز شد؛ اما حق رأی سیاسی زنان تنها در اوایل قرن بیستم در بعضی از کشورهای اروپایی مورد شناسایی قرار گرفت. در انگلستان در سال ۱۹۱۸م، در آمریکا در سال ۱۹۲۵م و در فرانسه در سال ۱۹۴۴م و بالأخره در سوئیس در سال ۱۹۷۱م حق رأی زنان تنها در انتخابات دولت فدرال در یک رأی‌گیری عمومی تصویب شد؛ با این حال تا سال‌ها بعد، برخی از کانون‌ها همچنان حق رأی زنان را در امور ایالتی به رسمیت نشناختند. در حال حاضر نیز میزان مشارکت زنان غربی در امور سیاسی، کمتر از مردان است؛ مثلاً در فرانسه دو سوم کل کسانی که رأی نمی‌دهند، زن هستند.^۱ بنابراین با وجود تبلیغات اغواگرانه در خصوص اعطای آزادی و حقوق زنان در غرب، همین الان نیز، مشارکت سیاسی زنان در غرب بسیار پایین است. بسیاری دلیل اصلی این امر را حاکمیت همان دیدگاه تحقیرآمیز گذشته جوامع غربی نسبت به شخصیت زن می‌دانند. دیدگاهی که معتقد بود که زنان باید به‌طور مستقل از دخالت در مسائل مهم علمی، سیاسی و اجتماعی دور بمانند. به‌اعتقاد ژان ژاک روسو: «جستجوی حقایق انتزاعی و عقلی و مبادی اصول علوم و دانش‌ها و هر آن چیزی که نیازمند تعمیم باشد، خارج از حد ادراک زنان است.

مطالعات زنان باید کلاً عملی باشد. وظیفه آنها اعمال اصولی است که مردان کشف کرده‌اند.»^۲ غالب متفکران غربی جنس زن را فاقد توانمندی و ویژگی‌های لازم برای ورود به سیاست می‌دانستند.^۳ شکل‌گیری جنبش‌های فمینیستی در غرب را باید در واکنش به همین نگاه تحقیرآمیز و نقض حقوق زنان در جوامع غربی دانست. شورش‌های فمینیستی، در برابر این باور رایج در غرب به راه افتاد که زنان را به‌لحاظ خلقت پستتر از مردان تلقی می‌کرد و حاضر نبود، حقوق مساوی برای زنان جهت کسب استقلال اقتصادی و دخالت در مسائل سیاسی همانند مردان را به رسمیت بشناسد.

• **پیشینه تاریخی جایگاه زنان مسلمان در ایران**

دین اسلام از ابتدای ظهور در جزیرهٔ العرب، به مقابله با رویکرد جاهلانه و تحقیرآمیز جوامع عربی و سایر جوامع انسانی آن روز نسبت به شخصیت زن برخاست و به جایگاه انسانی و مستقل زنان به‌طور مساوی با مردان تأکید ورزید. در زمان ورود اسلام به این سرزمین، موقعیت و حرمت زنان در ایران، به نسبت سایر ممالک هم‌عصر خود، بهتر بوده است. زمانی‌که در یونان قدیم زنان، حتی شهروند عادی هم به حساب نمی‌آمدند و در دورانی که اروپای شمالی در بربریت مطلق قرار داشت، زنان مسلمان ایرانی مانند ریحانه، دختر حسین خوارزمی، به تحصیل و تدریس علوم مختلف مانند علم نجوم اشتغال و در مسائل سیاسی- اجتماعی ورود داشتند. برخی علمدار قیام‌های اجتماعی بودند. همسر شهربار پسر بازان، نایب‌السلطنه ایران در یمن، فرماندهی سپاهیان را در یمن بر عهده گرفت؟^۴ سیده ملک خاتون، همسر رکن‌الدوله دلمی، در زمان ابوعلی سینا به‌مدت ده سال، نیابت سلطنت مجدالدوله را برعهده داشت. وی مورد احترام مردم بود و

یکی از آثار تقوای مستمر این است که در تنگنای‌های دنیا برایش گشایش فراهم می‌شود ^۵ومن یتقالله یجعل له مخرجاً ویرزقه من حیث لا یحتسب؛^۶ تقوا سبب می‌شود، انسان راهی را برود که از اول باید همان راه را برود؛ اما انسان بی‌تقوا ممکن است چهل راه طی کند و موفق هم نشود.

آیت الله خراسانی در جریان سخنرانی در مشهد

به قهوه‌خانه‌ها رفتند و از صاحبان این اماکن خواستند که با مصرف شکر اروپایی را متوقف کنند و یا قهوه‌خانه‌ها را ببندند. آنان همچنین استفاده از کالسکه اروپایی را که عمدتاً وسیله انتقال زنان بود و نیز، تنها خط آهن تهران و ری را تحریم کردند؛ به‌طوری که به‌نوشته روزنامه ایران نو، آن موضوع را در مقاله‌ای تحت عنوان «مردانگی زنان» گزارش داد تا چند روز همه آن وسایل بلااستفاده بود. در هجوم قوای روس به قزوین نیز، «هیأت نسوان» این شهر، با درخواست کمک از سایر شهرهای ایران از جمله از «هیأت نسوان» اصفهان، خواستار شد که زنان مسلح گردند و علیه روس‌ها وارد جنگ شوند.^{۱۱}

در دوره پهلوی، این رژیم دست‌نشانده تلاش کرد، با تضعیف ارزش‌های دینی و سنتی ایران، الگوی زن غربی را برای جامعه ایران پیاده نماید؛ از این‌رو با راه‌اندازی انجمن‌های مختلف به‌سبک غرب، فضای نامناسبی برای حضور زنان در جامعه ایجاد کرد. شیوع فساد در سطح شهرها به‌ویژه در شهرهای بزرگ، باعث گردید، قاطبه زنان و خانواده‌های ایرانی که به ارزش‌های اسلامی و ایرانی پایبند بودند، از حضور در این اجتماعات آلوده و فاسد پرهیز نمایند.

• **نقش زنان در مقابله بافرمان کشف حجاب**

عینی‌ترین اقدام رضاشاه در رابطه با زنان، پدیده کشف حجاب بود که موجی از اعتراضات را به‌همراه داشت. از این‌رو زنان در نهضت انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینیعلیه السلام پیشاپیش مردان در صحنه‌های مختلف مبارزه با رژیم حضور داشتند. حضور باشکوه زنان مسلمان ایرانی در موضوعات مختلف سیاسی تاریخ معاصر ایران، بسیاری از نویسندگان غربی را به تعجب واداشته است. مورگان شوستر، اقتصاددان آمریکایی، تلاش‌ها و خدمات ارزشمند زنان ایرانی را که در جهت تحقق انقلاب مشروطیت به‌عمل آورده‌اند، می‌ستاید و معتقد است: «زنان محجوب ایرانی که تجربه سیاسی و اجتماعی چندانی نداشتند، یک‌شبه ره صدساله رفتند... و طی چند سال به دستاوردهایی نبل کردند که زنان غربی در طول چند دهه و حتی یک‌قرن به آن دست یافته بودند.»^{۱۲} ژانت آفاری نیز، حضور گسترده زنان ایران در انقلاب اسلامی ایران را ناشی از زمینه‌های فرهنگی و ارزشی‌ای می‌داند که ریشه در تاریخ زنان ایران دارد.^{۱۳}

• **انقلاب اسلامی و تحول جایگاه زن**

مشارکت سیاسی زنان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در دو شیوه مستقیم و غیرمستقیم به‌طرز چشم‌گیری افزایش یافت. شرکت در راهپیمایی‌های مختلف، شرکت در بسیج مستضعفین و آمادگی نظامی، شرکت‌در رأی‌گیری‌ها و انتخابات مختلف، شرکت در مجلس مقننه به‌عنوان نماینده مردم، شرکت در قوای مجریه سیاسی، شرکت در خدمات اداری دولتی داخلی و بین‌المللی، شکل‌گیری گروه‌ها و انجمن‌های خاص برای بیان منافع و مشارکت سیاسی غیرمستقیم در صحنه‌های مختلف انقلاب و دفاع مقدس، نمودهای مشارکت سیاسی زنان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی است.

• **نتیجه‌گیری**

شواهد بی‌شمار تاریخی نشان می‌دهند که مسأله مشارکت سیاسی زنان ایرانی، بدون آنکه ارتباطی به نهضت زنان اروپایی داشته باشد، ریشه در فرهنگ دینی تشیع دارد؛ ایدئولوژی حاکم بر جنبش زنان اروپایی بر پایه فمینیسم و سکولاریسم استوار بود؛ اما این اصول در بین زنانی که در نهضت مشروطه و همچنین انقلاب اسلامی شرکت می‌کردند، وجود نداشت، همواره حضور زنان با پوشش کامل اسلامی صورت گرفته و در آنها، از شعارهای ملذجبی برای دفاع از کیان مملکت استفاده می‌شده است. جایگاه زن مسلمان ایرانی با پیروزی انقلاب اسلامی ارتقا یافت و به اوج عزت و سربلندی رسید. در این دوره تحوُّلی اساسی و ژرف در وضعیت زنان جامعه ایران به وجود آمد و دامنه مشارکت آنان نیز با پیروی از الگوهای دینی گسترش یافت. امروز برای عموم زنان ایرانی هیچ ممنوعیتی در تحصیل و رسیدن به کمال حتی تا عالی‌ترین سطوح ممکن وجود ندارد. این‌ها را باید در پیش‌زمینه فرهنگ دینی زنان مسلمان ایرانی با حضور بزرگان دین همچون حضرت فاطمه زهرا و حضرت زینب کبریعلیها السلام جستجو کرد که به‌هنگام ضرورت، برترین حضور را در عرصه‌های سیاسی اجتماعی نشان می‌دادند و این همان چیزی است که روشن‌فکران غرب‌زده نسبت به آن بیگانه‌اند.

• **سخن بزرگان**

آیت‌الله خوشوقتعلیه السلام

آیت‌الله خراسانی در جریان سخنرانی در مشهد

افجوزة

- سال بیست و دوم
- شماره ۷۸۰
- دوشنبه ۲۰ آذر ۱۴۰۲
- ۱۲ صفحه • ۳۰۰۰ تومان

Ofogh-e Hawzah Weekly
<div><div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div></div></div> <div>صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه</div> <div>مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه: رضارسلمی</div> <div>سردبیر: رضاشعلی عزیزی • با همکاری هیأت تحریریه</div> <div>تلفن: ۳۲۹۰۰۵۳۸ • شماره: ۳۲۹۰۱۵۲۳</div> <div>صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱</div> <div>نشانی: قم، بلوار جمهوری، کوچه ۲، پلاک ۱۵</div> <div>پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir</div> <div>پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir</div> <div>کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: مصمیم ۴۴۵۳۳۷۲۵</div>

عطریار

عیسای زمان

ملامحسن فیض کاشانی

روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست
در پرده‌ای هنوز و صدت عندلیب هست
مُردیم از فراق تو ای عیسی زمان
آیا ز خوان وصل تو ما را نصیب هست؟
هر جا روم از تو که دور از تو کس مباد
لیکن امید وصل توأم عن‌قریب هست
دوری زخدمت تو ز نقصان شوق ماست
دردا که درد نیست وگرنه طیبیب هست
اظهار شوق این همه از «فیض» هرزه نیست
هم قصه غریب و حدیث عجیب هست

یادداشت

عینک آخرت‌بینی

استاد جواد محدثی

دیدها و نگاه‌ها، با سطحی است یا عمیق، یا محدود است یا وسیع، یا غلط است یا درست، یا نزدیک‌بین است یا دوربین. هرکس به‌اندازه دید خود، از جهان هستی شناخت پیدا می‌کند و هرکس به تناسب دید و نگاهش عمل می‌کند؛ پس نوع عمل هرکس در زندگی، بسته به این است که چه نگاهی دارد و چه عینکی به چشمش زده است.

این است راز تفاوت انسان‌ها. انبیاءعلیهم السلام، از سوی خدا آمده‌اند تا به چشم ما عینکی بزنند و به ما دیدی بدهند که عالم هستی را، خود و خدا را، زمان و جهان را، دنیا و آخرت را، عمل‌ها و عکس‌العمل‌ها را آن‌طور که هست، ببینیم و بشناسیم؛ یعنی نگاه و شناختی داشته باشیم، وسیع نه محدود، عمیق نه سطحی، درست نه غلط. بعضی عینک‌ها و لنزها و عدسی‌ها، اشیاء را یا کوچک‌تر نشان می‌دهند یا بزرگ‌تر، یا دورتر یا نزدیک‌تر، یا رنگی‌تر یا بی‌رنگ‌تر.

ولی ... عینک توحیدی و انبیایایی، به ما دید و بینشی واقعی می‌دهد تا هستی را همان‌طور که هست، بشناسیم و ببینیم. در چشم‌انداز این عینک و نگاه، آخرت و بهشت و جهنم و ثواب و عقاب هم قرار دارد؛ آخرتی که عکس‌برگردان و فتوکپی عمل ما در دنیاست و بهشت و جهنمی که با اعمال‌مان، آن را برای خود می‌سازیم و این، همان عرفان واقعی است.

انبیاءعلیهم السلام مأمورند، به ما عینک آخرت‌بین بدهند. دستشان را کوتاه نکنیم و به این لطف آسمانی بی‌اعتنا نباشیم.

پی‌نوشت

- حسین بشیریه، جامعه‌شناسی سیاسی، ج سوم، تهران، نشر نی، ۱۳۷۶، ص:۲۹۰؛
- همان، ص:۲۹۲؛
- … J. Rousseau, Emile, Dutton, (1۹۵۵ press), p. ۳۵۰
- نسرین مصفا، مشارکت سیاسی زنان در ایران، تهران، وزارت امورخارجه، ۱۳۷۵، ص:۷۳-۷۴؛
- ابوالفضل بیهقی، تاریخ بیهقی، امیرکبیر، تهران، ۱۳۵۲، ص:۷۰،۷۲؛
- محمود طلوعی، زن بر سرپر قدرت، تهران، اسپرگ، ۱۳۷۱، ص:۷ و۸؛
- نسرین مصفا، پیشین، ص:۱۱۰۵
- عبود معتمد و نیلوفر کسری، سیاست و حرمسرا: زن در عصر قاجار، تهران، علمی، ۱۳۷۹، ص:۳۳ و۳۴؛
- شیخ حسن کربلایی، تاریخ دخانبه، ۱۶۸۱۷۲ ابراهیم تیموری، قرارداد زری، تحریم تنباکو؛ اولین مقاومت منفی در ایران، ص:۱۲،۱۴ و۱۶؛
- بدلالمولک بامداد، زن ایرانی از انقلاب مشروطه تا انقلاب سفید، انتشارات ابن‌سینا، تهران، ۱۳۷۲، ص:۳۸؛
- ژانت آفاری، انجمنهای نیمه‌ری زنان در نهضت مشروطه، ترجمه جواد یوسفیان، ص:۵۷؛
- همان، ص:۶۰؛
- همان، ص:۷؛
- همان.

همه افراد نسبت به یکدیگر احساس مسئولیت می‌کنند؛

همچنان‌که روایت حضرت رسول‌اللهصلی الله علیه و آله با تعبیر «کلکم راع وکلکم مسئول عن رعیتة»، در همین موضوع است.

آیت‌الله اراکی، با تأکید بر اینکه عالم و دانشمند حقیقی، عالمی است که نه برای خود؛ بلکه برای کارگشایی از کار دیگران و خدمت‌گزاری به مردم، علم می‌آموزد، گفت: در این مسیر، علوم انسانی می‌تواند، علوم ابزاری را هدایت کند و سبب جامعه‌سازی شود.

وی همچنین به موضوع موافقت شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تبدیل دانشکده اصول‌الدین قم، به دانشگاه بین‌المللی علوم انسانی اسلامی علامه عسکریعلیه السلام اشاره و ابراز امیدواری کرد: این دانشگاه با همراهی و ایده‌پردازی متفکران، پژوهشگران و ایده‌پردازان، در مسیر صحیح راه‌اندازی و ارتقا قرار بگیرد.

هویت، فرهنگ و دانش، حاوی بنیادی‌ترین نقش‌ها در تمدن‌سازی

به پژوهش‌های جدی و اساسی دارد، ادامه داد: فرهنگ به‌معنای منظومه پسندها و ناپسندهای یک جامعه نیز از هویت آن جامعه برمی‌خیزد.

آیت‌الله اراکی سپس به مباحث فقه فرهنگ توجه داد و گفت: ما در این باره، مباحثی مطرح کرده‌ایم که برخی با همین عنوان منتشر شده و بقیه مطالب نیز، به‌فضل خدا، جمع‌بندی و منتشر خواهد شد.

عضو بزرگان رهبری، با بیان اینکه علم و دانش هم، در راستای فرهنگ شکل می‌گیرد، افزود: در جوامع الهی،

هویت و چیستی خاص خود را دارد و قرآن کریم هم دو هویت جوامع غیرالهی و جوامع الهی را برشمرده است.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه، با توجه دادن به آیه مبارکه «قل ان صلاتی ونسکی ومحیای و مماتی لله رب العالمین لا شریک له وبذلک امرت وانا اول المسلمین»، یادآور شد: خداوند در این آیه، هویت جامعه اسلامی را تشریح می‌فرماید؛ یعنی جامعه‌ای که یکتاپرست و تسلیم فرمان الهی هستند.

وی با اشاره به این نکته که تفسیر این آیه مبارکه، نیاز

آیت‌الله اراکی عنوان کرد

